

UŽSAKOVAS

ANYKŠČIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJA

OBJEKTAS

**ANYKŠČIŲ MIESTO NEUŽSTATYTŲ ERDVIŲ KRAŠTOVAIZDŽIO FORMAVIMO IR
POILSIO ORGANIZAVIMO SPECIALUSIS PLANAS**

ŽYMUO

SI 011–032–SPL

DIREKTORIUS

VIRGINIJUS PALUBINSKAS

PROJEKTO VADOVĖ

VITA SALAPĖTIENĖ, At. Nr. 23337

VILNIUS, 2012

*LR Aplinkos ministerijos atestatas
Nr. 5825*

UAB "Statybų inžinerija"
Girulių g. 14-18, LT-12112 Vilnius
Įmonės kodas 301532436
PVM mokėtojo kodas LT100003863816
AB bankas "Swedbank"
A/s LT90 7300 0101 0569 2352

Rengėjų sąrašas:

Atliktos funkcijos projekte	Vardas, pavardė
Projekto vadovė	Vita Salapėtienė (At. Nr. 23337)
Architektė	Sigita Bugenienė (At. Nr. 20702, 1539)
Vyr. inžinierius	Marius Berulis
GIS inžinierius	Vaidas Ulenskas

TURINYS

I. ĮVADAS	3
Pagrindinės specialiojo plano sąvokos	5
II. ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ	10
1. Planuojamo objekto apibūdinimas	10
2. Istorinė raida.....	10
3. Kraštovaizdžio/miestovaizdžio analizė	13
4. Vizualinė, percepcinė analizė.....	15
4.1. Aikštė	15
4.2. Parkai.....	16
4.3. Skverai.....	17
4.4. Miško parkai ir miesto miškai (rekreaciniai miškai).....	19
4.5. Žaliosios jungtys (Šventoji, Anykščių Kvarco tvenkinys), upelių slėniai	20
4.6. Urbanistinės jungtys	22
4.7. Viešųjų erdvių naudojimas.....	24
5. Teritorijų planavimo dokumentų analizė	25
6. Išvados.....	40
III. KONCEPCIJA	42
IV. SPRENDINIAI.....	48
1 PRIEDAS. Medžių alėjų formavimas periferinėse miesto teritorijose	58
2 PRIEDAS. Želdinių grupių įveisimo schema	59
SPRENDINIŲ POVEIKIO VERTINIMO ATASKAITA	60
1. Bendroji dalis	61
2. Anykščių miesto neužstatytų erdvių kraštovaizdžio ir poilsio organizavimo specialiojo plano sprendinių poveikio vertinimas	64

I. ĮVADAS

UAB „Statybų inžinerija“ Anykščių rajono savivaldybės administracijos užsakymu rengia „Anykščių miesto neužstatytų erdvių kraštovaizdžio ir poilsio organizavimo specialųjį planą“ (teritorijų planavimo dokumento rengimo pagrindas – 2010 m. lapkričio 25 d. Anykščių rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. TS–376 „Dėl pritarimo rengti specialiuosius ir detaliuosius planus Anykščių r. sav.“ ir 2011 m. birželio 16 d. sutartis Nr. SU–561/S1/11–020/R).

Specialiojo plano uždaviniai:

1. Suformuoti urbanizuotų želdinių bei kitų viešųjų erdvių teritorijas, įvairias poilsio, pramogų, sakralines, mažosios architektūros elementų zonas;
2. Nustatyti želdinių, miško parkų tvarkymo, naudojimo, apsaugos principus, funkcinio naudojimo prioritetus;
3. Parengti viešųjų erdvių vystymosi ir plėtros koncepciją;
4. Pateikti infrastruktūros plėtros pasiūlymus.

Specialiuoju planu planuojama teritorija: Anykščių m. teritorijos neužstatytos erdvės.

Specialiojo plano rengimui išduotos planavimo sąlygos:

- Anykščių rajono savivaldybės administracijos Architektūros ir urbanistikos skyriaus 2011–01–13 planavimo sąlygos Nr. TD–4;
- LR Aplinkos ministerijos Utenos regiono aplinkos apsaugos departamento 2011–01–04 planavimo sąlygos Nr. S/tp–2;
- Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Utenos teritorinio padalinio 2010–12–28 planavimo sąlygos Nr. 626;
- Anykščių regioninio parko direkcijos 2010–12–28 planavimo sąlygos Nr. T–31;
- Utenos visuomenės sveikatos centro Anykščių skyriaus 2010–12–21 planavimo sąlygos Nr. 9A16–120;
- Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos Anykščių žemėtvarkos skyriaus 2010–12–31 planavimo sąlygos Nr. 160–15;
- AB „Lietuvos dujos“ Panevėžio filialo 2011–01–03 planavimo sąlygos Nr. 25–50–2;
- AB „RST“ (šiuo metu reorganizuotas į AB „Lesto“) Utenos regiono Anykščių skyriaus 2010–12–31 planavimo sąlygos Nr. 30461–606;
- Anykščių rajono valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos 2010–12–29 planavimo sąlygos Nr. SR–450;
- Anykščių rajono savivaldybės administracijos Vietinio ūkio ir turto valdymo skyriaus 2010–12–23 planavimo sąlygos Nr. SD–300.

Pagrindinės specialiojo plano sąvokos

Pagal Teritorijų planavimo įstatymą (Žin., 1995, Nr. 107–2391 su vėlesniais pakeitimais):

Specialusis planas (projektas) – teritorijų planavimo dokumentas, kuriame, atsižvelgiant į teritorijų planavimo lygmenis ir tikslus, nustatytos atskiroms veiklos sritims reikalingų teritorijų vystymo, infrastruktūros tvarkymo ir (ar) apsaugos kryptys, priemonės ir reikalavimai.

Specialusis teritorijų planavimas – atskiroms veiklos sritims reikalingų teritorijų erdvinio organizavimo, tvarkymo, naudojimo, apsaugos priemonių planavimas.

Teritorijų planavimo dokumento sprendinių poveikio vertinimas – teritorijų planavimo proceso etapas, kurio metu surenkama ir analizuojama informacija, jos pagrindu (nustatytais aspektais ir tvarka) įvertinamas rengiamo teritorijų planavimo dokumento sprendinių įgyvendinimo galimas teigiamas ir (ar) neigiamas ilgalaikis ir (ar) trumpalaikis poveikis.

Teritorijų planavimo dokumentų derinimas – procedūra, kurios metu tarpusavyje suderinami parengtų ir galiojančių teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai, patikrinama, ar buvo laikytasi planavimo sąlygų ir kitų teritorijų planavimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų.

pagal Rekreacinių teritorijų naudojimo, planavimo ir apsaugos nuostatus (Žin., 2004, Nr. 18–554 su vėlesniais pakeitimais):

Apžvalgos aikštelė (regykla) – teritorija, skirta stebėti atsiveriančią panoramą. Joje gali būti įrengti stebėjimui pritaikyti įrenginiai (žiūronai, teleskopai ir kt.), lauko baldai, pavėsinės, dekoratyvinės tvorelės, informacijai skirti statiniai (skydai, standai, nuorodos).

Poilsio vietė – laikinai apsisoti be nakvynės skirta teritorija, kurioje gali būti įrengti lauko baldai, pavėsinės, sporto ar laisvalaikio įrenginiai, automobilių stovėjimo aikštelės, laužavietės, tualetai, informacijai skirti statiniai.

pagal Kraštovaizdžio tvarkymo specialiųjų planų rengimo taisykles (Žin., 2004, Nr. 79–2811 su vėlesniais pakeitimais):

Urbanistinis karkasas – aktyviausios ūkinės bei kultūrinės plėtros centrų ir ašių teritorinė sistema su labiausiai pertvarkyta gamtine aplinka bei išplėtotais inžinerinės infrastruktūros kompleksais.

Gamtinis karkasas – vientisas gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklas, užtikrinantis ekologinę kraštovaizdžio pusiausvyrą, gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, kitų aplinkosaugai svarbių teritorijų ar buveinių, taip pat augalų ir gyvūnų migraciją tarp jų;

Kraštovaizdžio kokybės etalonas (tikslas) – tai konkrečiam kraštovaizdžiui mokslškai pagrįstas ir kompetentingų valdžios institucijų nustatytas bendrusius visuomenės siekius atitinkančių jo bruožų ir ypatumų kompleksas;

Kraštovaizdžio planavimas – tai teritorijų planavimo dokumentais išreikšti ir patvirtinti į ateitį orientuoti veiksmai, kuriais siekiama išsaugoti, tobulinti, atkurti arba kurti kraštovaizdį;

Kraštovaizdžio tvarkymo zona – apibrėžtos tikslinės paskirties teritorija, turinti nustatytas naudojimo ir apsaugos sąlygas (reglamentą) bei joms adekvačias kraštovaizdžio formavimo ir tvarkymo priemones;

Kraštovaizdžio vadyba (tvarkymas, valdymas) – tai darnios (subalansuotos) plėtros perspektyva besiremiantys tęstiniai reguliarūs veiksmai, kuriais siekiama užtikrinti nuolatinę kraštovaizdžio priežiūrą suderinant gamtinių, socialinių ir ekonominių veiksnių sukeltus pokyčius.

pagal Želdynų įstatymą (Žin., 2007, Nr. 80–3215 su vėlesniais pakeitimais):

Mažieji kraštovaizdžio architektūros statiniai – nesudėtingi statiniai: atraminės sienutės, tvorelės, laiptai, lauko baldai ir šviestuvai, lengvų konstrukcijų pavėsinės, stoginės, lieptai, tilteliai,

informaciniai statiniai (stendai, skydai, nuorodos ir kiti), skulptūros, aplinkos meno kūriniai, kiti vieno stiliaus teritorijos tvarkymo ir puošybos statiniai;

Parkas – ne mažesnis kaip 1 hektaro žmogaus sukurtas ar jo pertvarkytas želdynas, kuriame yra meniškai sukomponuotų želdinių, mažųjų kraštovaizdžio architektūros ir (ar) inžinerinių statinių, skirtas poilsio, mokslo, kultūros reikmėms arba pramogoms ir aplinkos kokybei gerinti;

Skveras – ne mažesnis kaip 0,05 hektaro trumpalaikiam poilsiui skirtas želdynas su vyraujančiomis atviromis erdvėmis, gerinantis miesto, miestelio ir kaimo estetinę ir ekologinę būklę;

Žalioji jungtis – ne siauresnis kaip 20 metrų pločio atskirasis želdynas, jungiantis miesto ir (ar) miestelio želdynus ir miškus mieste ir už jo ribų į želdynų sistemą, skirtas rekreacijai, darantis poveikį oro masių judėjimui ir atliekantis migracijos koridoriaus funkciją;

Želdynas – ne mažesnis kaip 0,05 hektaro želdinių žemės sklypas, kuriame gali būti mažųjų kraštovaizdžio architektūros, inžinerinių ir laikinų statinių;

Želdiniai – žmogaus pasėti ar pasodinti medžiai (tarp jų ir pasodinti pavieniai ar natūraliai išaugę), krūmai, krūmokšniai, puskrūmiai, lianos ir žoliniai augalai;

Želdynų sistema – funkciškai tikslinga ir kompoziciškai vientisa želdynų visuma – gamtinio karkaso dalis, palaikanti ekologinį stabilumą ir gerinanti žmonių gyvenamosios ir darbo aplinkos sąlygas.

pagal Turizmo ir rekreacijos schemų ir planų (projektų) rengimo taisykles (Žin., 2004, Nr. 103–3814 su vėlesniais pakeitimais):

Turizmo paslaugų infrastruktūra – turizmo paslaugoms teikti reikalingi statiniai ir įrenginiai.

Turizmo ir rekreacijos schema – specialiojo teritorijų planavimo dokumentas, kuriame numatoma rekreacinių teritorijų sistema ar jos dalys bei rekreacinio teritorijų naudojimo, tvarkymo ir apsaugos prioritetai, priemonės ir reikalavimai.

Viešojo turizmo ir poilsio infrastruktūra – teritorijoms ir objektams lankyti ir (ar) poilsio veiklai organizuoti skirti stacionarūs ar laikini statiniai ir įrenginiai (įskaitant informacijos, higienos ir atliekų surinkimo statinius ir įrenginius) ir kita infrastruktūra (turistinės trasos, takai, poilsio ir sustojimo aikštelės, stovyklavietės ir jų įrenginiai, paplūdimiai ir jų įrenginiai, kiti lankytojų aptarnavimo objektai).

pagal Turizmo įstatymą (Žin., 1998, Nr. 32–852 su vėlesniais pakeitimais):

Turizmo paslauga – fizinių ir juridinių asmenų veikla, kuria tenkinami turistų kelionės organizavimo, apgyvendinimo, maitinimo, vežimo, informacijos, pramogų ir kiti poreikiai.

Turizmo išteklių – turistinį interesą turintys objektai ar vietovės.

Rekreaciniai išteklių – gamtinės ar kultūrinės aplinkos savybės, tinkamos žmonių visaverčiam fiziniam bei dvasiniam poilsiui organizuoti.

Rekreacinė teritorija – vietovė, turinti gamtines ar kultūrinės aplinkos savybes ir sąlygas žmonių visaverčiam fiziniam bei dvasiniam poilsiui organizuoti.

pagal Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo pakeitimo įstatymą (Žin., 1996, Nr. 82–1965 su vėlesniais pakeitimais):

Planuojama ūkinė veikla – numatoma vykdyti veikla, apimanti statinių statybą, esamų statinių rekonstravimą, produktų gamybą, gamybos proceso ir technologinės įrangos įdiegimą, modernizavimą ar keitimą, gamybos būdo, produkcijos kiekio (masto) ar rūšies pakeitimą, žemės gelmių išteklių gavybą ir kitų gamtos išteklių naudojimą, taip pat žemėtvarkos, miškotvarkos, vandentvarkos projektuose numatomą ūkinę veiklą ir kitą ūkinę veiklą, galinčią turėti poveikį aplinkai.

Poveikis aplinkai – numatomas aplinkos pokytis, kurio priežastis yra planuojama ūkinė veikla.

Reikšmingas poveikis aplinkai – numatomas aplinkos pokytis, kurio poveikiui aplinkai išvengti, sumažinti, kompensuoti ar jo padariniams likviduoti būtina numatyti atitinkamas priemones.

pagal Paviršinio vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo taisykles (Žin., 2001, Nr. 95–3372 su vėlesniais pakeitimais):

Paviršinio vandens telkinio pakrantės apsaugos juosta – prie paviršinio vandens telkinio nustatoma su paviršiniu vandens telkiniu besiribojanti paviršinio vandens telkinio apsaugos zonos dalis, kurioje vykdoma ūkinė veikla gali turėti tiesioginį neigiamą poveikį paviršiniam vandens telkiniui arba riboti jo naudojimo visuomenės poreikiams galimybes, todėl joje draudžiama tam tikra ūkinė veikla.

Paviršinio vandens telkinio apsaugos zona – prie paviršinio vandens telkinio nustatomas pakrantės (su paviršiniu vandens telkiniu besiribojančios sausumos) ruožas (teritorija), kuriame ribojama ūkinė veikla, galinti neigiamai paveikti paviršinį vandens telkinį.

Specialusis planas parengtas vadovaujantis šiais teisiniais, norminiais aktais:

- LR Teritorijų planavimo įstatymu (Žin., 1995, Nr. 107–2391 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Aplinkos ministro 2004 m. sausio 20 d. įsakymu Nr. D1–35 „Dėl rekreacinių teritorijų naudojimo, planavimo ir apsaugos nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 18–554 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Aplinkos ministro 2004 gegužės 05 d. įsakymu Nr. D1–246 „Dėl aukštybinių pastatų išdėstymo specialiųjų planų rengimo taisyklių ir kraštovaizdžio tvarkymo specialiųjų planų rengimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 79–2811 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Ūkio ministro ir LR Aplinkos ministro 2004 m. birželio 17 d. įsakymu Nr. 4–246/D1–341 „Dėl turizmo ir rekreacijos schemų ir planų (projektų) rengimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2004 Nr. 103–3814 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Želdynų įstatymu (Žin., 2007, Nr. 80–3215 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Turizmo įstatymu (Žin., 1998, Nr. 32–852 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Aplinkos ministro 2007 m. vasario 14 d. įsakymu Nr. D1–96 „Dėl gamtinio karkaso nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 22–858 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Miškų įstatymu (Žin., 1994, Nr. 96–1872 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343 „Dėl specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo“ (Žin., 1992, Nr. 22–652 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Aplinkos ministro 2005 m. kovo 17 d. įsakymu Nr. D1–151 „Dėl žemės sklypų pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties, būdų ir pobūdžių specifikacijos patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 41–1317 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Vandens įstatymu (Žin., 2003, Nr. 36–1544 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Aplinkos ministro 2001 m. lapkričio 07 d. įsakymu Nr. 540 „Dėl paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo taisyklių“ (Žin., 2001, Nr. 95–3372 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Sveikatos apsaugos ministro 2004 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. V–586 „Dėl sanitarinių apsaugos zonų ribų ir režimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 134–4878 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių patvirtinimo vertinimo tvarkos aprašo“ (Žin., 2004, Nr. 130–4650 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Vyriausybės 2004 m. liepos 16 d. nutarimu Nr. 920 „Dėl teritorijų planavimo dokumentų sprendinių poveikio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 113–4228);
- LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu (Žin., 1995, Nr. 3–37 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymu (Žin., 2008, Nr. 81–3183);
- LR Vyriausybės 2002 m. sausio 31 d. nutarimu Nr. 152 „Dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių atskirų grupių tipinių apsaugos reglamentų patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 13–499);
- LR 1995 m. sausio 24 d. įstatymu Nr. I–761 „Dėl Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo įgyvendinimo“;
- LR Valstybinės kultūros paveldo komisijos 2009 m. rugsėjo 25 d. sprendimu Nr. S–7(149) „Dėl Europos kraštovaizdžio konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje“ (Žin., 2009, Nr. 81–926);
- LR Saugomų teritorijų įstatymu (Žin., 2001, Nr. 108–3902 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Vyriausybės 2004 m. balandžio 08 d. nutarimas Nr. 399 „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų arba jų dalių, kuriose yra paukščių apsaugai svarbių teritorijų, sąrašo patvirtinimo ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų nustatymo“ (Žin., 2004, Nr. 55–1899 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Aplinkos ministro 2008 m. liepos 02 d. įsakymu Nr. D1–358 „Dėl paukščių apsaugai svarbių teritorijų kriterijų patvirtinimo“ (Žin., 2008, Nr. 77–3048);

- LR Aplinkos ministro 2001 m. balandžio 20 d. įsakymu Nr. 219 „Dėl gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų kriterijų patvirtinimo“ (Žin., 2001, Nr. 37–1271 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Aplinkos ministro 2004 m. vasario 04 d. įsakymu Nr. D1–57 „Dėl Vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašo, skirto pateikti Europos Komisijai, ir jose randamų Europinės svarbos natūralių buveinių ir rūšių sąrašo patvirtinimo“. (Žin., 2004, Nr. 34–1115 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Vyriausybės 2009 m. kovo 04 d. nutarimu Nr. 192 „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų arba jų dalių, kuriose yra buveinių apsaugai svarbių teritorijų, sąrašo patvirtinimo ir jų ribų nustatymo“ (Žin., 2009, Nr. 34–1287);
- LR Aplinkos apsaugos įstatymu (Žin., 1992, Nr. 5–75 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Aplinkos ministro 2005 m. balandžio 19 d. įsakymu Nr. D1–214 „Dėl gamtos paveldo objektų nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 58–2026);
- LR Vyriausybės 2008 m. balandžio 02 d. nutarimu Nr. 318 „Dėl gamtinių ir kompleksinių draustinių nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2008, Nr. 44–1642);
- LR Vyriausybės 2006 m. spalio 30 d. nutarimu Nr. 1086 „Dėl kultūrinių draustinių nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 118–4484);
- LR Vyriausybės 1999 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. 490 „Dėl regioninių parkų nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 1999, Nr. 39–1227 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Aplinkos ministro 2002 m. rugpjūčio 10 d. įsakymu Nr. 410 „Dėl Anykščių regioninio parko apsaugos reglamento patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 86–3709 su vėlesniais pakeitimais).
- Statybos techninių reikalavimų reglamentu STR 2.06.01:1999 „Miestų, miestelių ir kaimų susisiekimo sistemos“ (Žin., 1999, Nr. 27–773 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Gamtinių dujų įstatymu (Žin., 2000, Nr. 89–2743 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Ūkio ministro ir Aplinkos ministro 2001 m. kovo 09 įsakymu Nr. 86/146 „Dujų sistema. Magistraliniai dujotiekiai. Projektavimas, medžiagos ir statyba. Taisyklės“ (Žin., 2001, Nr. 23–771 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Vyriausybės 1996 m. rugsėjo 18 d. nutarimu Nr. 1079 „Dėl visuomenės informavimo ir dalyvavimo teritorijų planavimo procese nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 1996, Nr. 90–2099 su vėlesniais pakeitimais).

II. ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ

1. Planuojamo objekto apibūdinimas

Šio darbo planuojamas objektas – Anykščių miesto viešųjų erdvių, atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų (parkų, skverų, aikščių ir žaliųjų jungčių) teritorija, rekreacinių miškų (miško parkų ir miesto miškų) teritorija. Anykščių miesto bendrojo plano sprendiniuose miesto viešosios erdvės ir atskirieji rekreacinės paskirties želdynai priskiriami urbanizuotoms ir urbanizuojamoms teritorijoms, o rekreaciniai miškai – neurbanizuojamoms teritorijoms. Kaip svarbūs viešosios erdvės elementai analizuojamos jungtys – pagrindinės (reprezentacinės) trasos, takai, keliai, jungiantys rekreacines teritorijas į bendrą tinklą, išskiriami pagrindiniai traukos centrai (esami ir planuojami).

2. Istorinė raida

Anykščių miesto užuomazga datuojama XIII a. Pirminis gyvenvietės planas galėjo būti linijinis: sodybos išsidėstę prie kelio iš Svėdasų į Balninkus ir kelio vedančio į dešinįjį Šventosios upės krantą. XV a. minimas Anykščių dvaras, įsikūręs atokiau nuo gyvenvietės. (Miškinis, 2005, p. 22)

XV a. antrojoje pusėje gyvenvietė jau buvo išaugusi ir virtusi miesteliu. Tai sietina su bažnyčios statyba, kuri pastatyta dviejų kelių sankryžoje: Vilniaus kelias, ėjęs į Livoniją per Balninkus, Kurklius ir Pasvalį, atsišakojo į Svėdasus ir Rokiškį. Prie bažnyčios susidarė pirmoji Anykščių turgaus aikštė, minima 1514 m. Žygimanto Senojo pasirašytame dokumente. Turgaus aikštės forma nežinoma, manoma, jog buvusi netaisyklinga. Šalia bažnyčios susikūrus miestelio centrui su turgaus aikšte susidarė radialinis planas, būdingas daugumai to meto mažų Lietuvos miestelių.

XVI a. antroje pusėje Anykščius niokojo gaisrai. Tačiau, nei atsikuriant po gaisrų, nei Valakų reformos metu (1557 m.) Anykščių planas nebuvo pertvarkytas: išliko radialinis, tik atsirado nauja turgaus aikštė toliau nuo bažnyčios. Naujoji aikštė buvo trikampė ar trapecinė, apie ją išsidėstė krautuvėlės ir karčemos.

XVIII a. Anykščių plano griaučius sudarė 5 gatvės: Bažnyčios (kelias iš Vilniaus), Didžioji – Didžioji dvaro (kelias iš Svėdasų), Įvažiavimo g. (kelias iš Skiemonių), Naujoji žydų gatvė ir kelias nuo tilto per Šventąją į centrinę turgaus aikštę. XVIII a. pradžioje (1725 m.) greta naujosios dar minima senoji turgaus aikštė. (Miškinis, 2005, p. 26).

XVIII a. pabaigoje rekonstruojant miestelį ankstesnis jo radialinis planas pertvarkytas į stačiakampį. Pertvarkant gatves prie jų priderinta ir centrinė aikštė. Pagal naująjį planą, centrinė aikštė išmatuota apytikriai buvusios aikštės vietoje, bet išplėsta į šiaurę. Aikštė suplanuota keturkampė, siekta kad ji būtų taisyklinga, tačiau dėl nevienodo sklypų dydžio ir padėties bei išlikusių statinių to pasiekti nepavyko. Naujai suformuota Arklių turgaus aikštė buvo per kvartalą į rytus, tarp Didžiosios ir Skiemonių gatvių. Miestelio centras buvo apstatytas kompaktiškai, o pakraščiai – laisviau ir rečiau. Naujai suplanuotų ir senųjų, savaime susiklosčiusių gatvių tūrinė erdvinė kompozicija taip pat skyrėsi. Tam turėjo įtakos gatvių plotis priklausęs, net tiek nuo jų svarbos kiek, nuo to ar gatvės trasa buvo pakeista ar liko senojoje vietoje: kai kurios pagrindinės gatvės buvo numatytos siauresnės už šalutines. (Miškinis, 2005, p. 28) XVIII a. pabaigoje minima (aprašyta 1773 m. inventoriuje) didelė dvaro sodyba plytėjusi už Anykštos upelio.

XIX a. Anykščius vėl niokojo gaisrai. XIX a. pirmoje pusėje, po 1830 m. gaisro, miestelis pertvarkytas: dalis centrinės aikštės prekybinio ploto buvo užstatyta į kelis statinius sujungtomis žydų krautuvėlėmis ir pavadinta Žydų turgaus gatve. Taip susiaurinta aikštė sudarė plačios prekybinės gatvės įvaizdį. Manytina, kad tuo metu Arklių turgaus aikštė jau buvo užstatyta, todėl inventoriuje neminama. Dvaro sodyboje stovėjo mediniai rūmai, vandens malūnas, alaus ir spirito varyklos, keliasdešimt kitų ūkio pastatų. 1831 m. gaisro metu sudegęs tiltas per Šventąją dar nebuvo atstatytas. 1853 m. sudarytas Anykščių tikrosios būklės planas. (Miškinis, 2005, p. 33) 1865 m. sudarytas tikslesnis ir detalesnis miesto tikrosios būklės planas. Palyginus šiuos du planus, skirtumų pagrindinių gatvių tinkle neužfiksuota, o kituose elementuose jie neesminiai. (Miškinis, 2005, p. 34). 1891 m. parengtame tikrosios būklės plane

pavaizduotų pagrindinių gatvių, aikštės forma bei kiti plano elementai taipogi nepasikeitę. Tai rodo, kad miestelio atstatymas po ankstesniųjų gaisrų iki tol susidariusiam planui neturėjo poveikio. Labiau pastebimi miestelio teritorijos pokyčiai, kuri išsiplėtė palei Utenos kelią ir palei malūno tvenkinio pakraščiu vingiuojantį lauko keliuką. Miestelis augo, didėjo jo kaip prekybos ir amatų centro reikšmė. 1898 m. nutiestas Panevėžio–Švenčionėlių siaurasis geležinkelis. 1899 m. atokiau nuo miestelio, dešinėje Šventosios upės pusėje pastatyta medinė stotis. XIX a. pabaigoje prie Šventosios pastatytas malūnas ir medinis tiltas per upę; turgaus aikštė buvo grįsta akmenimis, o gatvės – natūralios dangos. (Miškinis, 2005, p.38)

XIX a. pabaigoje Anykščių centre stovėjo visos krautuvėlės ir dauguma visuomeninių pastatų, pakraščiai dėl sodų ir kitų želdynų gausos panašėjo į kaimą. Toliau nuo centro, už Anykštos upelio (dvaro teritorijoje), stovėjo cerkvė, valsčiaus valdyba ir vienintelė valsčiuje liaudies (valstybinė) mokykla. 1909 m. baigta naujosios bažnyčios statyba (senosios vietoje), kuri tapo vienintele miestelio bei Šventosios slėnio atkarpos dominante.

XX a. pr. miestelis vėl degė, tačiau iki Pirmojo pasaulinio karo atsistatė. Aikštėje atstatyti anksčiau čia stovėję prekybiniai pastatai, pastatyta naujų. Kvartalas tebeskyrė prekybinį plotą į dvi nelygias dalis. Didesnioji grįsta aikštės dalis glaudėsi prie vieno iš pagrindinių Ukmergės–Rokiškio kelio, ją supo krautuvės; aikštėje buvo šulinys. **Miestelio centrinėje dalyje želdinių nebuvo, tik prie bažnyčios. Pastatai stovėjo tankiai, šonais ir galais į aikštę ir gatves. Jų architektūra buvo būdinga to meto Lietuvos miesteliams. Dėl to centrinė miestelio dalis taip skyrėsi nuo jo pakraščių, o ypač Užupio, t.y. tų teritorijų, kurių neniokojo dažni gaisrai. Ten vyravo mediniai kaimo namai, stovėję galais į gatves, o ūkio trobesiai tęsėsi į sklypų gilumą. Sodybose buvo daug želdinių.**

Pirmojo pasaulinio karo metais buvo susprogdinti tiltai, miestelio centras. Tarpukaryje, Nepriklausomos Lietuvos laikotarpiu, 1922 m. buvo sudarytas eskizinis miestelio planas pagal senesnius XIX a. planus. Jame buvo numatytas gatvių platinimas ir reguliavimas. (Miškinis, 2005, 44) Miestelio struktūros pokyčiams įtakos turėjo ne tik karo pasekmės, bet miestelio dalies išskirstymas vienkiemiais po 1920 m. 1923 m. pradėtos tvarkyti miestelio gatvės: akmenimis išgrįsta J. Biliūno gatvė, joje įrengti šaligatviai. Vėliau ir kitos. 1925 m. sudarytoje scheme matyti dar labiau sumažėjusi turgaus aikštė. Jos viduje jau buvo suformuoti 3 kvartalai, skiriami siaurų gatvelių. A. Barausko aikštė vadinta tik šiaurinė turgaus aikštės dalis. Iki 1932 m., nepaisant nemažų permainų, bendras Anykščių vaizdas menkai tepakito (Miškinis, 2005, p. 51). Anykščių vaizdas pagerėjo XX a. ketvirtajame dešimtmetyje sutvarkius pagrindines gatves (jos buvo išgrįstos akmenimis, pakloti šaligatviai, pasodinti medžiai), buvo nugriauta nemažai susidėvėjusių pastatų. 1935 m. patvirtintame miesto plane buvo numatyta kai kurias gatves paplatinti, tačiau esminiai miestelio rekonstravimo ar perspektyvinės plėtotės klausimai nebuvo spęsti.

Antrojo pasaulinio karo metais Anykščiai labai nukentėjo. Beveik nebeliko pastatų miesto aikštėje, į šiaurę ir vakarus nuo jos. Pokario statybų metu senosios miesto dalies planas nesikeitė iki XX a. 6-ojo dešimtmečio pabaigos. Naujieji pastatai buvo palyginti nedideli, neblogai įkomponuoti aplinkoje, dauguma naujų vienbučių namų – mediniai, todėl miesto centre permainų nevyko, tik labiau išryškėjo medeliais apšodintos aikštės-skvero erdvė. 1967 metais patvirtintas detalusis centrinės miesto dalies projektas. (Miškinis, 2005, p.63) Naujos statybos vis labiau keitė Anykščių vaizdą. Atsirado ir išryškėjo kontrastai tarp tradicinio ir naujo užstatymo, buvo deformuotos gatvių erdvės, daug kur prarastas jų mastelis, įsivyravo standartinė beveidė architektūra. Naujų pastatų statybą vykdant beveik išimtinai kairiojo upės kranto miesto dalyje, padidėjo kontrastas tarp šios dalies ir Užupio, kuris jau nebeatrodė kaip natūrali netoliese esančio miesto tąsa. Nepaisant įvykusių neigiamų pokyčių 1969 m. Anykščiai pripažinti vertingu urbanistikos paveldo objektu ir jiems suteiktas vietos reikšmės urbanistikos paminklo statusas. Nustatytos urbanistiniu architektūriniu požiūriu vertingos teritorijos ribos, saugotini plano ir tūrinės erdvinės kompozicijos elementai. (Miškinis, 2005, p. 66)

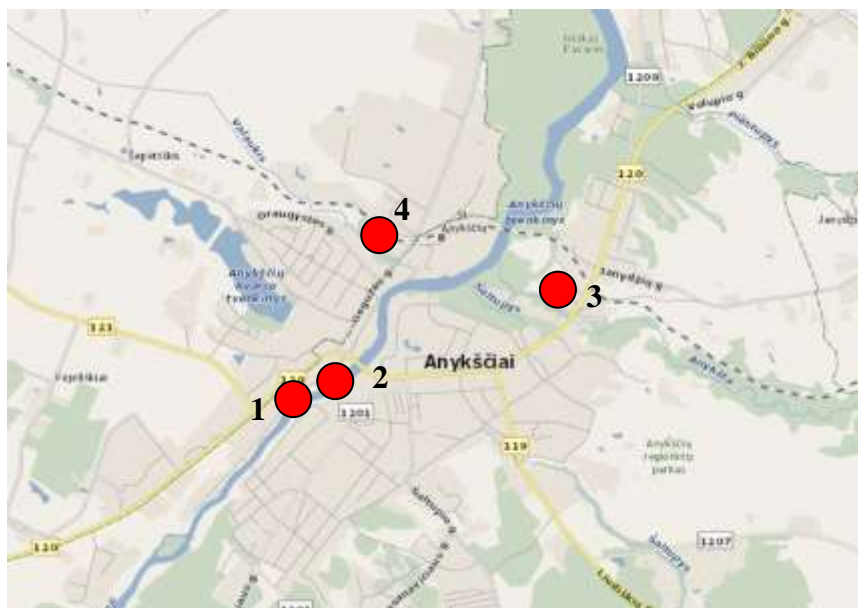
1977 m. pastačius kultūros namus (arch. R. Šileika) atitraukus juos nuo gatvės į sklypo gilumą pasikeitė aikštės vaizdas, iškreipė aikštės parametrus, pakeitė istorinės aikštės konfigūraciją. Derinant projektą Architektūros ir statybos instituto urbanistikos sektoriuje, buvo pasiūlyta pastatą priartinti prie

aikštės arba priešais ją suprojektuoti su aikštės kontūru sutaptintą šiuolaikiškos architektūros kolonos pobūdžio statinį, kuris atskirtų aikštę nuo naujai suformuotos kultūros namų pastato erdvės, į tai neatsižvelgta.

Atkūrus nepriklausomybę prasidėjo intensyvūs sovietmečiu nacionalizuoto nekilnojamojo turto grąžinimo bei privatizavimo procesai, ėmė ryškėti visuomeninių įstaigų pokyčiai, miesto plėtotė tapo aktualia daugeliui gyventojų. 1990 m. parengtas naujas generalinis planas (arch. A. Jankauskas), kuriame numatyta išsaugoti Anykščių istorinį centrą. To pasekoje, 1990-1992 m., parengtas Anykščių centrinės dalies regeneravimo projektas (arch. G. Miknevičienė), kuriuo išplėsta vertinga teritorija. Projekte taip pat siūlyta atstatyti buvusį prekybinių namų kvartalą A. Baranausko aikštėje ir pastatus priešais kultūros rūmus, atkursiančius aikštės šono užstatymą, dėka kurio aikštė įgautų buvusį užstatymą fiksuojančius kontūrus. 2002 m. parengtas aikštės formavimo projektas (arch. J. Olšauskienė, D. Vanagaitė) ir pastatytas Laisvės paminklas (V. Vildžiūnas).

Išvados:

- Anykščių miesto planas istorijos eigoje pamažu kito, plėtėsi. Didžiausi pertvarkymai centrinėje dalyje fiksuoti XVIII a. pabaigoje, kuomet rekonstruojant miestelį ankstesnis jo radialinis planas pertvarkytas į stačiakampį, XIX a. pirmoje pusėje, kuomet miestelis pertvarkytas dalį centrinės aikštės prekybinio ploto užstatant į kelis statinius sujungtomis krautuvėlėmis, ir XX a. antroje pusėje, kuomet miesto centre pradėjo dominuoti nauji daugiabučiai namai, stambūs visuomeniniai pastatai.
- Miesto struktūroje iki šiol išliko istoriškai susiformavę pagrindiniai visuomeniniai centrai (viešosios erdvės):
 1. Sakralinis centras – bažnyčia ir jos aplinka;
 2. Prekybinis, kultūrinis centras – centrinė turgaus aikštė ir jos aplinka;
 3. Administracinis edukacinis – dvaro sodyba, vėliau valsčiaus valdyba ir liaudies (valstybinė) mokykla, dabar – parko direkcija ir edukacinis centras;
 4. Susisiekimo – geležinkelio stotis.

- Istorinis miestovaizdis labai skyrėsi nuo šiuolaikinio: centrinėje dalyje želdinių nebuvo (tik prie bažnyčios), pastatai stovėjo tankiai, centrinė aikštė, o vėliau ir gatvės, buvo grįstos; pakraščiuose

vyravo kaimo sodybų tipas, buvo daug želdinių, gatvės priminė lauko kelius. Didžiausia ir drastiškiausia urbanistinė intervencija, pakeitusi susiformavusį istorinį miestovaizdį vyko XX a. antroje pusėje.

- 1990-1992 m. parengtas Anykščių centrinės dalies regeneravimo projektas. Projekte siūlyta atstatyti buvusį prekybinių namų kvartalą A. Baranausko aikštėje ir pastatus priešais kultūros rūmus, atkursiančius aikštės šono užstatymą. 2002 m. parengtas aikštės formavimo projektas, pastatytas Laisvės paminklas.
- Palaipsniui kinta Anykščių miesto pirminė funkcija – iš prekybos ir amatų centro į kurortą, t.y. rekreacinį centrą.

3. Kraštovaizdžio/miestovaizdžio analizė

Anykščių miestas įsikūręs raiškiamame gamtiniame kraštovaizdyje, kurio daugelis vertingiausių elementų tebėra nepažeisti urbanizacijos, ir kartu su istoriškai susiklosčiusia miesto planine erdvine struktūra formuoja unikalų miestovaizdį.

Pagal Lietuvos fizinį geografinį rajonavimą Anykščiai priklauso paskutinio apledėjimo pakraštinių moreninių aukštumų srities, vakarų Aukštaičių plynaukštės rajonui. (S. Žilienė, 1993). Geografiniu požiūriu Anykščių miesto ribose išskirti du žemėvaizdžiai: upės slėnio ir kalvotos moreninės aukštumos, kurie toliau detalizuojami į vietovaizdžio tipus pagal miškingumą, sukultūrinimo laipsnį, reljefą, gruntus.

Slėninio žemėvaizdžio tipui priskiriamas Šventosios upės slėnis. Ties Anykščiais slėnis susideda iš trijų terasų ir salpos. Salpinės pievos saugotinos, nes jose sutinkama retų ir apyrečių augalų. Už salpos tęsiasi terasinės lygumos - tai smėlingų žemesnių terasinių lygumų vietovaizdis, kuris detalizuojamas pagal miškingumo pobūdį ir sukultūrinimo laipsnį. Čia nuolaidus reljefas, pakankamai atsparus gruntas, tinkamas pastatų statybai ir kelių įrengimui. Šiame žemėvaizdyje ribotoje teritorijoje įsikūręs Anykščių miestas. Pietuose miesto plėtimąsi stabdo Anykščių šilelio kraštovaizdžio draustinis. Šiaurinėje miesto dalyje plytintis Pavariškių (Lagedžių) miškas tinkamas poilsiui.

Į Šventosios slėnį įtekančių upelių slėniai laikomi atskirais upių slėnių žemėvaizdžiais. Kairėje slėnio pusėje erozinio paslėnio reljefą kerta Elmės, Piestupio, Šaltupio, Marčiupio upeliai. Upelių slėniai - tai ypatingos geoekologinės svarbos arealai. Šie maži slėniukai, kertantys miestą, yra miesto žaliųjų plotų bazė ir aeracijos koridoriai. Slėniuose augančius medžius reikia išsaugoti, galimas tik sanitarinis kirtimas.

Upės slėnio žemėvaizdis palaipsniui aukštėdamas pereina į erozinio paslėnio reljefą. Čia išskiriamas *kalvotos moreninės ežerotos aukštumos žemėvaizdis*, kuris detalizuojamas pagal vietovaizdžio tipus. Smulkiai apystačiai atraguotas, smulkiai apystačiai raguvuotas priesmėlingas vietovaizdis tankiai išraižytas raguvų, kai kuriomis teka upeliukai. Ragavas, nusileidžiančias į upės slėnį, reikia išsaugoti neužstatytas. Šiuo metu daugelis raguvų užstatytos garažais ir gyvenamaisiais namais. Ilga raguva nuo vandenvietės teritorijos palei sodus apsupa stambiai apystačiai kalvotą daubuotą, pelkėtą, priesmėlingą sausų miškų silpnai sukultūrintą vietovę, kurioje yra Liūdiškių kalva su J. Biliūno kapu. Kalva nutolusi nuo Šventosios apie 2 km, pakilusi nuo upės lygio apie 100 m.

Šiaurinėje miesto dalyje smulkiai apystačiai atraguotą, smulkiai apystačiai raguvota priesmėlingą sausų pušynų vietovę, ties Elmininkais pereina į moreninį plato. Čia pakraštiniai moreniniai masyvai aplyginti povandeninio slysmo procesų, suskaidyti raguvų bei upelių - tai raguvota nuolaidi priesmėlinga lyguma. Šis vietovaizdis tinkamas mažaukščių gyvenamųjų namų statybai, išlaikant neužstatytus ir nesumelioruotus upelių slėniukus.

Piečiau Anykštos slėnio erozinio paslėnio reljefas pereina į kalvotos moreninės aukštumos žemėvaizdį kauburiuotą, daubuotą, smulkiai pelkėtą, priesmėlingą vietovaizdį. Toliau į rytus reljefo sąskaida stambėja ir nuo 145 m-150 m pereina į Aukštaičių aukštumas.

Dešiniame Šventosios slėnio krante tęsiasi apskalautas Viešintų moreninis masyvas. Jį sudaro gūbriškos priesmėlinės bangos, kai kur grandines pertraukia lėkšti grubiai povandeninio slysmo procesų aplyginti supelkėję slėniai, daugiausia atsikūrę termokarstiniu būdu. Moreninis masyvas suskaidytas

pavienių upelių slėnių. Valaukio upelio slėnis, kertantis moreninį masyvą, laikomas negiliu, priesmėlingu, stambiai pelkėtu, nemiškingu, vidutiniškai sukultūrintu vietovaizdžiu. Upeliukas sumelioruotas ir teka plačiu pelkėtu uždurpėjusiu slėniuku. Tarp Valaukio upelio ir patvenkto upeliuko, Anykščių kvarco tvenkinio, išskiriama stambiai gūburiuota, banguota, priesmėlinga, nemiškinga, stipriai sukultūrinta vietovė. Teigiamų reljefo formų tarpe vyrauja gūbriškos kalvos ir gūbriškos bangos – tai atsparių gruntų vietovaizdis, tinkamas statyboms. Piečiau gūbrius pakeičia kalvos. Čia išskiriama stambių lėkštų kalvų, stambiai banguota, priesmėlinga, sausų pušynų vidutiniškai sukultūrinta vietovė.

Atkreiptinas dėmesys, kad reikia atsargiai elgtis su mažomis vandens tėkmėmis, išlikusiais upeliukais, geomorfologinėmis formomis, kurias galima greitai sunaikinti, bet iš naujo nesukursi.

Siekiant išsaugoti gamtinių, kultūrinių, rekreacinių bei estetinių požiūriais vertingiausias ekosistemas, gamtos ir kultūros kompleksus ar atskirus elementus, išlaikant Lietuvos kraštovaizdžio įvairovę bei ekologinę pusiausvyrą steigiami regioniniai parkai. Anykščių miestas ir jo apylinkės patenka į Anykščių regioninį parką, įsteigtą 1992 m. rugsėjo 24 d., Nr. 1-2913, kuris saugo vertingiausius Anykščių krašto gamtinius ir kultūrinius kompleksus.

Urbanistinio paveldo išsaugojimui Anykščių miesto istorinė dalis (unikalus kodas 17071) 1993-12-02 registruota Kultūros vertybių registre.

1998-12-17 įsteigtas Anykščių senamiesčio urbanistinis draustinis (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-12-10 nutarimu Nr. 1416 (Žin., 1998, Nr. 110-3035)). Draustinio reikšmė: konservacinio prioriteto funkcinė zona – draustinis; draustinio pobūdis: kultūrinis; draustinio rūšis: urbanistinis/architektūrinis. Anykščių senamiesčio urbanistinio draustinio steigimo tikslas: išsaugoti Anykščių miesto istorinės dalies urbanistinę (planinę, erdvinę tūrinę) struktūrą, tradicinį visos teritorijos ir pavienių sklypų užstatymo tipą (-us), kultūros paveldo objektus ir jų aplinką, tradicinę architektūrinę išraišką.

2007-02-13 sudarytas Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktas Nr. KPD-RM-215, kuriame nusakytas objekto vertinusių savybių pobūdis: archeologinis (lemiantis reikšmingumą), architektūrinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus), urbanistinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus), istorinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus), kraštovaizdžio; nustatytos vertingosios savybės:

- planavimo sprendiniai – **mišraus plano struktūra, gatvių tinklas, siluetai, perspektyvos; A.Baranausko g. P išklotinė; Sinagogos, S.Daukanto, Rašytojų, Šaltinių, Vilniaus, Taikos g. užstatymo 1-2 a. mediniais namais tipas;**
- įvairios išraiškos formos –**paminklas A.Vieniuoliui, paminklas tremtiniams „Tautos kančia – mano kančia“, paminklas A.Baranauskui;**
- takai, keliai ar jų dalys, dangos – **S.Daukanto g. akmens riedulių grindinys;**
- želdynai ir želdiniai – **apželdinimo pobūdis trapecijos formos skvere, apribotame A.Baranausko gatve;**
- upės, natūralūs vandens telkiniai ir hidrotechniniai įrenginiai – **užtvanka, Šventosios upės vaga.**
- pirminė ir istoriškai susiklosčiusi – **gyvenamoji ir ūkinė paskirtis.**

2011 metais parengtas ir patvirtintas Anykščių miesto istorinės dalies (unikalus objekto kodas 17071, buvęs kodas UV2) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas (rengėjai UAB „Projektavimo ir restauravimo institutas“). Specialiajame plane atskirų teritorijų reglamentuose detalizuoti želdinių tvarkymo reikalavimai. Svarbiausiu akcentu nurodoma Šventosios upės pakrantės želdinių apsauga: „rekreacinės struktūros pakrantėse vystymas turi būti labai saikingas ir taktiškas“. Atskirų teritorijų tvarkymo reglamentuose numatyta vertingų želdinių (medžių ir krūmų) apsauga.

Išvados:

- Anykščių miesto kraštovaizdžio unikalumas – raiškioje gamtinėje aplinkoje istoriškai susiklosčiusi savita urbanistinė struktūra.

- Anykščių miestas ir jo apylinkės patenka į Anykščių regioninį parką, įsteigtą 1992 m. rugsėjo 24 d., Nr. 1-2913, kuris saugo vertingiausias Anykščių krašto gamtinius ir kultūrinius kompleksus.
- Urbanistinio paveldo išsaugojimui Anykščių miesto istorinė dalis (unikalus kodas 17071) 1993-12-02 registruota Kultūros vertybių registre; 1998-12-17 įsteigtas Anykščių senamiesčio urbanistinis draustinis (įsteigimo teisės aktas: LRV 1998-12-10 nutarimas Nr. 1416 (Žin., 1998, Nr. 110-3035)); 2007-02-13 sudarytas Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktas Nr. KPD-RM-215; 2011 metais parengtas ir patvirtintas Anykščių miesto istorinės dalies (unikalus objekto kodas 17071, buvęs kodas UV2) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas.
- Saugotini gamtiniai elementai: Šventosios upė ir pakrantės, mažosios vandens tėkmės – upeliukai, natūrali slėnių augmenija, geomorfologinės formos.
- Vertingi urbanistiniai elementai: planavimo sprendiniai (mišraus plano struktūra, gatvių tinklas, siluetai, perspektyvos), istorinės dangos, želdynų pobūdis (A. Barausko a.).

4. Vizualinė, percepcinė analizė

Natūriniai tyrimai buvo atlikti 2010 m. rugsėjo – spalio mėnesį. Teritorijos vertintos struktūros percepciniu, vizualiniu ir socialiniu (kaip žmonės, ir ar žmonės naudojasi) aspektais. Teritorijos tyrimai pradėti vykdyti centrinėje miesto dalyje, pamažu judant pakraščiu link. Tyrimų metu didžiausias dėmesys skirtas rekreacijos ir poilsio, želdynų esamos ir planuojamos teritorijos, miesto centrinės dalies viešosioms erdvėms; atkreiptas dėmesys į istorines, memorialines, mitologines vietas – kas sudaro vietovės specifiškumą.

4.1. Aikštė

Bendrajame plane nurodoma vienintelė *A. Barausko aikštė*. Tačiau, šiai gausiai apželdintai erdvei labiau tinka skvero sąvoka. Būtent skveras, suformuotas XX a. antroje pusėje buvusios centrinės turgaus aikštės vietoje, išliko iki šiol. Todėl galima konstatuoti, jog Anykščiai tradiciškai suvokiamos miesto aikštės neturi (seniausioji turgaus aikštė, buvusi priešais bažnyčią, sunyko dar XIX a.). Vadinamos aikštės erdvę šiuo metu fiziškai riboja intensyvaus eismo gatvės, atkirsdamos ją nuo aplinkinių rekreacinės, kultūrinės ir komercinės paskirties teritorijų.

Sunykus istoriniam užstatymui, vizualiai aikštės ribos suvokiamos dėka jos apželdinimo pobūdžio, o ne erdvę ribojančių elementų. Erdvės dominante šiuo metu yra rekonstruotas kultūros namų pastatas (4.1.2 pav.), o išlikęs vertingas istorinio užstatymo fragmentas, pietinėje jos dalyje, kukliai slepiasi medžių ir automobilių šešėlyje. Ši centrinė miesto erdvė semantiškai praradusi savo prasmę, pirminę prekybinę bei kultūrinę paskirtį. Aikštės centre 2002 m. atidengtas V. Vildžiūno paminklas *Žuvusiems už Lietuvos laisvę* suteikia erdvei memorialinės paskirties želdyno įspūdį.

Anykščių miesto istorinės dalies (unikalus kodas 17071) Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos akte Nr. KPD-RM-215 aikštės (skvero) trapecinė forma ir apšodimo pobūdis priskiriami vertingosioms savybėms. Anykščių miesto istorinės dalies (unikalus objekto kodas 17071, buvęs kodas UV2) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo plano sprendiniuose siūloma A. Barausko aikštėje atkurti istorinę urbanistinę užstatymo struktūrą (remiantis Anykščių miesto istoriniais urbanistiniais tyrimais, Anykščių miesto centrinės dalies regeneravimo projektu, 1992m.). 2002 m. parengtas aikštės formavimo projektas (arch. J. Olšauskienė, D. Vanagaitė) neįgyvendintas.

4.1.1 pav.

4.1.2 pav.

4.2. Parkai

Anykščių miesto teritorijoje yra septyni parkai: Draugystės, Anykštos slėnio, A. Vienuolio muziejaus, Karaliaus Mindaugo ažuolyno, Parkas prie Storių gt., Šeimyniškių, Parkas prie A. Vienuolio gt.

Draugystės parkas – rekreacinės paskirties, skirtas ramiam poilsiui. Pagal svarbą priskiriamas centriniams želdynams. Parko centrinėje dalyje dominuoja atviros erdvės užsėtos žoline danga, pakraščiuose – medžių grupės. Pietvakarinėje dalyje yra nedidelis tvenkinys. Pietrytinėje dalyje įrengtos sporto ir žaidimų aikštelės. Parko įrenginiai nevienalaikiai, trūksta stilistinės vienovės. Dalis infrastruktūros susidėvėję: takai, liepteliai, kt. Miesto bendrajame plane prioritetas teikiamas palaikomajam tvarkymui, aplinkos rekreacinių ir estetinių savybių gerinimui. Miesto švenčių metu parke vyksta renginiai, koncertai. Parkas tvarkomas, lankomas.

Toliau, į šiaurę, skiriamas gyvenamųjų namų kvartalo išsidėstęs Anykštos slėnio parkas. Tai rekreacinės paskirties – polifunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) ir aktyvaus poilsio (sporto ir žaidimų, pliažų, renginių) zonomis – erdvė. Pagal svarbą priskiriamas centriniams želdynams. Parkas tik pradedamas įrengti čia nutiesus pėsčiųjų-dviračių taką. Parko teritorijoje labai graži natūrali gamtinė aplinka: užpelkėjęs, natūralia augmenija apaugęs Anykštos ir Šaltupio upelių slėnis, atsiveria vaizdingos Šventosios krantų panoramos. Šį kraštovaizdžio tipą siūloma išsaugoti natūralų, formuojant regyklas, akcentuojant esamus erdvės orientyrus (šiaurojo geležinkelio tiltą, bažnyčios bokštus, Anykščių regioninio parko pastatų kompleksą). Planavimo dokumentuose parko teritorijoje planuojamas prieplaukos ir maudyklų įrengimas. Miesto bendrajame plane nurodoma, kad parkas įrengiamas ir tvarkomas tik pagal parengtą visos teritorijos projektą (projekte nustatytose zonose galima stacionarių objektų, susijusių su rekreacinio aptarnavimo funkcijomis statyba).

A. Vienuolio muziejaus parkas Kultūrinės ir memorialinės paskirties – pažintiniam lankymui, ramiam poilsiui, kultūrinių renginių organizavimui. Želdinimo ir tvarkymo pobūdis nustatomas parko suplanavimo projekte. Parkas tvarkomas, prižiūrimas.

Karaliaus Mindaugo ažuolyno (Kultūrinės ir rekreacinės paskirties), Parkas prie Storių gt. (Rekreacinės paskirties), Šeimyniškių (Rekreacinės paskirties), Parkas prie A. Vienuolio gt. (Rekreacinės paskirties su pagrindine apžvalgos funkcija) – suplanuoti, bet neįrengti.

4.2.1 pav.

4.2.2 pav.

4.2.3 pav.

4.2.4 pav.

4.2.5 pav.

4.2.6 pav.

4.3. Skverai

Anykščių mieste šiuo metu yra trys skverai *Vyskupo*, *A. Vienuolio* ir *Aušros*. Visi jie išsidėstę miesto teritorijoje, esančioje kairiajame Šventosios upės krante.

Vyskupo (4.3.1 pav.) ir *A. Vienuolio* (4.3.2 pav.) skverai išsidėstę centrinėje miesto dalyje ir pagal svarbą priskiriami centriniams želdynams. Jų paskirtis kultūrinė – rekreacinė: pažintiniam lankymui, ramiam trumpalaikiam poilsiui. Šie skverai persilieję su kitomis viešosiomis erdvėmis formuoja miesto centrinę viešąją erdvę. Skverai įsikūrę aukštoje Šventosios terasoje, nuo jų atsiveria gražios panoramos.

Vyskupo skveras organiškai įsilieja į aplinkines erdves, tuo pačiu pratęsdamas bažnyčios sakralinę erdvę. Jame dominuoja gamtiniai elementai: vyrauja žolinė (minkšta) danga, puošia gėlynai. Skvero centre kaip lokali erdvės dominantė stovi monumentali A. Baranausko skulptūra. Nors jame įrengti

suoliukai, tačiau jie nekviečia užsibūti – skveras šiuo metu sudaro reprezentatyvios, bet tranzitinės erdvės įspūdį. Tikėtina, jog atmosfera pasikeis baigus statyti bibliotekos pastatą ir įjungiant jį supančią erdvę bei ten esančius želdinius.

A. Vienuolio skverui būdinga savita, XX a. aštuntajame – devintajame dešimtmetyje vyravusi erdvės formavimo stilistika: lakoniška bet šalta. Šiaurinėje pusėje skvero erdvę formuoja medžių grupė, o pietvakarinėje dalyje, esant monotoniškai kietai dangai, ji vizualiai persilieja su gatvės erdve.

4.3.1 pav.

4.3.2 pav.

Aušros skveras (Aušros aikštė) nuo centro nutolęs pietvakarių kryptimi, netoli Anykščių šilelio (Dainuvos slėnio) miško parko ir šalia jo esančių kapinių. Skverą supa sodybinio užstatymo teritorija. Aušros skveras skirtas rekreacinei paskirčiai – ramiam trumpalaikiam poilsiui, aplinkos pagražinimui. Plote dominuoja žolinė danga, pakraščiuose auga medžiai.

Miesto bendrajame plane žymimos penkių naujai formuotinių skverų teritorijos dešiniajame Šventosios upės krante. Visi jie numatomi rekreacinės paskirties – trumpalaikiam poilsiui, aplinkos pagražinimui.

4.3.3 pav.

4.3.4 pav.

Vieno iš skverų vieta planuojama ties pagrindinių įvažiavimo (Panevėžio–Ukmergės–Vilniaus) kelių sankryža (4.3.3 pav.). Iš jos atsiveria viso miesto panorama. Šiuo metu čia įrengta kukli apžvalgos aikštelė. Bendrajame plane numatoma šį skverą išplėsti.

Teritorija Sodų gatvėje – tai išlikęs seno obelių sodo fragmentas su kūdra (4.3.5, 4.3.6 pav.). Ši teritorija intensyviai urbanizuotoje aplinkoje (greta daugiabučių gyvenamųjų namų kvartalų ir pramoninės teritorijos) atrodo ypač patraukliai.

Kitų planuojamų skverų teritorijos yra ties Kvarco ir Gegužės gatvių sankryža (4.3.4 pav.), tarp Stoties gatvės ir siaurojo geležinkelio bei šiaurinėje miesto dalyje greta Gegužės gatvės. Šiuo metu tai niekuo neišsiskiriantys želdinių plotai urbanizuotoje aplinkoje.

Visus naujai planuojamus skverus jungia planuojama pėsčiųjų–dviračių trasa.

4.3.5 pav.

4.3.6 pav.

4.4. Miško parkai ir miesto miškai (rekreaciniai miškai)

Rekreacinių (IIB) miškų grupėje pagal rekreacijos pobūdį ir žmonių lankymosi intensyvumą miškai išskiriami į du pogrupius – miško parkų (intensyvaus pritaikymo rekreaciniai miškai) ir miesto miškų (ekstensyvaus pritaikymo rekreaciniai miškai).

Anykščių miesto bendrajame plane miesto ribose numatomi du miško parkai, užimantys 55,4 ha (3,8% miesto ploto). Pirmasis - Anykščių šilelio (Dainuvos slėnio) pietiniame miesto pakraštyje, kairiajame Šventosios krante. Pastarasis jau nuo seno atlieka miško parko funkcijas, jame tradiciškai organizuojamos miesto šventės ir kiti renginiai; įrengta estrada, Dainuvos nuotykių slėnio mokomoji trasa. Antrąjį - Lagedžių miško parką siūloma formuoti šiaurinėje miesto dalyje esančio pušyno pagrindu, dešiniajame Šventosios krante. Šio pasiūlymo įgyvendinimas bus galimas tik pakoregavus Anykščių regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos bei tvarkymo planus. Miško parkuose galima didelė užsiėmimų – poilsavimo formų įvairovė: ramus pasivaikščiavimas, iškylavimas, lauko žaidimai, mokomasis lankymas, sportinis pasivaikščiavimas arba sportinis lavinimas (sveikatingumo takai), slidinėjimas žiemą ir kt. Miško parkuose, palyginus su likusiais rekreaciniais miškais, reikia daugiausiai ūkinio tvarkymo priemonių. Juose yra kuriama intensyviai poilsui pritaikyta būdinga parkui miško sudėtis ir struktūra, tankus rekreacinės infrastruktūros tinklas, plečiantis poilsavimo galimybes bei užtikrinantis jo komfortą, formuojamos aikštelės, reginiai.

Miesto miškai išskiriami 90,2 ha plote (6,2 % miesto ploto). Miesto miškų pagrindinė funkcinė paskirtis yra tenkinti gyventojų rekreacines, sanitarijos ir higienos reikmes, sudaryti sąlygas palankias rekreacijai, masiniams renginiams gamtoje, gryninti miestų orą, gerinti estetinį vaizdą, formuoti ir palaikyti tam tinkamus medynus. Šiuose miškuose palaikoma artima natūraliai miško struktūra. Siekiant pagerinti sąlygas poilsui, vykdomos sanitarinių – higieninių ir estetinių savybių gerinimo, reginių formavimo bei medynų atsparumo didinimo priemonės, kuriama minimali rekreacinė infrastruktūra. Anykščių miesto miškuose galimas ramaus pobūdžio rekreacinis naudojimas be nakvynės ir statybinės programos.

Konkrečios rekreacinių miškų tvarkymo priemonės turi būti numatomos miškotvarkos projektuose, o miško parkų - kompleksiniuose planavimo projektuose, kurie susidėtų iš miškotvarkos ir architektūrinio planavimo projektų.

Šiuo metu miško parkų ir miesto miškų poilsio infrastruktūra išvystyta pakankamai: įrengti pagrindiniai takai, papildomi – susiformavę natūraliai; patraukliose vietose įrengtos laužavietės, poilsio aikštelės; išskirtinis traukos (pramogų) centras suformuotas Dainuvos (Anykščių šilelio) miško parke. Labiausiai trūksta tik orientacinės–informacinės infrastruktūros.

4.4.1 pav.

4.4.2 pav.

4.4.3 pav.

4.4.4 pav.

4.4.5 pav.

4.4.6 pav.

4.5. Žaliosios jungtys (Šventoji, Anykščių Kvarco tvenkinys), upelių slėniai

Žaliosios jungtys – tai rekreacinės ir apsauginės paskirties teritorijos, skirtos ryšių tarp žaliųjų plotų sistemos sudedamųjų dalių užtikrinimui, gamtinio karkaso migracijos koridorių funkcijoms atlikti.

Pagrindinė miesto žalioji jungtis bei gamtinė kompozicinė ašis – Šventosios upė ir jos pakrantės. Centrinėje miesto dalyje upė patvenkta – pastatyta užtvanka, formuojanti Anykščių tvenkinį. Ties užtvanka įrengta gelžbetoninių konstrukcijų krantinė. Likusios upės pakrantės – žalios, apaugusios natūralia augmenija. Upės pakrantės labai vaizdingos. Plaukiant upe, ar judant jos pakrante atsiveria gražios panoramos: medžiuose skendinčios sodybos, liepteliai, valtys ir kt.; išpūdingai atrodo Šv. Mato bažnyčia, siaurojo geležinkelio tiltas. Tik atkarpoje tarp užtvankos ir siaurojo geležinkelio tilto, dešiniame krante vietomis matyti gana agresyviai prie vandens priartėję ūkiniai-pramoniniai statiniai. Anykščių miesto bendrajame plane pateiktos 11 esamų ir projektuojamų maudyklų bei planuojamų 6 prieplaukų

vietos tolygiai išsidėstę upės pakrantėse. Šiuo metu išilgai upės, kairiajame jos krante baigiamas įrengti pėsčiųjų – dviračių takas.

4.5.1 pav.

4.5.2 pav.

4.5.3 pav.

4.5.4 pav.

Kita stambi žalioji jungtis – Anykščių Kvarco tvenkinio erdvė (4.5.5, 4.5.6 pav.). Teritorija degraduota, vyrauja atvirų erdvių industrinis kraštovaizdis. ŠR šlaito dalis apšodinta mišku, tvenkinio pakrantės natūralizuojasi.

4.5.5 pav.

4.5.6 pav.

Anykščių miestovaizdį raižo upelių slėniai. Vertinant gamtiniu aspektu tai itin vertingi elementai (*žiūrėti skyrių Nr. 3*). Vertinant urbanistiniu, aspektu – tai papildomos gamtinės ašys, suteikiančios miestui savitumo. Išilgai jų siūloma projektuoti parkus, skverus, įrengti pėsčiųjų ir dviračių takus, kuriais būtų užtikrintas ryšys su gretimais už miesto esančiais miškų masyvais ir poilsio zonomis. Šiuo metu upelių slėniuose vyrauja natūrali gamtinė augalija, besiskirianti savo sudėtimi, priklausomai nuo upelio slėnio dislokacijos kitų gaminių bei urbanistinių elementų atžvilgiu: teka mišku, pievomis ar intensyviau

urbanizuota teritorija. Kai kurios slėnių atkarpos urbanizuotos, vietomis įveisti gyventojų daržai, sodai. Tose vietose, kur urbanizacija nėra agresyvi, ji vertinama teigiamai – suteikia kraštovaizdžiui įvairovės ir savitumo. Neigiamą vizualinį poveikį kraštovaizdžiui daro išilgai upelių slėnių nutiestos elektros oro linijos.

Anykštos ir Šaltupio upelių deltoje formuojamas Anykštos slėnio parkas.

4.5.7 pav.

4.5.8 pav.

4.5.9 pav.

4.5.10 pav.

4.6. Urbanistinės jungtys

Urbanistinės jungtys – reprezentacinės gatvės (pagrindinės trasos), takai, – erdvės, jungiančios rekreacines teritorijas į bendrą tinklą.

Anykščius kerta nacionalinės ir regioninės autoturizmo trasos, kurios tuo pačiu yra ir pagrindinės, istoriškai susiformavusios miesto gatvės: A. Vienuolio– J. Biliūno g., Liudiškių g., Troškūnų g., Vilniaus g. Tai svarbios viešosios erdvės, kuriomis judant formuojamas pirminis miesto išpūdis. Išilgai jų išsidėstę kitos – reprezentacinės/ rekreacinės – viešosios erdvės, traukos centrai.

Pėsčiųjų ir dviračių takai Anykščių mieste orientuoti į rekreacinį Šventosios upės pakrantės teritorijos išvystymą bei centrinių ir periferinių rekreacinių teritorijų sujungimą į bendrą sistemą. Pagrindinė dviračių–pėsčiųjų trasa nutiesta išilgai Šventosios upės, kairiajame jos krante, jungdama pagrindines rekreacines teritorijas esančias išilgai jos.

Susisiekimo infrastruktūra, esama ir numatoma parengtuose teritorijų planavimo dokumentuose, yra pakankama, tačiau jai trūksta vientisumo, aiškumo, tęstinumo; centrinėms erdvėms – autentiškumo, reprezentatyvumo (4.6.3, 4.6.4 pav.). Dėl išplatėjusių gatvių, orientyrų stokos, didžioji dalis jungčių sunkiai suvokiamos. Tai daugiausia XX a. antrosios pusės planavimo pavyzdžiai (4.6.1, 4.6.2 pav.). Pastarųjų metų sprendiniai jautrūs, organiškai įsiliejantys aplinkoje (4.6.7, 4.6.8 pav.).

4.6.1 pav.

4.6.2 pav.

4.6.3 pav.

4.6.4 pav.

4.6.5 pav.

4.6.6 pav.

4.6.7 pav.

4.6.8 pav.

4.7. Viešųjų erdvių naudojimas

Atkreiptinas dėmesys jog Anyškčiai nėra didmiestis, daugelis gyventojų gyvena privačiuose namuose su sodais ir daržais, miestą supa gražus, miškingas, gausus rekreacinių išteklių kraštovaizdis; daugumai žmonių kasdien netenka ieškoti prieglobsčio parkuose ir skveruose. Formuojant naujus želdynus, numatytus planavimo dokumentuose ir norminiuose aktuose, siūloma atkreipti dėmesį į jų naudojimo specifiką bei kritiškai įvertinti galimas investicijas jų tolimesnei priežiūrai.

4.7.1 pav.

4.7.2 pav.

4.7.3 pav.

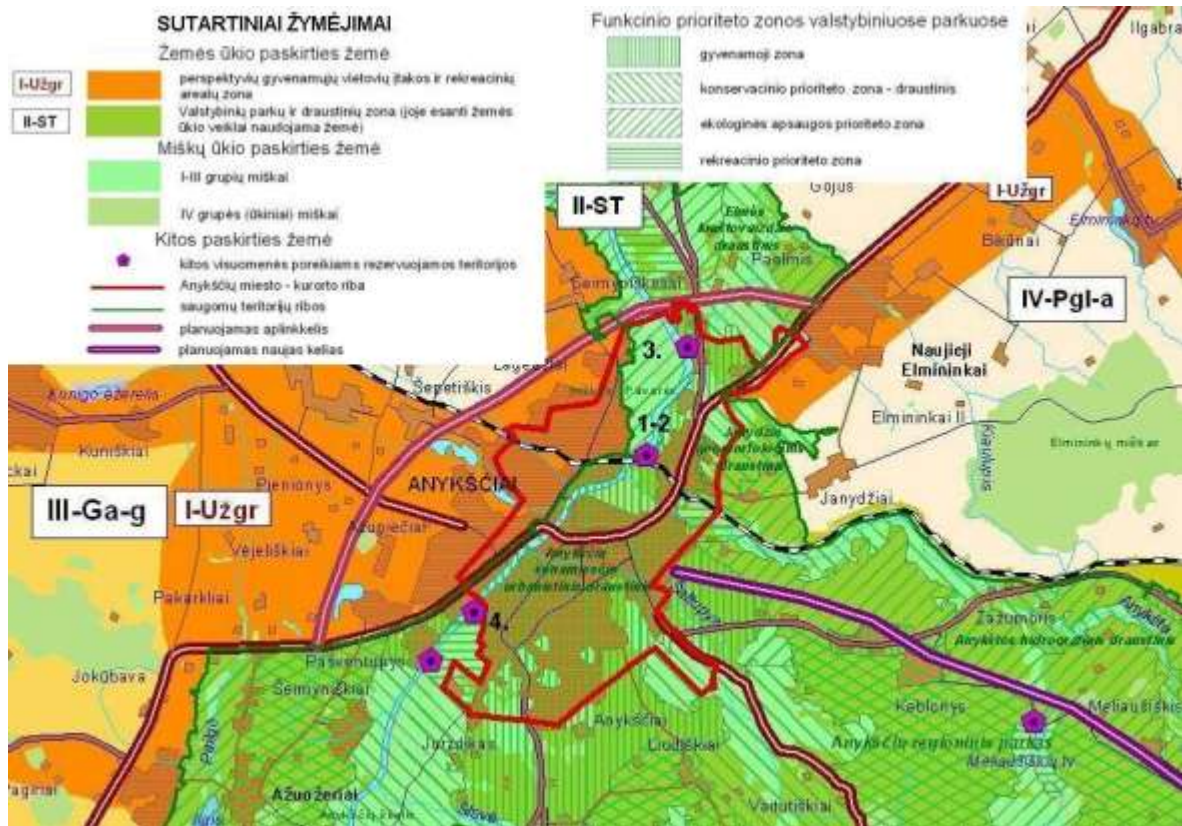

4.7.4 pav.

5. Teritorijų planavimo dokumentų analizė

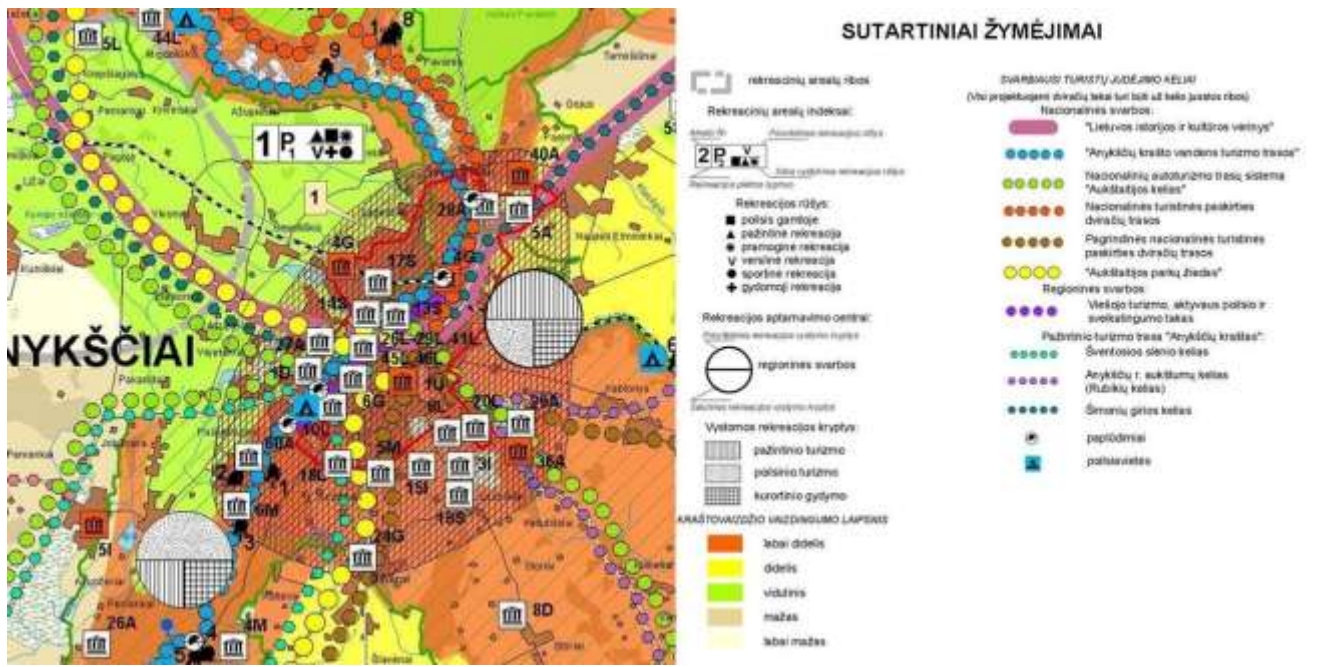
LR teritorijos bendrasis planas, Utenos apskrities teritorijos bendrasis planas, Siaurojo geležinkelio komplekso (G10KP) ruožo Panevėžys–Rubikiai, Panevėžio ir Utenos apskrityse, teritorijos ir apsaugos zonų ribų bei paveldotvarkos specialusis planas, Utenos regiono plėtros planas 2006–2013, Utenos apskrities kultūros paveldo tinklų schema, Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas (*detalizuojama tekste žemiau*), Anykščių rajono savivaldybės šilumos ūkio specialusis planas (*detalizuojama tekste žemiau*), Anykščių rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas 2008–2014 metų laikotarpiui (*detalizuojama tekste žemiau*), Anykščių rajono 2009–2013 metų strateginis plėtros planas, Anykščių rajono miškų priskyrimo miškų grupėms planas, Anykščių rajono savivaldybės teritorijos miškų išdėstymo žemėtvarkos schema, VĮ Anykščių miškų urėdijos „Miškotvarkos projektas“ 2009–2018 metams (teritorijos ir apsaugos zonos ribų planas ir paveldotvarkos projektas), Anykščių rajono savivaldybės miestuose ir miesteliuose (kaimuose) esančių želdynų ir želdinių inventorizacija, Anykščių rajono kultūros paveldo tinklų schema, Anykščių miesto bendrasis planas (*detalizuojama tekste žemiau*), Anykščių miesto turizmo ir rekreacijos specialusis planas (*detalizuojama tekste žemiau*), Anykščių miesto istorinės dalies (unikalus objekto kodas 17071, buvęs kodas UV2), Anykščių m., Anykščių r. sav. nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas, Anykščių regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonų ribų planas, Anykščių regioninio parko teritorijos tvarkymo planas (*detalizuojama tekste žemiau*).

- Anyškėčių rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas. Anyškėčių miesto teritorija pagal „Žemės naudojimo ir apsaugos reglamentų“ sprendinių brėžinį patenka į perspektyvių gyvenamųjų vietovių įtakos (vakarinė Anyškėčių miesto dalis) ir rekreacinių arealų ir valstybinių parkų ir draustinių (rytinė Anyškėčių miesto dalis) zonas. Taip pat Anyškėčių miesto rytinė dalis patenka į funkcinio prioriteto zoną valstybiniuose parkuose (Anyškėčių regioninio parko), kuri suskirstyta į ekologinės apsaugos prioriteto, konservacinio prioriteto (draustinio), rekreacinio prioriteto, gyvenamosios teritorijos zonas. Anyškėčių rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane numatyta rezervuoti keturias vietas visuomenės poreikiams, paplūdimių įrengimui (žr. 5.1 pav.).

5.1 pav. Anyškėčių miesto teritorijos ištrauka iš Anyškėčių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano „Žemės naudojimo ir apsaugos reglamentų“ sprendinių brėžinio

Pagal Anyškėčių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano „Rekreacijos, turizmo, gamtos ir kultūros paveldo plėtojimo“ brėžinį Anyškėčių miesto teritorija patenka į didelio potencialo rekreacinį arealą, kuriame prioritetingos rekreacijos rūšys yra pažintinė, poilsinė gamtoje, pramoginė bei vystytinos rekreacijos rūšys yra verslinė, gydomoji, sportinė. Anyškėčių miestas priskiriamas regioninės svarbos rekreacijos aptarnavimo centrui. Anyškėčių miestui bendruoju planu numatyta prioritetinga rekreacijos vystymo kryptis yra pažintinio turizmo. Taip pat numatyta ir šalutinė rekreacijos vystymo kryptis poilsinio turizmo ir kurortinio gydymo. Anyškėčių miestui priskiriamas labai didelis, didelis ir vidutinis kraštovaizdžio vaizdingumo laipsnis (žr. 5.2 pav.).

5.2 pav. Ankyščių miesto teritorijos ištrauka iš Ankyščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano „Rekreacijos, turizmo, gamtos ir kultūros paveldo plėtojimo“ sprendinių brėžinio

Ankyščių rajono savivaldybės teritorijos bendruoju planu yra suplanuotos ir dviračių takų trasos, kurios įsilieja į pagrindinį nacionalinės paskirties dviračių taką, kuris susijungia su nacionalinės tranzitinės paskirties dviračių taku (žr. 5.3 pav.).

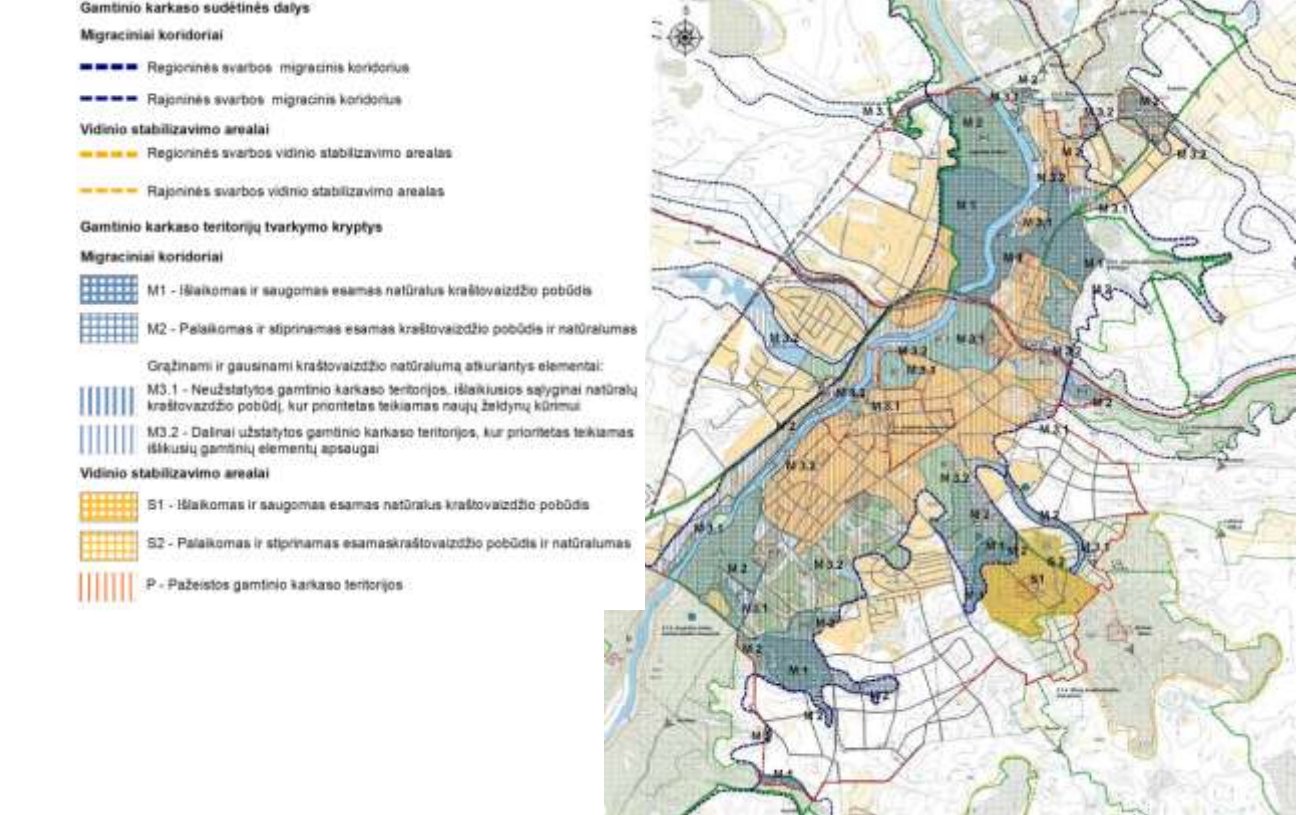
5.3 pav. Ankyščių rajono savivaldybės teritorijos bendruoju planu siūlomų dviračių takų trasos Ankyščių mieste

- *Ankyščių miesto bendrojo plano* „Pagrindiniame“ sprendinių brėžinyje išskiriamos teritorijos turinčios didelį kiekį želdynų bei viešosios erdvės–atskirųjų želdynų teritorijos ir nurbanizuojamos teritorijos, kurias galima pritaikyti rekreacijai, viešajam naudojimui bei miestiečių poilsui (žr. 5.4 pav.).

Vieta / teritorija	Pastatų ir inžinerinių inžinerinių objektų būklė	Kita pavojinga žemė:
Ekologizuojamas pristatytas rekreacinis teritorija	Rekreaciniai objektai ir inžineriniai objektai teritorijoje	Kita pavojinga žemė: - išskiriamos pristatytas teritorijas; - išskiriamos rekreacinės teritorijos; - bendros rekreacinės teritorijos
Rekreacinės paskirties želdynai (parkai, skverai, žaliaji jungtys)	Rekreaciniai objektai: parkai, skverai, žaliaji jungtys, rekreaciniai objektai, atskiros želdynų dalys	Kita pavojinga žemė: - išskiriamos pristatytas teritorijas; - išskiriamos rekreacinės teritorijos; - bendros rekreacinės teritorijos
Atskleidžiamos ir ekologizuojamos parduotuvės teritorijos	Rekreaciniai objektai: parkai, skverai, žaliaji jungtys, rekreaciniai objektai, atskiros želdynų dalys	Kita pavojinga žemė: - išskiriamos rekreacinės teritorijos; - bendros rekreacinės teritorijos
Milžai ir kitas nuolatiniams želdynams teritorija	Rekreaciniai objektai: parkai, skverai, žaliaji jungtys, rekreaciniai objektai, atskiros želdynų dalys	Rekreacinės teritorijos (šiame teritorijoje): - išskiriamos rekreacinės teritorijos; - bendros rekreacinės teritorijos
Rekreacinės paskirties teritorija	Rekreaciniai objektai: parkai, skverai, žaliaji jungtys, rekreaciniai objektai, atskiros želdynų dalys	Rekreacinės teritorijos (šiame teritorijoje): - išskiriamos rekreacinės teritorijos; - bendros rekreacinės teritorijos
Rekreacinės paskirties teritorija	Rekreaciniai objektai: parkai, skverai, žaliaji jungtys, rekreaciniai objektai, atskiros želdynų dalys	Rekreacinės teritorijos (šiame teritorijoje): - išskiriamos rekreacinės teritorijos; - bendros rekreacinės teritorijos

Informacijos šaltinis. Anykščių miesto bendrasis planas.

Pagal Anykščių miesto bendrojo plano „Gamtinio kraštovaizdžio apsaugos“ sprendinių brėžinį Anykščių mieste išskiriami regioninės ir rajoninės svarbos migracijos koridoriai (M1, M2, M3.1, M3.2) bei rajoninės svarbos vidinio stabilizavimo arealai (S1, S2) (žr. 5.5 pav.).

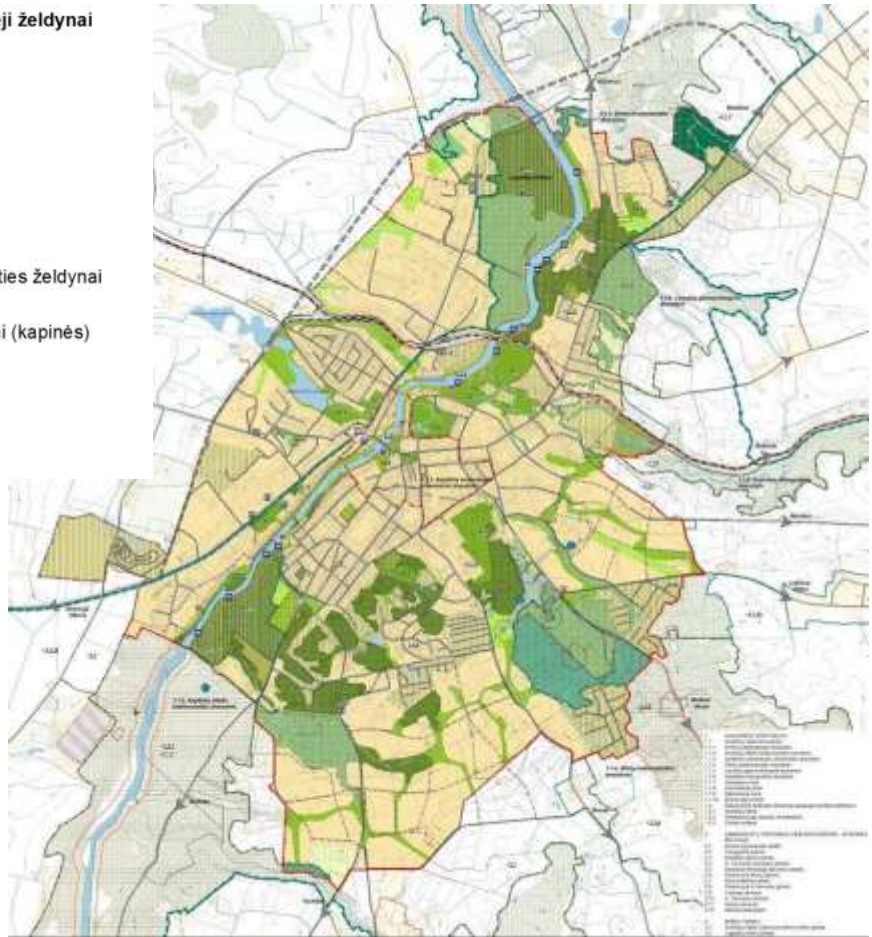

5.5 pav. Ištrauka iš Anykščių miesto savivaldybės teritorijos bendrojo plano „Gamtinio kraštovaizdžio apsaugos“ sprendinių brėžinio

Pagal Anykščių miesto bendrojo plano „Žaliųjų plotų sistemos vystymosi“ sprendinių brėžinį Anykščių mieste atskirieji rekreacinės paskirties želdynai skaidomi į aikštes, parkus, skverus, žaliąsias jungtis, atskiruosius apsauginės ir ekologinės paskirties želdynus ir atskiruosius memorialinės paskirties želdynus (kapines), kurių bendras plotas yra 145,3 ha (žr. 5.6 pav. ir 5.2 lentelę). Taip pat Anykščių miesto bendrajame plane pateiktos 11 esamų ir suprojektuotų maudyklų bei suplanuotų 6 prieplaukų vietos prie Šventosios upės.

Urbanizuotų teritorijų viešosios erdvės - atskirieji želdynai

- Atskirieji rekreacinės paskirties želdynai
- Aikštės, parkai
- Skverai
- Žaliosios jungtys
- Atskirieji apsauginės ir ekologinės paskirties želdynai
- Atskirieji memorialinės paskirties želdynai (kapinės)
- Esamos ir suprojektuotos maudyklos
- Planuojamos prieplaukos

5.6 pav. Ištrauka iš Anykščių miesto savivaldybės teritorijos bendrojo plano „Žaliųjų plotų sistemos vystymosi“ sprendinių brėžinio

5.2 lentelė. Atskirųjų želdynų pasiskirstymas Anykščių mieste.

Kategorija	Kiekis (vnt.)	Plotas (ha)
Atskirieji želdynai (kitos paskirties žemė, bendro naudojimo teritorijos)		
Atskirieji rekreacinės paskirties:		
Aikštės	1	0,6
Parkai	7	44,5
Skverai	8	5,2
Žaliosios jungtys	...*	66,0
Apsauginės ir ekologinės paskirties	...*	21,4
Memorialinės paskirties (kapinės)	3	7,6
Iš viso:	...*	145,3

*Pastaba. Susideda iš kelių ir daugiau plotų ar atkarpų, todėl bendras kiekis nekonkretizuojamas.
Informacijos šaltinis. Anykščių miesto bendrasis planas.

Anykščių miesto bendrajame plane pateikti pasiūlymai, kaip panaudoti mieste esančias aikštes, parkus, skverus, miško parkus, žaliąsias jungtis, rekreacinės ir apsauginės paskirties želdynus (žr. 5.3 lentelę).

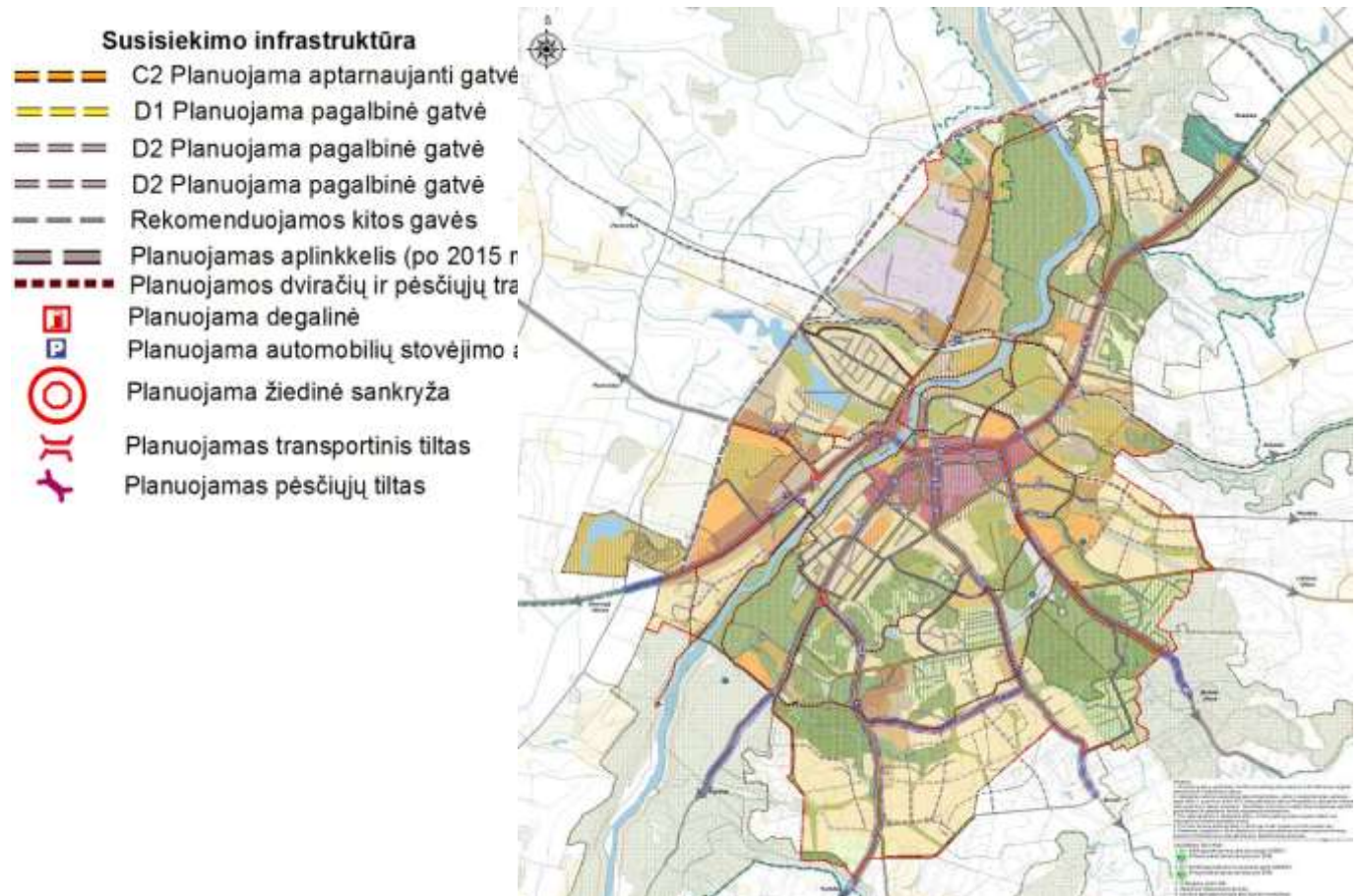
5.3 lentelė. Aikščių, parkų, skverų, miško parkų, žaliųjų jungčių, rekreacinės paskirties ir apsauginės paskirties želdynų funkcinio panaudojimo pasiūlymai.

Teritorijos pavadinimas	Paskirtis, siūlomos funkcijos
Aikštės (kitos paskirties žemė, bendro naudojimo teritorijos)	
A. Baranausko	Reprezentacinė miesto aikštė - nemasinių renginių organizavimas, trumpalaikis poilsis, aplinkos pagerinimas
Parkai (kitos paskirties žemė, bendro naudojimo teritorijos)	
Draugystės	Rekreacinės paskirties – ramiam poilsiui. Parkas įrengtas, prioritetą teikiamas palaikomajam tvarkymui, aplinkos rekreacinių ir estetinių savybių gerinimui. Pagal svarbą priskiriamas centriniams želdynams.
Anykštos slėnio	Rekreacinės paskirties – polifunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) ir aktyvaus poilsio (sporto ir žaidimų, pliažų, renginių) zonomis. Parkas įrengiamas ir tvarkomas tik pagal parengtą visos teritorijos projektą (projekte nustatytose zonose galima stacionarių objektų, susijusių su rekreacinio aptarnavimo funkcijomis statyba). Pagal svarbą priskiriamas centriniams želdynams.
A. Vienuolio muziejaus	Kultūrinės ir memorialinės paskirties – pažintiniam lankymui, ramiam poilsiui, kultūrinių renginių organizavimui. Želdinimo ir tvarkymo pobūdis nustatomas parko suplanavimo projekte.
Karaliaus Mindaugo ažuolyno	Kultūrinės ir rekreacinės paskirties – pažintiniam lankymui (įrengiamas sudarant sąlygas pažinti Lietuvos istoriją), ramiam poilsiui tam skirtose zonose. Parkas įrengiamas ir tvarkomas tik pagal parengtą visos teritorijos projektą.
Parkas prie Storių gt.	Rekreacinės paskirties – ramiam poilsiui. Želdinimo ir tvarkymo pobūdis nustatomas parko suplanavimo projekte.
Šeimyniškėlių	Rekreacinės paskirties – ramiam poilsiui, galimos nedidelės apimties aktyvaus poilsio zonos. Želdinimo ir tvarkymo pobūdis nustatomas parko suplanavimo projekte.
Parkas prie A. Vienuolio gt.	Rekreacinės paskirties – ramiam poilsiui, išnaudojant šios vietos teikiamas galimybes apžvelgti Anykščių miesto panoramą (įrengiant apžvalgos aikštelę). Želdinimo ir tvarkymo pobūdis nustatomas parko suplanavimo projekte.
Skverai (kitos paskirties žemė, bendro naudojimo teritorijos)	
Vyskupo	Kultūrinės – rekreacinės paskirties, pažintiniam lankymui, ramiam trumpalaikiam poilsiui. Pagal svarbą priskiriamas centriniams želdynams.
A. Vienuolio	Kultūrinės – rekreacinės paskirties, pažintiniam lankymui, ramiam trumpalaikiam poilsiui. Pagal svarbą priskiriamas centriniams želdynams.
Aušros	Rekreacinės paskirties – ramiam trumpalaikiam poilsiui, aplinkos pagerinimui.
Skverai planuojami	Rekreacinės paskirties – trumpalaikiam poilsiui, aplinkos pagerinimui. Skverai įrengiami ir tvarkomi pagal parengtus projektus.
Miško parkai (miškų ūkio paskirties žemė)	
Anykščių šilėlio (Dainuvos slėnio)	Rekreacinės paskirties – ramiam ir aktyviam poilsiui, miesto švenčių ir kitų masinių renginių organizavimui.
Lagedžių	Rekreacinės paskirties – ramiam ir aktyviam poilsiui. Lagedžių miško dalies pritaikymas rekreacijai galimas tik pakoregavus Anykščių regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos bei tvarkymo planus.
Žaliosios jungtys ir kiti rekreacinės paskirties želdynai (kitos paskirties žemė, bendro naudojimo teritorijos)	
Žaliosios jungtys ir kiti rekreacinės paskirties želdynai	Rekreacinės ir apsauginės paskirties – ryšių tarp žaliųjų plotų sistemos sudedamųjų dalių užtikrinimui, gamtinio karkaso migracijos koridorių funkcijoms atlikti.

Apsauginės paskirties želdynai (kitos paskirties žemė, bendro naudojimo teritorijos)	
Apsauginės paskirties želdynai	Apsauginių želdynų formavimo ypatumai ir tvarkymo reglamentas nustatomas įvertinant kiekvienos konkrečios vietos gamtinės aplinkos ypatumus ir ekologinės apsaugos tikslus.

Informacijos šaltinis. Anykščių miesto bendrasis planas.

Anykščių miestas neturi suformuoto aplinkkelio tranzitiniam transportui nukreipti nuo miesto centrinės dalies, o esamas gatvių tinklas nesudaro jokių galimybių spręsti eismo problemų ir tolygiau paskirstyti transporto srautus gatvių tinkle. Todėl Anykščių miesto bendruoju planu yra numatytas šiaurės vakarų aplinkkelis, kuriam numatoma nutiesti apie 7,0 km kelio (2,3 km aplinkkelio trasos eitį esama rekonstruojama gatve bei rekonstruotu siaurojo geležinkelio demontuotos atšakos pylimu). Dėl mažo vakarinės ir rytinės miesto dalies gatvių tinklo rišlumo dėl Šventosios upės Anykščių miesto bendruoju planu numatoma įrengti 1 pėsčiųjų–dviratininkų ir 2 transportinės paskirties tiltus. Anykščių mieste formuojamas naujų gatvių tinklas maksimaliai prisiderinant prie esamų susisiekimo ašių, įvertinant anksčiau parengtų detaliųjų bei techninių projektų sprendinius. Numatomas ir esamų gatvių bei sankryžų techninių parametrų gerinimas jas rekonstruojant intensyviausio eismo ruožuose. Numatoma rekonstruoti A.Vienuolio–Troškūnų g. ir Vilniaus–Mindaugo g. sankryžas rekonstruojant jas į žiedines sankryžas. Taip pat bendruoju planu numatyta žiedinė sankryža ir Anykščių miesto šiaurės vakarų aplinkkelyje. Didėjant automobilizacijos lygiui Lietuvoje numatytos 4 automobilių stovėjimo aikštelės. Anykščių miesto bendrajame plane numatytas pagrindinis dviračių bei pėsčiųjų trasų maršrutinis tinklas. Pagrindinius dviračių bei pėsčiųjų takus (šaligatvius) rekomenduojama sujungti į vientisą dviračių–pėsčiųjų takų sistemą (žr. 5.7 pav.).

5.7 pav. Ištrauka iš Anykščių miesto savivaldybės teritorijos bendrojo plano „Susisiekimo infrastruktūros“ sprendinių brėžinio

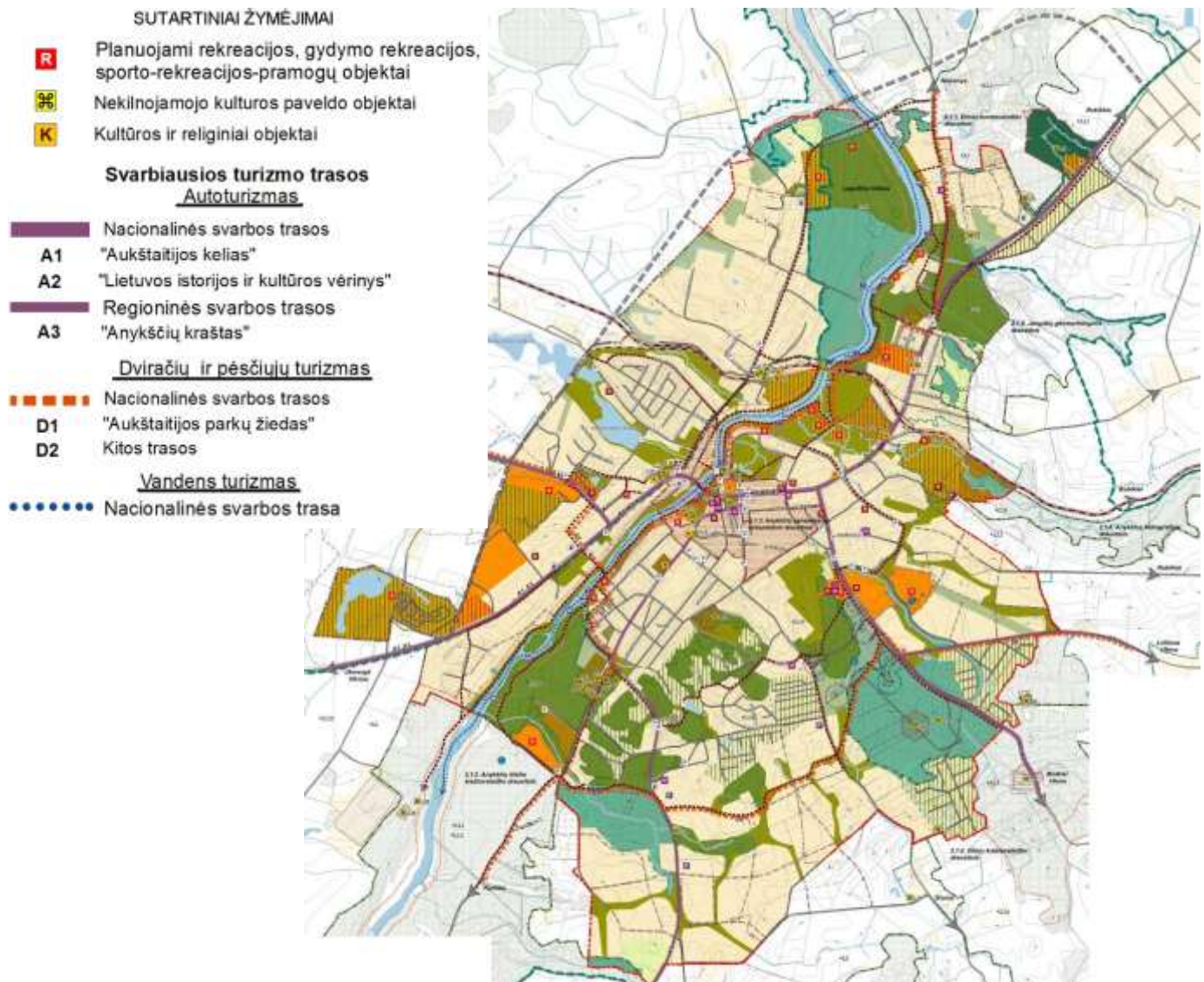
Anykščių miesto bendrajame plane siekiama įgyvendinti LR vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo nuostatą, kad ne mažiau kaip 95 proc. gyventojų būtų aprūpinti viešo vandens tiekėjo tiekiamomis vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugomis, todėl bendruoju planu yra suplanuota Anykščių mieste pakloti 33,8 km vandens tiekimo ir 27,9 km nuotekų tvarkymo tinklų. Taip pat pagal bendrąjį planą siūloma rekonstruoti esamus nuotekų valymo įrenginius bei pakloti 13,8 km lietaus surinkimo tinklų. Siekiant kuo mažiau teršti aplinką nevalytu lietaus vandeniu suplanuota Anykščių mieste įrengti 31 lietaus nuotekų valymo įrenginį bei įrengti 15 naujų lietaus nuotekų išleidėjų. Pagal „Inžinerinės infrastruktūros“ brėžinį Anykščių mieste numatyta plėsti elektros ir skirstomojo dujotiekio tinklus (žr. 5.8 pav.). Anykščių mieste numatoma nutiesti 18,0 km 10 kV kabelinės linijos ir įrengti 23 transformatorines. Pagal bendrąjį planą numatoma skirstomąjį dujotiekį plėsti į naujai planuojamus kvartalus tarp Mindaugo ir Šaltupio g., Liudiškių ir Kalno g., Šeimyniškių, Elmos, Pilies g. rajone, bei nutiesti skirstomuosius dujotiekio tinklus esamomis Janydžių g., Pavarių g.

- SUTARTINIAI ŽYMĖJIMAI**
- Vandentiekis**
- Numatoma trečio kėlimo siurblinė
 - Numatoma vandentiekio linija
- Nuotekos**
- Numatoma buitinių nuotekų siurblinė
 - Numatomas lietaus nuotekų išleidėjas
 - Numatomi lietaus nuotekų valymo įrenginiai
 - Numatoma sleginė buitinių nuotekų linija
 - Numatoma savitakė buitinių nuotekų linija
 - Numatoma lietaus nuotekų linija
- Elektros tinklai**
- Numatoma transformatorinė
 - Numatoma naikinti 10 kV oro linija
 - Numatoma naikinti 10 kV kabelinė linija
 - Numatoma 10 kV kabelinė linija
- Dujotiekis**
- Numatomas skirstomasis dujotiekis

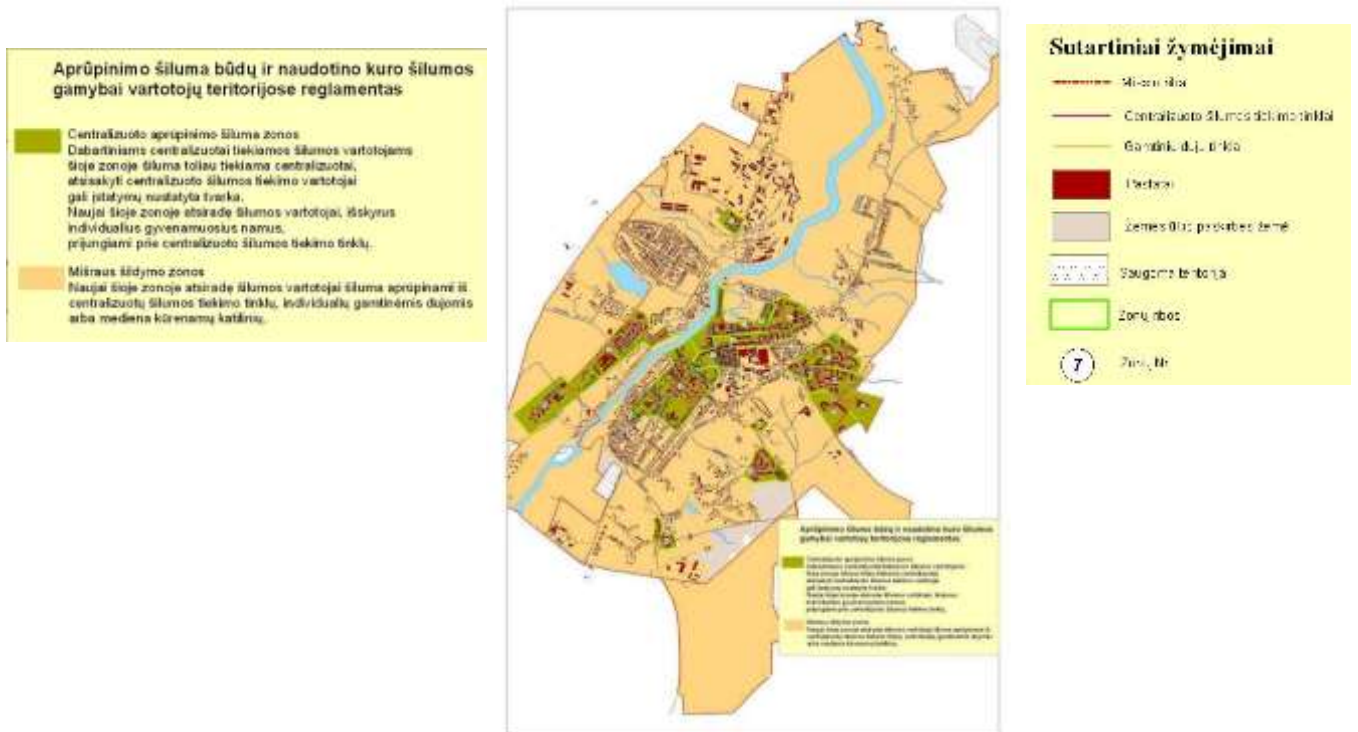
5.8 pav. Ištrauka iš Anykščių miesto savivaldybės teritorijos bendrojo plano „Inžinerinės infrastruktūros“ sprendinių brėžinio

Pagal Anykščių miesto bendrąjį planą vienas iš svarbiausių Anykščių miesto vystymo uždavinių yra sudaryti sąlygas miestui tapti Šiaurės rytų Lietuvos kurortu, pasižyminčiu aukštu gyvenimo lygiu ir kokybe, savita gamtine ir kultūrine aplinka, siūlančia kokybiškas gydymo bei sveikatos atstatymo, turizmo ir poilsio paslaugas, ištikus metus pritraukiančiu gausius lankytojų srautus. Todėl Anykščių miesto bendrajame plane yra suplanuota daugybė rekreacijos, gydymo rekreacijos, sporto–rekreacijos–pramogų objektų, kurie padėtų pritraukti daugiau lankytojų. Anykščių miestą kerta svarbiausios autoturizmo (nacionalinės svarbos „Aukštaitijos kelias“, „Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys“, regioninės svarbos „Anykščių kraštas“), dviračių ir pėsčiųjų (nacionalinės svarbos „Aukštaitijos parkų žiedas“), vandens turizmo (nacionalinės svarbos) trasos (žr. 5.9 pav.). Anykščių miesto bendrajame plane kultūros paveldo prioritetinis tvarkybos, ir naudojimo principas yra turimo kultūros paveldo autentiškumo išsaugojimas tvarkyme darniai derinant vertingųjų savybių apsaugą su naudojimu bei miesto rekreacinio potencialo vystymu.

5.9 pav. Ištrauka iš Anykščių miesto savivaldybės teritorijos bendrojo plano „Nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimo, rekreacijos ir turizmo infrastruktūros“ sprendinių brėžinio

- *Anykščių rajono savivaldybės šilumos ūkio specialiuoju planu* numatyta Anykščių mieste išlaikyti esamą šilumos aprūpinimo būdą (šilumos gamyba kvartalinėse gamtinių dujų katilinėse), optimizuoti šilumos tiekimo tramas, bei panaikinti keturvamzdę šilumos tiekimo sistemą, perkeltiant karšto vandens ruošimą pas vartotojus (žr. 5.10 pav.).

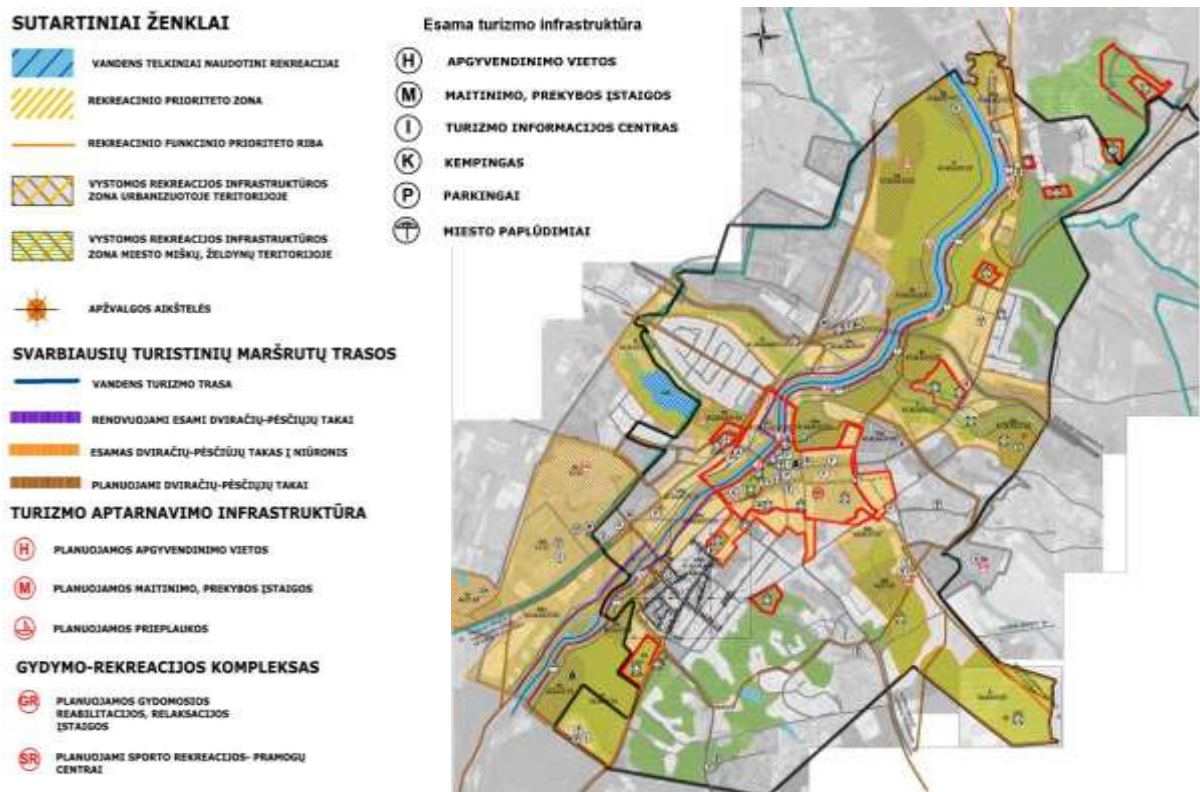
5.10 pav. Ištrauka iš Anyškčių rajono savivaldybės šilumos ūkio specialiojo plano Anyškčių miesto sprendinių brėžinio

- Pagal Anyškčių rajono savivaldybės vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialųjį planą Anyškčių miestas ir šalia jo esančios gyvenvietės įtrauktos į vieną bendrą centralizuoto vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo teritoriją (aglomeraciją) (žr. 5.11 pav.).

5.11 pav. Ištrauka iš Anyškčių rajono savivaldybės vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialiojo plano sprendinių brėžinio

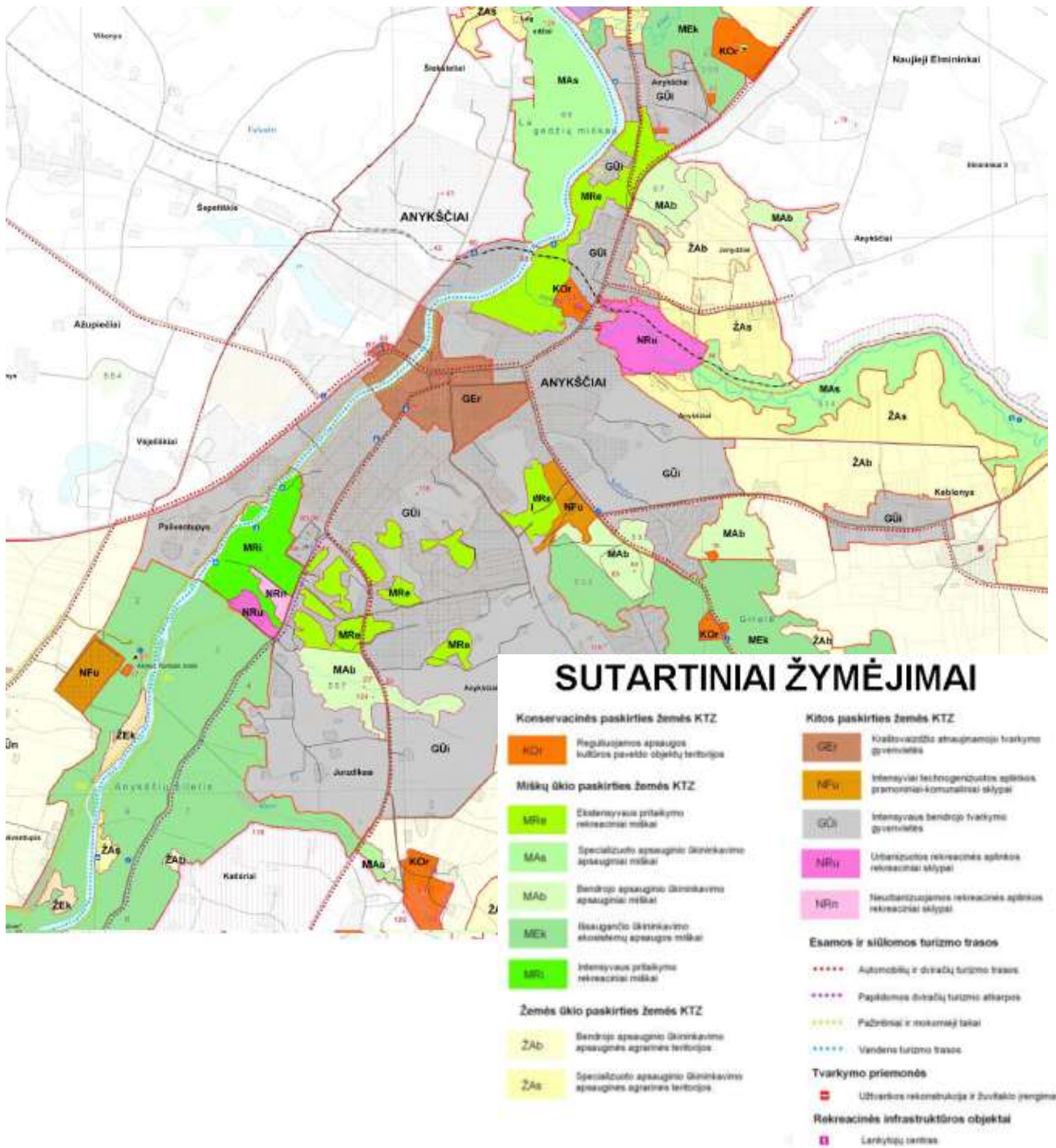
- Pagal Anykščių miesto turizmo ir rekreacijos specialųjį planą Anykščių mieste yra suplanuota 1 apgyvendinimo vieta, 1 maitinimo ir prekybos įstaiga, 7 prieplaukos, 4 gydomosios rehabilitacijos ir relaksacijos įstaigos bei 1 sporto rekreacijos–pramogų centras. Taip pat Anykščių mieste išskiriami vandens telkiniai, kuriuos galima naudoti rekreacijai, rekreacinio prioriteto zonos, rekreacinio funkcinio prioriteto ribos, vystomos rekreacijos infrastruktūros zonos urbanizuotose, miesto miškų, želdynų teritorijose. Anykščių miesto turizmo ir rekreacijos specialiuoju planu yra suplanuoti dviračių ir pėsčiųjų takai bei numatyta renovacija esamų dviračių–pėsčiųjų takų (žr. 5.12 pav.).

5.12 pav. Ištrauka iš Anykščių miesto turizmo ir rekreacijos specialiojo plano sprendinių brėžinio

Anykščių regioninio parko teritorijos tvarkymo planas

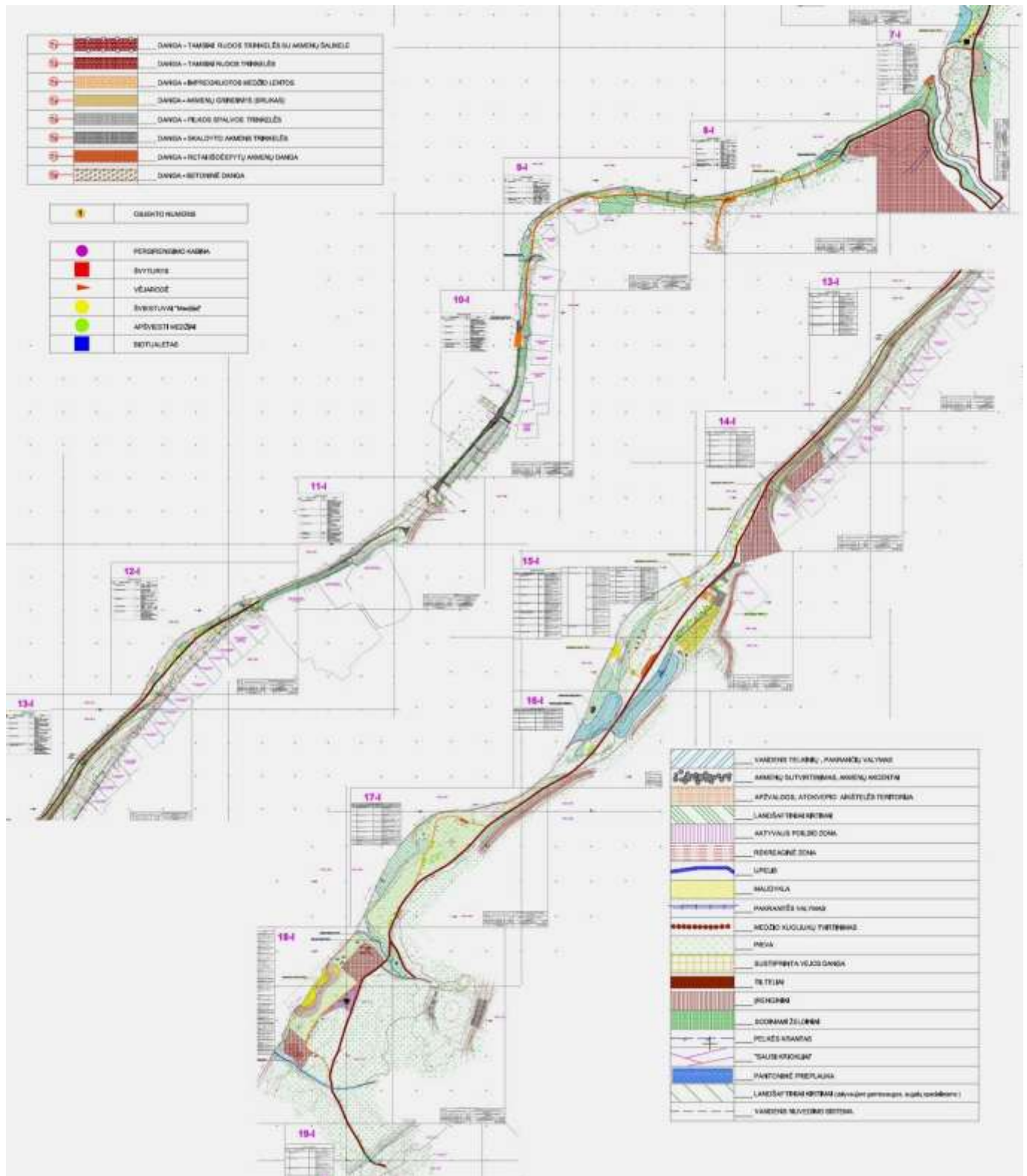
- Pagal Anykščių regioninio parko teritorijos tvarkymo planą Anykščių mieste suplanuota papildoma dviračių trasos atkarpa. Gyventojų ir miesto svečių patogumui numatoma įrengti lankytojų centrą netoli numatomos rekonstruoti užtvankos su žuvitakio įrengimu. Pagal Anykščių regioninio parko teritorijos tvarkymo planą didžioji dalis Anykščių miesto teritorijos suskirstyta į intensyvaus bendrojo tvarkymo gyvenviečių (GŪi), kraštovaizdžio atnaujinamojo tvarkymo gyvenviečių (GĖr), intensyvaus pritaikymo rekreacinių miškų (MRi) teritorijas su nedideliais pavieniais ekstensyvaus pritaikymo rekreaciniais miškais (MRe) (žr. 5.13 pav.).

5.13 pav. Ištrauka iš Anykščių regioninio parko teritorijos tvarkymo plano

- *Pagal Viešosios turizmo, aktyvaus poilsio ir sveikatingumo infrastruktūros plėtros Šventosios upės kairiajame krante techninio projekto sprendinius (žr. 5.14 pav.) analizuojamoje teritorijoje suprojektuotas rekreacinis dviračių ir pėsčiųjų takas, numatyta jų danga, reikalinga rekreacinė infrastruktūra (persirengimo kabinos, švyturys, vėjarodžiai, apšvietimas, biotualetai), nurodytos aplinkos tvarkymo priemonės (vandens telkinių, pakrančių valymas, akmenų sutvirtinimas bei akcentai, apžvalgos ir atokvėpio aikštelės, landšaftiniai kirtimai, aktyvaus poilsio zonos, rekreacinės zonos, maudyklų teritorijos, sutvirtinimo vietos medžių kuoliukais, sustiprinta vejos danga, tilteliai, įrenginių vietos, sodinamų*

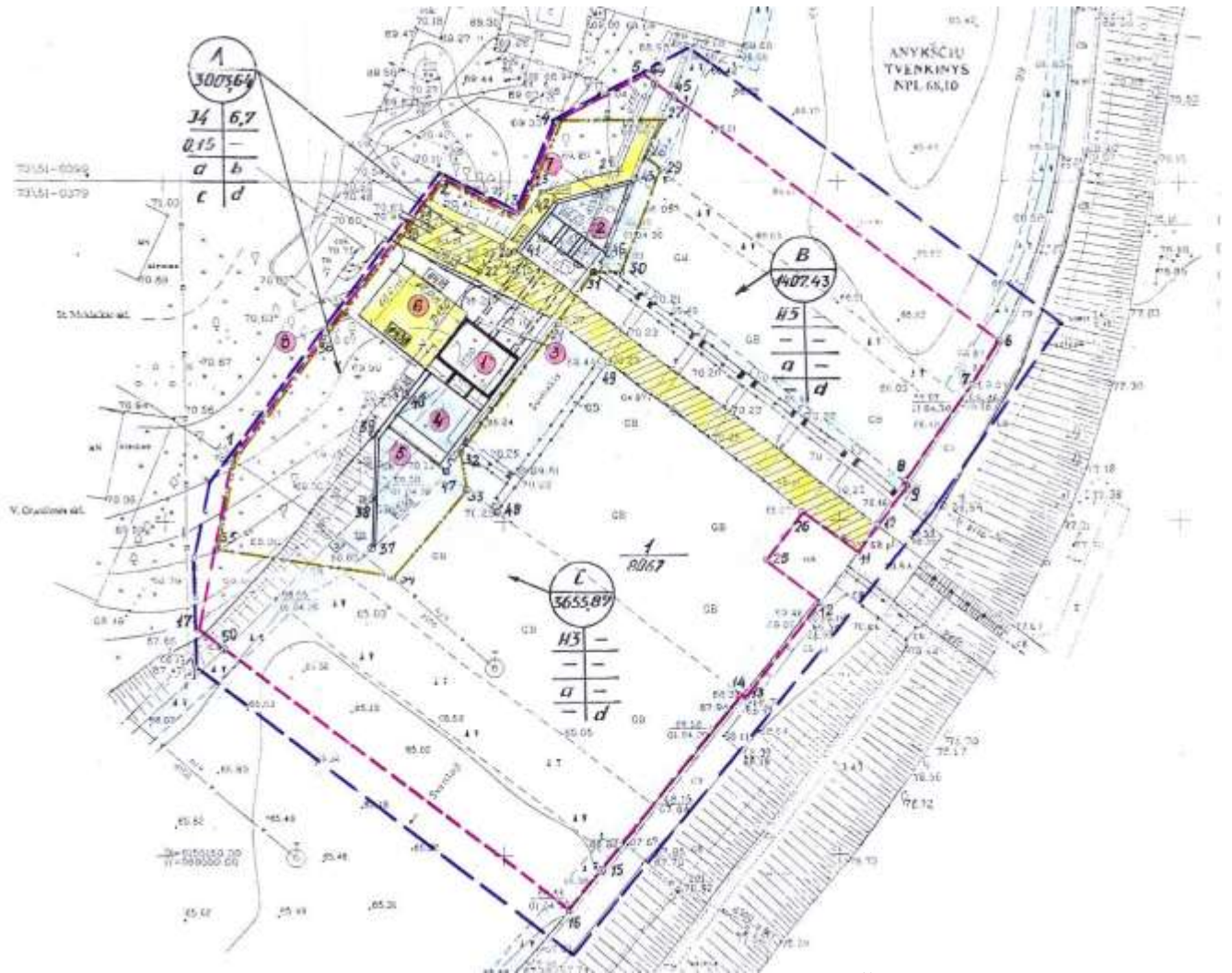
želdinių vietos, sausų krioklių vietos, pantoninės prieplaukos, vandens nuvedimo sistemos). Pėsčiųjų-dviračių takas suprojektuotas kairiajame Šventosios upės krante, žemutinėje terasoje (šlaito apačioje) ir iš dalies Anykštos upelio krantuose (iki artimiausio esamo tilto). Visa techniniu projektu suprojektuota teritorija yra pritaikyta rekreacijai.

5.14 pav. Ištrauka iš Viešosios turizmo, aktyvaus poilsio ir sveikatingumo infrastruktūros plėtros Šventosios upės kairiajame krante techninio projekto sprendinių

- Remiantis Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2002 m. lapkričio 28 d. sprendimu Nr. 206 patvirtinto žemės sklypo suplanavimo hidroelektrinės statybai ant Šventosios upės Anykščių mieste detaliojo plano sprendiniais (žr. 5.15 pav.)

sklypui nustatyti naudojimo režimai, išskirtos trys skirtingų režimų zonos (A – inžinerinės infrastruktūros teritorijos I4, B – vandens ūkio paskirties žemė H5, C – vandens ūkio paskirties žemė H3).

5.15 pav. Ištrauka iš žemės sklypo suplanavimo hidroelektrinės statybai ant Šventosios upės Anykščių mieste detaliojo plano sprendinių

Išvada. Anykščių rajonui 2007 m. liepos 19 dieną suteiktas kurortinės teritorijos statusas. Anykščių miestas pasižymi dideliu patrauklumu rekreacijai, poilsiui ir turizmui, kadangi turi daug žaliųjų plotų (parkų), kuriuos galima panaudoti miesto gyventojų ir svečių poilsiui, gydymui (svarbiausiu gydymuoju faktoriumi Anykščiuose laikytini sausi pušynai). Dauguma teritorijų planavimo dokumentų Anykščių miestą nurodo, kaip kurortinį miestą, kuriame daug suplanuotos turizmui, rekreacijai ir poilsiui reikalingos infrastruktūros. Taip pat siekiama kuo efektyviau panaudoti Anykščių mieste esančius želdynus gyventojų ir miesto svečių poilsiui „maksimaliai išsaugant miesto gamtinę aplinką ir žalio miesto įvaizdį bei toliau jį stiprinant“. Numatomas Šventosios upės pakrantės sutvarkymas ir pilnavertis integravimas į miesto struktūrą, planuojamų ir esamų miesto parkų kokybinis pagerinimas, sukuriant privalomą rekreacinę infrastruktūrą. Naujai užstatomose teritorijose planuojama želdynų sistema. Miesto bendrajame plane akcentuojama: “Miesto viešosios erdvės turi būti saugios, komfortiškos ir kokybiškos”.

6. Išvados

1. Istorinis Anykščių miestas – prekybos ir amatų centras; šiandieninis miestas – kurortas. Kintant miesto pagrindinei funkcijai, kito (ir tebekinta) neužstatytų viešųjų erdvių pobūdis ir naudojimo prioritetai.

2. Istorinio miesto centrinė dalis skyrėsi nuo jo pakraščių užstatymo tipu, centrinės aikštės ir gatvių dangomis, želdiniais: centrinėje dalyje želdinių nebuvo, tik prie bažnyčios, pastatai stovėjo tankiai, centrinė turgaus aikštė, o vėliau ir gatvės buvo grįstos; tuo tarpu pakraščiai skendėjo želdiniuose, vyravo kaimo sodybų tipas, gatvės priminė lauko kelius. Dabartinis miestovaizdis – sumišęs: centrinėje dalyje atsiradę daug želdynų ir želdinių (dominuoja viešosios rekreacinės paskirties erdvės), įvairūs užstatymo tipai sutinkami tiek centrinėje dalyje, tiek periferijoje, dangų pobūdis mišrus.

3. XV – XIX a. susiformavę pagrindiniai centrai (viešosios erdvės) išliko iki šiol:

- Sakralinis centras – bažnyčios aplinka;
- Prekybinis, kultūrinis centras – centrinė turgaus aikštė ir jos aplinka;
- Administracinis edukacinis centras – dvaro sodyba, vėliau valsčiaus valdyba ir liaudies (valstybinė) mokykla;
- Susisiekimo – geležinkelio stotis.

4. Anykščių miesto kraštovaizdžio unikalumas – raiškioje gamtinėje aplinkoje istoriškai susiklosčiusi savita urbanistinė struktūra. Miesto gamtinis kraštovaizdis ir istorinė urbanistinė struktūra – saugomi saugomi pagal Lietuvos Respublikos Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir Saugomų teritorijų įstatymų reikalavimus:

- Anykščių miestas ir jo apylinkės patenka į Anykščių regioninį parką, įsteigtą 1992 m. rugsėjo 24 d., Nr. 1-2913, kuris saugo vertingiausias Anykščių krašto gamtinius ir kultūrinius kompleksus;
- Anykščių miesto istorinė dalis (unikalus kodas 17071) 1993-12-02 registruota Kultūros vertybių registre;
- 1998-12-17 įsteigtas Anykščių senamiesčio urbanistinis draustinis. Įsteigimo teisės aktas: LRV 1998-12-10 nutarimas Nr. 1416 (Žin., 1998, Nr. 110-3035);
- 2007-02-13 sudarytas Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktas Nr. KPD-RM-215;
- 2011 metais parengtas ir patvirtintas Anykščių miesto istorinės dalies (unikalus objekto kodas 17071, buvęs kodas UV2) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas.

5. Vertingi ir saugotini gamtiniai elementai: Šventosios upė ir pakrantės, mažosios vandens tėkmės – upeliukai, natūrali slėnių augmenija, geomorfologinės formos; urbanistiniai elementai: planavimo sprendiniai (mišraus plano struktūra, gatvių tinklas, siluetai, perspektyvos), istorinės dangos, želdynų pobūdis.

6. Dauguma teritorijų planavimo dokumentų Anykščių miestą nurodo, kaip kurortinį miestą, turtingą esama ir planuojama turizmo, rekreacijos ir poilsio infrastruktūra. Planavimo dokumentais siekiama kuo efektyviau panaudoti Anykščių mieste esančius želdynus gyventojų ir miesto svečių poilsui „maksimaliai išsaugant miesto gamtinę aplinką ir žalio miesto įvaizdį bei toliau jį stiprinant“. Numatomas Šventosios upės pakrantės sutvarkymas ir pilnavertis integravimas į miesto struktūrą, planuojamų ir esamų miesto parkų kokybinis pagerinimas. Miesto bendrajame plane taip pat akcentuojama: „Miesto viešosios erdvės turi būti saugios, komfortiškos ir kokybiškos“.

7. Įvertinus esamą būklę, atkreiptinas dėmesys jog Anykščiai nėra didmiestis, daugelis gyventojų gyvena privačiuose namuose su sodais ir daržais, miestą supa gražus, miškingas, gausus rekreacinių išteklių

kraštovaizdis; daugumai žmonių kasdien netenka ieškoti prieglobsčio parkuose ir skveruose. Formuojant naujus želdynus, numatytus planavimo dokumentuose ir norminiuose aktuose, siūloma atkreipti dėmesį į jų naudojimo specifiką bei kritiškai įvertinti galimas investicijas jų tolimesnei priežiūrai.

8. Išanalizavus teritorijų planavimo dokumentus, istorinę medžiagą ir natūrinius tyrimus, nagrinėjamoje teritorijoje išskirtinos pagrindinės viešosios erdvės, kurios pagal pobūdį skirstomos į tipus (žr. brėžinį „Esamos būklės analizė“):

- jungtys (Šventosios upės erdvė, pagrindinių turistinių trasų (istorinių kelių) erdvės),
- teritorijos (esami, planuojami želdynai),
- traukos centrai (miesto istorinė dalis, istoriškai susiformavę centrai, sporto – rekreacijos, memorialiniai – kultūriniai, SPA, planuojami centrai).

III. KONCEPCIJA

„Parvažiavęs iš užsienių Lietuvon, gulėjau vieną gražią pavasario dieną pas brolių ant gonkelio ir traukiau silpnon krūtinėn pakvipusį nuo sužydusių medžių orą. (...) Klausiaus, kaip sodne raiboji gegutė kukuoja, linksmai luputis tutuoja, gėriau pavasario kvapą ir klajojau akimis Šventosios pakraščiais, kur gražios ievos žydi, kur naktimis lakštingalos skamba... Visur graži prigimtis, bet savajame krašte jinai maloni, brangi, graudina širdį.“

/Jonas Biliūnas „Ubagas“, Niūronys, 1906/

Estetiškai patraukli dažniausiai esti tvarkinga, aiškiai suvokiama ir praktiškai pritaikoma erdvė. Šiuos kriterijus atitinkantis kraštovaizdis – tai vietą atitinkanti, istoriškai susiformavusi harmoninga urbanistinė ir gamtinė struktūra, dažnai apibūdinama kaip „vietos dvasia“ – *genius loci*. Tokioje erdvėje paprasta orientotis, ja naudotis, būdama išskirtine savo prigimtimi ji lengvai įsimenama. Urbanistiniame planavime tvarkinga, aiškiai suvokiama ir praktiškai pritaikoma erdvė yra tokia, kurios sandaroje gali būti tiksliai įvardinti pagrindiniai formantai: trasos (jungtys), ribos, mazgai (traukos centrai), teritorijos ir orientyrai. Psichologines ir jutimines savybes, tai kas formuoja grožio, estetikos pajautimą, nusako – savasties ir įsimintinumo sąvokos. Kraštovaizdžio savasties išsaugojimas, jo tvarkymas ir formavimas tenkinant ekonominius, socialinius, kultūrinius, ekologinius ir estetinius visuomenės poreikius taip pat yra vienas svarbiausių tikslų, nurodytų Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160 (Žin., 2003, Nr. 89-4029).

Rengiant Anykščių neužstatytų erdvių kraštovaizdžio formavimo ir poilsio organizavimo specialųjį planą ir siekiant nustatyti tinkamiausią sprendinių alternatyvą analizuojamos dvi koncepcijų alternatyvos: savaiminės plėtros koncepcija, koordinuotos plėtros koncepcija:

Savaiminės status quo plėtros koncepcija tai iš esmės iki šiol susiklosčiusių tradicijų tęsa. *Status quo* atveju, būtų išlaikytos nusistovėjusios kraštovaizdžio formavimo ir naudojimo nuostatos, gyvenimo būdas, tačiau miesto urbanistinė ir gamtinė struktūra nebūtų kryptingai vystoma ir formuojama. Todėl tikėtina, kad nebūtų išspręstos ar net aštrėtų problemos susijusios su kraštovaizdžio savasties išsaugojimu, jo tvarkymu ir formavimu tenkinant ekonominius, socialinius, kultūrinius, ekologinius ir estetinius visuomenės poreikius. Tikėtina, kad nesprenžiami gyvenamosios ir rekreacinės sistemos plėtros klausimai, įtakotų neorganizuoto poilsavimo gamtoje atsiradimą, o tai darytų žalą gamtai. Blogėjant saugomų gamtinių ir kultūrinių vertybių būklei, miestas taptų mažiau patrauklus gyventojams ir turistams, o tai įtakotų mažesnes pajamas iš turizmo veiklos. Tokiu būdu nevyktų darnus miesto vystymasis. Dėl šių priežasčių **Savaiminės plėtros koncepcija yra nepriimtina ir toliau nenagrinėjama.**

Koordinuotos plėtros specialiojo plano koncepcija grindžiama idėja, jog aiškiai suvokiamas ir patrauklus kraštovaizdžio charakteris formuojamas išryškinant skirtingus kraštovaizdžio tipus (kurie istoriškai natūraliai buvo susiformavę, o planinės ekonomikos laikotarpiu niveliavosi). Pagrindinis tikslas sudarant koncepciją yra erdvės tipo stiprinimas ir tolimesnis formavimas nustatytoje skirtingo kraštovaizdžio identiteto teritorijose; pagrindinių šių teritorijų sąlyčio taškų – jungčių nustatymas. Kraštovaizdžio teritoriniai vienetai skiriami atsižvelgiant į morfologinius (gamtinius ir kultūrinius), taikomuosius (percepcinius, nagrinėjančius vizualinį erdvės suvokimą) ir resursinius (nagrinėjančius išteklių naudojimo interesus) planavimo veiksmus. Teritorijos ir jungtys suformuotų bendrą sistemą – viešųjų erdvių ir želdynų tinklą, užtikrintų jos ryšį su kitomis miesto struktūromis.

Specialiojo plano koncepcijoje siūloma viešųjų erdvių infrastruktūrą plėtoti ir tvarkyti pradedant nuo branduolio – centrinės miesto dalies, pakraščių link, įjungiant atokiau esančias teritorijas. Prioritetas taip

pat taikytinas Šventosios upės erdvės formavimui, kur jau baigiama įrengti dviračių tako trasa, jungianti visas svarbiausias miesto teritorijas į bendrą sistemą.

1 pav.

Formuojant koncepciją vadovautasi esamos būklės analizės stadijoje atliktu planuojamos teritorijos vertinimu, planavimo sąlygose nustatytais specialiojo plano tikslais ir uždaviniais, teritorijai taikomu galiojančių teritorijų planavimo dokumentų sprendinių analize. Pagrindiniai planavimo dokumentai įtakojantys teritorijos plėtrą yra: Anykščių miesto bendrasis planas, Anykščių miesto turizmo ir rekreacijos specialusis planas, Anykščių regioninio parko teritorijos tvarkymo planas. Miesto centrinių viešųjų erdvių formavimui svarbus Anykščių miesto istorinės dalies (unikalus objekto kodas 17071, buvęs kodas UV2) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas.

Koncepcijos formavimo principai:

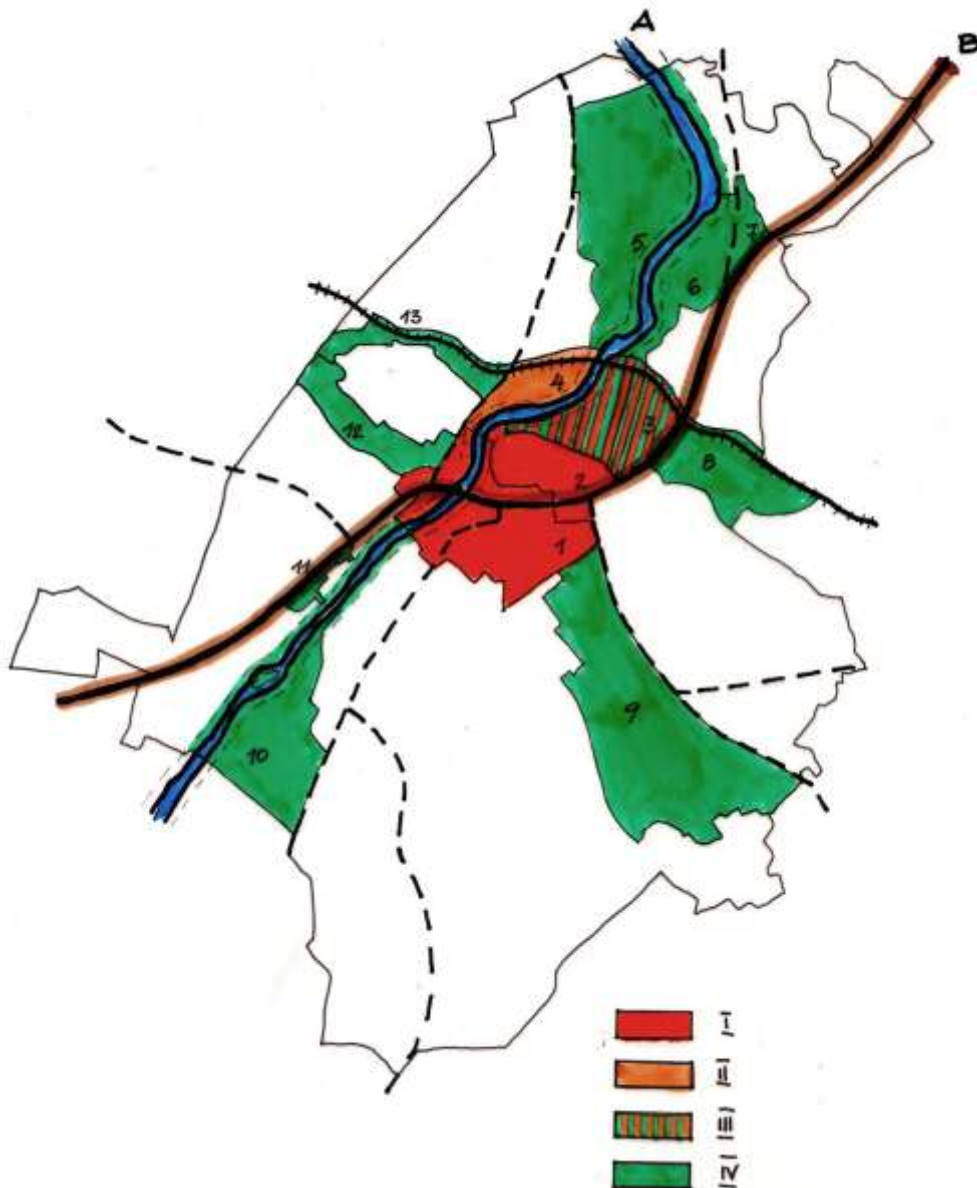
- Nustatomos pagrindinės teritorijos viešosios erdvės plėtrai. Teritorijose išsidėstę traukos centrai (poilsio, pramogų, sakralinės, mažosios architektūros elementų koncentracijos zonos) ir orientyrai (bendramiestiniai ir lokalūs) nustatyti esamos būklės etape. Suformuotoms teritorijoms nustatomas dominuojančio kraštovaizdžio tipas, siūloma kraštovaizdžio formavimo kryptis, pagrindinės viešųjų erdvių funkcijos. Teritorijose nustatomos prioritetingos kraštovaizdžio formavimo zonos.
- Suformuojama bendra teritorijų jungčių sistema. Kraštovaizdžio vertinimas ir suvokimas ilgą laiką priklausė nuo statiškos stebėtojo būsenos ir buvo vertinamas regyklos ir gamtovaizdžio/miestovaizdžio santykiu. Šiuo metu vis dažniau pabrėžiama mobilumo dimensija – kuomet aplinkos suvokimas vyksta judant teritorija. Jungčių sistemos suformavimas, taikant kraštovaizdžio formavimo priemones, pabrėžtų maršrutus, kuriais judant būtų lengva orientuotis ir teritorijų būdingi bruožai atsiskleistų gražiausiai. Koncepcijoje išryškinamos dvi pagrindinės judėjimo trasos (jungtys): Šventosios upė – gamtinė kompozicinė ašis „A“ ir pagrindinis kertantis miestą kelias (A. Vienuolio–J. Biliūno gatvės) – urbanistinė kompozicinė ašis „B“. Papildomas jungtis sudaro kitos gatvės, keliai, takai (urbanistinės) ir upelių slėniai (gamtinės).

Nustatytoms teritorijoms priskiriami šie esami ir plėtotini kraštovaizdžio tipai (2 pav.):

- Miestiškojo tipo kraštovaizdis – žmogaus labai pakeistas, jo veiklos veikiamas, palaikomas ir vystomas kraštovaizdis – Anykščių miesto centrinė dalis. Anykščių miesto istorinis centras ir šiauriau jo esanti teritorija priskiriami kultūriniam potipiui.

Kultūrinis miestiškasis kraštovaizdis – teigiamas žmogaus ir aplinkos darnaus sambūvio rezultatas. Tai kryptingai formuojamas, tenkinantis biologinius, psichologinius (informacinius, estetinius), socialinius, ergonominius (tinkamumo veiklai), ekonominius gyvenamosios, darbo ir poilsio aplinkos kokybės poreikius kraštovaizdis.

- Gamtinio tipo kraštovaizdis – tai gamtosauginiu požiūriu reikšmingos ir (arba) vaizdingos gamtinės teritorijos, išlaikiusios natūralaus arba sąlyginai natūralaus kraštovaizdžio pobūdį – Šventosios ir jos intakų (Anykštos, Piestupio, Šaltupio, Marčiupio ir kt.) slėniai, miesto miškai ir miško parkai, kitos želdinių gausios teritorijos.
- Mišrus – kultūrinio miestiškojo/ gamtinio tipo, kraštovaizdis.

2 pav. koncepcijos schema. Planuojamų teritorijų apibūdinimas pateikiamas 1 lentelėje. Žymėjimų paaiškinimas: I – kultūrinio miestiškojo tipo kraštovaizdis, II – miestiškojo tipo kraštovaizdis, III – mišrus: kultūrinio miestiškojo/ gamtinio

tipo, kraštovaizdis, IV – gamtinio tipo kraštovaizdis, A – Šventosios upė – pagrindinė žalioji jungtis ir kompozicinė ašis, B – pagrindinė urbanistinė jungtis ir kompozicinė ašis.

Pastaba. Želdynų ir želdinių, nepatenkančių į Specialiajame plane nustatytas teritorijas, tvarkymą reglamentuoja: Anykščių miesto bendrasis planas, Anykščių regioninio parko tvarkymo planas, Lietuvos Respublikos Miškų bei Saugomų teritorijų įstatymai, Gamtinio karkaso nuostatai, Specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos. Šie dokumentai taip pat užtikrina jų apsaugą ir priežiūrą. Šių želdynų formavimui galės būti taikomi reglamentai ir pavyzdžiai nustatyti Specialiajame plane analogiško tipo teritorijoms.

1 lentelė. Planuojamų teritorijų suvestinė

Teritorijos Nr.	Trumpas aprašymas	Dominuojantis kraštovaizdžio tipas	Prioritetinė kraštovaizdžio formavimo kryptis	Pagrindinės viešųjų erdvių funkcijos	Pagrindinės sisteminės jungtys
1	Tai istorinė miesto dalis. Čia išsidėstę pagrindinės miesto viešosios erdvės: A. Baranausko aikštė, Vyskupo ir Vienuolio skverai, Šventosios upės krantinė, pagrindinių gatvių-kelių trasos ir sankryžos. Pagrindinį šios erdvės centrą ir orientyrą formuoja Šv. Mato bažnyčia ir jos aplinka. Centrinė miesto erdvė – A. Baranausko aikštė – semantiškai praradusi savo prasmę, pirminę prekybinę bei kultūrinę paskirtį, o taip pat reprezentatyvumą. Šios dalies kraštovaizdžio formavimui privalomi Anykščių miesto istorinės dalies (unikalus objekto kodas 17071, buvęs kodas UV2) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo plano sprendiniuose nustatyti reikalavimai.	Kultūrinis miestiškasis	Kultūrinio kraštovaizdžio formavimo	Sakralinė Reprezentacinė Kultūrinė Memorialinė Prekybinė	Zonos Nr. 2, 9, 13 Jungtys A ir B
2	Šios teritorijos vakarinėje dalyje dominuoja želdynai – Draugystės parkas, upės pakrantės želdiniai; rytinėje dalyje išsidėstę pagrindinės miesto viešosios, administracinės, edukacinės įstaigos.	Kultūrinis miestiškasis	Kultūrinio kraštovaizdžio formavimo	Rekreacinė Reprezentacinė	Zonos Nr. 1, 3, 4 Jungtys A ir B
3	Didžiąją dalį apima Anykštos slėnio parkas. Rytinėje teritorijos dalyje yra Anykščių dvarvietės teritorija (unikalus kodas 17146), išsidėstę buvusios mokyklos pastatai (unikalus kodas 4818), kuriuose šiuo metu įsikūrusi Anykščių regioninio parko direkcija ir lankytojų centras. Greta jos - Anykščių vaikų ir jaunimo užimtumo centras. Šios teritorijos šiaurinė riba tiesiasi siaurojo geležinkelio linija (unikalus kodas 21901). Šios teritorijos dominantės – buv. mokyklos pastatas ir cerkvė.	Mišrus – gamtinis/ kultūrinis miestiškasis	Mišri – kultūrinio/ gamtinio kraštovaizdžio formavimo	Rekreacinė Edukacinė	Zonos Nr. 2, 6, 8 Jungtys A ir B
4	Šiuo metu dominuoja ūkinė teritorija. Planavimo	Miestiškas,	Miestiškojo	Rekreacinė	Zonos Nr.

	dokumentuose numatomas jos pritaikymas rekreacijai. Ši teritorija yra greta miesto centro; jos rytinė dalis ribojasi su Šventosios upe, šiaurine – tiesiasi siaurojo geležinkelio linija (unikalus kodas 21901) yra stoties pastatas-muziejus.	dalinai degraduotas	kraštovaizdžio formavimo		1, 2, 3, 14 Jungtys A
5	Teritorija apima šiaurinę miesto dalį. Šiuo metu – tai apsauginiai miškai. Šiaurinėje zonos dalyje bendruoju planu numatoma įrengti Lagedžių miško parką. Pietinė zonos dalyje siūloma vystytinos rekreacijos infrastruktūros zona.	Gamtinis	Gamtinio kraštovaizdžio formavimo	Rekreacinė	Zonos Nr. 4, 6 Jungtis A
6-7	Teritorija apima miesto miškus, kuriuos į bendramiestinę struktūrą jungia Šventosios upės pakrante tiesiamas dviračių takas ir išilgai jo planuojama poilsio objektų infrastruktūra. Šiaurinėje teritorijos Nr. 7 dalyje yra Anykščių, Šeimyniškių senovės gyvenvietės teritorija (unikalus kodas 17148).	Gamtinis	Gamtinio kraštovaizdžio formavimo	Rekreacinė	Zonos Nr. 3, 5 Jungtys A ir B
8	Anykštos slėnio dalis. Teritorijos šiaurine riba tiesiasi siaurojo geležinkelio linija (unikalus kodas 21901). Teritorijos vakarinėje dalyje dominuoja sodybinis užstatymas, centrinėje ir rytinėje dalyje – želdiniai. Teritorijos traukos centras – slidinėjimo ir rogučių trasos.	Gamtinis	Gamtinio kraštovaizdžio formavimo	Rekreacinė	Zonos Nr. 3 Jungtis B
9	Teritorija apima Karaliaus Mindaugo ažuolyno parką, miesto miškus. Orientyrai ir traukos centrai teritorijoje: Laimės žiburys – antkapinis paminklas J.Biliūnui ant Liudiškių kalvos, „Mindaugo Karūna“ – pramogų ir sporto kompleksas/Keturi kalnai – verslo ir laisvalaikio centras. Rytinė teritorijos dalis patenka į Storių kraštovaizdžio draustinį.	Gamtinis	Gamtinio kraštovaizdžio formavimo	Rekreacinė Memorialinė	Zonos Nr. 1 Jungtis B1
10	Anykščių šilelio (Dainuvos slėnio) miško parkas. Orientyras ir traukos centras: vasaros estrada, Spa centras. Teritoriją į bendramiestinę struktūrą jungia Šventosios upės pakrante tiesiamas dviračių takas ir išilgai jo planuojama poilsio objektų infrastruktūra.	Gamtinis	Gamtinio kraštovaizdžio formavimo	Rekreacinė	Zonos Nr. 11 Jungtis A
11	Parkas prie A. Vienuolio g. ir MBP planuojamas skveras. Šiuo metu planuojamo skvero vietoje įrengta nedidelė apžvalgos aikštelė, automobilių sustojimo vieta. Parkas apleistas. Teritorija svarbi miesto reprezentacijai: ji yra pagrindinių kelių sankirtoje ties įvažiavimu į miestą, nuo jos atsiveria graži Anykščių panorama.	Gamtinis	Gamtinio kraštovaizdžio formavimo	Reprezentacinė Rekreacinė	Zonos Nr. 10, 12 Jungtys A ir B
12	Teritorijos vakarinė dalis apima stambią žaliojią jungtį – Anykščių Kvarco tvenkinio erdvę Teritorija degraduota, vyrauja atvirų erdvių industrinis kraštovaizdis. ŠR šlaito dalis apsodinta mišku, tvenkinio	Gamtinis, dalinai degraduotas	Gamtinio kraštovaizdžio formavimo	Rekreacinė	Zonos Nr. 1, 14

	<p>pakrantės natūralizuojasi. Ši erdvė rytinėje dalyje persilieja su upelio slėnio erdve, kurioje dominuoja smulkios sąskaidos žemėnauda – gyventojų daržai ir sodai persipynę su natūralia slėnio augmenija. Ši teritorija svarbi ne tik savo rekreaciniu potencialu, tačiau ir vizualiniu aspektu: ji atsiveria nuo A. Vienuolio sodybos-muziejaus teritorijos, kaip istorinio priemiesčio frangmentas.</p>				
13	<p>Valaukio upelio slėnio erdvė. Dominuoja gamtiniai elementai. Šiaurine teritorijos riba tiesiasi siaurojo geležinkelio linija (unikalus kodas 21901).</p>	<p>Gamtinis, degraduotas</p>	<p>Gamtinio kraštovaizdžio formavimo</p>	<p>Rekreacinė</p>	<p>Zonos Nr. 4, 13</p>

Teritorijų ribos tikslinimos ir teritorijų infrastruktūros formavimo pasiūlymai detalizuojami sprendinių rengimo stadijoje.

IV. SPRENDINIAI

Specialiojo plano sprendiniai grindžiami esamos būklės analize bei viešųjų erdvių vystymo ir plėtros koncepcija. Sprendinių studijoje konkretizuojami bendrieji viešųjų erdvių formavimo (teritorijų tvarkymo, naudojimo ir apsaugos) principai, kurie priklausomai nuo pasirinktos prioritutinės kraštovaizdžio formavimo krypties skirstomi į du pagrindinius tipus – gamtinių ir miestiškąjį.

Atskiras skyrius skiriamas urbanizuotų želdinių (urbanizuotų teritorijų želdinių) tvarkybai.

1. Viešųjų erdvių teritorijos

Anykščių miesto bendrojo plano sprendiniuose viešosiomis miesto erdvėmis vadinamos teritorijos skirtos bendram viešam naudojimui, t.y. atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų teritorijos: parkai, skverai, aikštės ir žaliosios jungtys. Šiame specialiajame plane viešųjų erdvių ir poilsio organizavimo infrastruktūrai papildomai priskiriamos: pagrindinės urbanistinės jungtys – reprezentacinės gatvės, bei rekreaciniai miškai: miesto miškai ir miško parkai.

Poskyryje Nr. 1.1 pateikiami viešųjų erdvių infrastruktūros plėtros pasiūlymai.

Teritorijos Nr. ir pavadinimas	Paskirtis, funkcinio naudojimo prioritetai	Tvarkymo pasiūlymai
Nr. 1 A. Baranausko aikštė (kitos paskirties žemė, bendro naudojimo teritorijos)	Reprezentacinė miesto aikštė - nemasinių renginių organizavimas, trumpalaikis poilsis, aplinkos pageršinimas	Būtina reprezentacinės miesto aikštės rekonstrukcija. Siūlomas aikštės želdinių pertvarkymas suteikiant daugiau reprezentatyvumo, gyvumo: aiškios medžių struktūros įvedimas, puošnių gėlynų įveisimas. Vizualiai aikštės ribas turėtų formuoti pastatai, o ne gatvės, todėl pertvarkant gatves formuoti kaip aikštės sudedamąsias dalis, prioritetą teikiant pėsčiųjų judėjimui.
<i>Parkai (kitos paskirties žemė, bendro naudojimo teritorijos)</i>		
Nr.2 Draugystės parkas	Rekreacinės paskirties – aktyviam ir ramiam poilsiui. Pagal svarbą priskiriamas centriniam želdynams. Siūloma įveisti nedidelį botaninio tipo sodą („parodomąjį sodą“), kuris tuo pačiu būtų ir miesto sodu skirtu kasdieniam gyventojų poilsiui.	Parkas įrengtas, prioritetą teikiamas palaikomajam tvarkymui, aplinkos rekreacinių ir estetinių savybių gerinimui. Parką siūloma paversti miesto sodu, įrengti estradą, skulptūras, o parko vejas siūloma pritaikyti lankytojų kasdieniam poilsiui, išskyloms. Šalia esamos sporto zonos įrengti vaikų žaidimų aikštelę.
Nr. 3 Anykštos slėnio parkas	Rekreacinės paskirties – polifunkcinio naudojimo su ramaus ir aktyvaus poilsio zonomis. Pagal svarbą priskiriamas centriniam želdynams. Parkui siūloma „vandens sodo“ tema, išryškinant įvairias vandens būsenas ir jame esančius biotopus : upės, upelių, pelkės.	Parkas įrengiamas ir tvarkomas tik pagal parengtą visos teritorijos projektą. Nustatytoje zonoje galima stacionarių objektų, susijusių su rekreacinio aptarnavimo funkcijomis statyba. Tuo tikslu parko ribose suformuoti rekreacinės paskirties sklypai – aktyvaus poilsio (sporto ir žaidimų, pliažų, renginių) zonos. Parke privalo būti išsaugoti natūraliai susiformavę biotopai: pelkės, upelių, upės. Siūloma pritaikyti juos lankymui kaip ramaus poilsio (rekreacinių želdinių, peizažinio kraštovaizdžio) zonas.

Nr. 4 A. Vienuolio muziejaus parkas	Kultūrinės ir memorialinės paskirties – pažintiniam lankymui, ramiam poilsiui, kultūrinių renginių organizavimui.	Miesto bendrajame plane pernelyg išdidinta parko teritorija pažymėta klaidingoje vietoje. Parkas yra kultūros paveldo teritorijoje, kuriai parengtas nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas. Šis planas ir reglamentuoja parko tvarkybą.
Nr. 5 Karaliaus Mindaugo ąžuolyno parkas	Kultūrinės ir rekreacinės paskirties – pažintiniam lankymui (įrengiamas sudarant sąlygas pažinti Lietuvos istoriją), ramiam poilsiui tam skirtose zonose.	Siūloma įrengti skulptūrų parką. Rekomenduojamas stambaus mastelio medžio skulptūros. Skulptūrinės kompozicijos gali formuoti vaikų ir jaunimo žaidimų aikštes. Kol augs ąžuolai, parke siūloma įveisti papildomus želdinius, įsėti žydinčių augalų pievas. Parką siūloma pritaikyti aplinkinių daugiabučių teritorijų gyventojų kasdienio poilsio reikmėms. Poilsio zonos įrengti apšvietimą. Parkas turi būti įrengiamas ir tvarkomas tik pagal parengtą visos teritorijos projektą.
Nr. 6 Parkas prie Storių gt.	Rekreacinės paskirties – ramiam poilsiui.	Vietinės svarbos želdynas, skirtas greta gyvenančių žmonių kasdieniam poilsiui. Siūloma gausinti želdinių kiekį teritorijoje, sukuriant natūralaus miško įvaizdį. Suformuoti zonas ramiam poilsiui. Įrengti apšvietimą. Želdinimo ir tvarkymo pobūdis nustatomas parko suplanavimo projekte.
Nr. 7 Šeimyniškių parkas	Rekreacinės paskirties – ramiam poilsiui, galimos nedidelės apimties aktyvaus poilsio zonos.	Vietinės svarbos želdynas, skirtas greta gyvenančių žmonių kasdieniam poilsiui. Siūloma suformuoti vaikų žaidimo aikštes, zonas ramiam poilsiui, išskyloms. Želdinimo ir tvarkymo pobūdis nustatomas parko suplanavimo projekte.
Nr. 8 Parkas prie A. Vienuolio g.	Rekreacinės paskirties – aktyvesniam poilsiui, Želdinimo ir tvarkymo pobūdis nustatomas parko suplanavimo projekte.	Tai išorinė-reprezentacinė miesto viešoji erdvė. Išnaudojant šios vietos teikiamas galimybes apžvelgti Anykščių miesto panoramą, parke siūloma įrengti apžvalgos aikštelę. Taip pat rekomenduojama įrengti parkavimo vietas dviračiams ir autotransporto priemonėms, nes tikėtina, kad pagrindiniai parko lankytojai bus miesto svečiai.
<i>Skverai (kitos paskirties žemė, bendro naudojimo teritorijos)</i>		
Nr. 9 Vyskupo skveras	Kultūrinės – rekreacinės paskirties, pažintiniam lankymui, ramiam trumpalaikiam poilsiui. Pagal svarbą priskiriamas centriniams želdynams.	Sakralinė reprezentacinė miesto erdvė. Skveras įrengtas, prioritetas teikiamas palaikomajam tvarkymui.
Nr. 10 A. Vienuolio skveras	Kultūrinės – rekreacinės paskirties, pažintiniam lankymui, ramiam trumpalaikiam poilsiui. Pagal svarbą priskiriamas centriniams želdynams.	Reprezentacinė miesto erdvė. Siūloma renovuoti skvero dangas, didinant „žalių“ dangų kiekį, gėlynų plotus, įveisti obelių sodą. Dangų ir neaukštų želdinių pagalba rekomenduojama skverą atriboti nuo gatvės erdvės, išsaugant atvirą erdvę monumento apžvalgai bei miestovaizdžio apžvalgai iš skvero. Skverą siūloma funkciškai integruoti į upės erdvę.
Nr. 11 Aušros skveras	Rekreacinės paskirties – ramiam trumpalaikiam poilsiui, aplinkos pagerinimui.	Siūloma pritaikyti vaikų žaidimo aikštelei, su ramaus poilsio zona. Kadangi skveras iš visų pusių supamas gatvių, jį siūloma aptverti.

Nr. 12 Planuojamas skveras prie Sodų gatvės	Rekreacinės paskirties – trumpalaikiam poilsiui, aplinkos pagerinimui.	Skvere siūloma įrengti vaikų žaidimo aikštelę, ramaus poilsio zonas aplink kūdrą. Žaidimams siūloma išsaugoti ir pritaikyti sodu apsodintos teritorijos dalį. Skvere įrengti apšvietimą. Skveras įrengiamas ir tvarkomas pagal parengtą projektą.
Nr. 13 Planuojamas skveras Gegužės, Kvarco gatvių sankryžoje	Rekreacinės paskirties – trumpalaikiam poilsiui, aplinkos pagerinimui.	Tai tranzitinė erdvė. Skvere siūloma sutvarkyti esamus želdinius, įrengti takus, jungiančius greta esančią gyvenamąją teritoriją su miesto centru ir kitomis rekreacinėmis teritorijomis. Įrengti apšvietimą. Skveras įrengiamas ir tvarkomas pagal parengtą projektą.
Nr. 14 Planuojamas skveras prie Stoties g.	Rekreacinės paskirties – trumpalaikiam poilsiui, aplinkos pagerinimui.	Funkciškai prijungiamas prie šalia esančios numatomos modernizuoti/ konvertuoti teritorijos. Įrengiamas ir tvarkomas pagal parengtą bendrą projektą.
Nr. 15 Planuojamas skveras prie Gegužės gatvės	Rekreacinės paskirties – trumpalaikiam poilsiui, aplinkos pagerinimui.	Siūloma numatyti jungtį su Lagedžių miško parku. Rekomenduojama įrengti patogų patekimą dviračiais ir autotransporto priemonėmis. Įrengus planuojamą miesto aplinkkelį, skveras taps išorine reprezentatyvia „miesto vartų“ erdve. Būtina išsaugoti esamą kūdros biotopą. Skverą apželdinti medžiais ir krūmais. Skveras įrengiamas ir tvarkomas pagal parengtą projektą
Nr. 16 Planuojamas skveras prie A. Vienuolio gatvės	Rekreacinės paskirties – trumpalaikiam poilsiui, aplinkos pagerinimui	Funkciškai prijungiamas prie šalia esančio parko. Įrengiamas ir tvarkomas pagal parengtą bendrą projektą.
<i>Miško parkai (miškų ūkio paskirties žemė)</i>		
Nr. 17 Anykščių šilelio (Dainuvos slėnio) miško parkas	Rekreacinės paskirties – ramiam ir aktyviam poilsiui, miesto švenčių ir kitų masinių renginių organizavimui.	Parke jau susiformavusios pagrindinės zonos, jas toliau vystyti. Siūloma įrengti šiuolaikines renginių reikmes tenkinančią estradą. Parko teritoriją siūloma išplėsti iki greta esančio sklypo ribos ir kelio, suformuojant zon, skirtą parko aptarnavimo infrastruktūrai vystyti.
Nr. 18 Lagedžių miško parkas	Rekreacinės paskirties – ramiam ir aktyviam poilsiui. Lagedžių miško dalies pritaikymas rekreacijai galimas tik pakoregavus Anykščių regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos bei tvarkymo planus.	Parko įrengimui 2009 metais parengta galimybių studija, kurioje numatomas sveikatingumo atostogų centro kūrimas. Teritorijoje planuojama aktyvi (sporto) rekreacinė veikla. Parką siūloma pritaikyti šeimyniniam poilsiui.
<i>Žaliosios jungtys ir kiti rekreacinės paskirties želdynai (kitos paskirties žemė, bendro naudojimo teritorijos)</i>		
Žaliosios jungtys ir kiti rekreacinės paskirties želdynai	Rekreacinės ir apsauginės paskirties – ryšių tarp žaliųjų plotų sistemos sudedamųjų dalių užtikrinimui, gamtinio karkaso migracijos koridorių funkcijoms atlikti.	Pagrindinė žalioji jungtis – Šventosios upės pakrantės. Saugoma ir gausinama jų natūrali augmenija ir gamtinis kraštovaizdis. Kultūrinio kraštovaizdžio formavimas siūlomas tik centrinėje miesto dalyje, upės erdvę įjungiant į centrinės kultūrinės miesto erdves. Miesto centrinėje dalyje, ties A. Vienuolio skveru, siūloma šalia betoninės krantinės, vandens paviršiuje įrengti medinę prieplauką/terasą – vasaros kavinę, tokiu būdu vizualiai sušvelninant antropogenizacijos laipsnį ir

		<p>sukuriant jaukesnę erdvę poilsiui.</p> <p>1 pav. [http://www.publicspace.org/en/works/f234-parque-verde-do-mondego]</p> <p>Kitas jungtis ir rekreacinės paskirties želdynus vystyti pagal bendruosius gamtinio kraštovaizdžio tvarkymo principus. (žiūrėti poskyrį 2.1) Šiose teritorijose rekomenduojama įrengti augalų, paukščių, gyvūnų, vabzdžių stebėjimo takus ir aikšteles, tuo tikslu sukuriant papildomas jų buveines.</p>
<i>Urbanistinės jungtys</i>		
Pagrindinės, reprezentacinės gatvės (A. Vienuolio, J. Biliūno, Liudiškių, Troškūnų, Vilniaus, Gegužės gatvės)	Jungti visas teritorijas į bendrą sistemą. Miesto reprezentacinė erdvė	Kelių alėjos – išsaugoti esamas medžių alėjas išilgai pagrindinių kelių – gatvių. Esant galimybei formuoti naujas (priedas Nr. 1). Įveisti želdinių juostas tikslu paslėpti nepatrauklius vaizdus, nukreipti dėmesį norima kryptimi, miesto pagražinimui, geresnio mikroklimato, erdvės masteliškumo ir aiškumo sukūrimui.
Pėsčiųjų-dviračių takai	Jungti visas teritorijas į bendrą sistemą.	Pagrindinė jungtis – dviračių takas kairiajame upės krante. Takas jungia pagrindines rekreacines ir reprezentacines miesto erdves ir teritorijas. Tako ir jo aplinkos infrastruktūra suprojektuota ir baigiama įrengti. Specialiuoju planu siūlomos papildomos jungtys (papildančios esamą infrastruktūrą), kurias siūloma išryškinti kraštovaizdžio formavimo priemonėmis.

1.1. Infrastruktūros plėtros pasiūlymai

Anykščių miesto viešųjų erdvių sistemą ir poilsio infrastruktūrą siūloma plėsti konvertuojant, modernizuojant ir pritaikant esamas urbanistines struktūras ir gamtines erdves miesto centrinėje dalyje bei išilgai Šventosios upės koridoriaus.

Infrastruktūros plėtros pasiūlymai grindžiami esamos būklės analize, viešųjų erdvių infrastruktūros plėtros koncepcija bei iš Anykščių miesto savivaldybės gautais duomenimis apie numatomus rengti projektus.

Teritorijos Nr. ir pavadinimas	Paskirtis, funkcinio naudojimo prioritetai	Tvarkymo pasiūlymai
Nr. 19 „Anykščių vyno“ gamyklos teritorija	Miesto bendruoju plane numatoma modernizuoti/ konvertuoti teritorija. Turizmo ir rekreacijos specialiajame	Šios teritorijos įjungimas į bendrą miesto viešųjų erdvių sistemą ypač pageidautinas, nes būdama pakankamu traukos centru ¹ , pagerintų ir pagyvintų ryšius su kitomis, už miesto centro ribų esančiomis rekreacinėmis

¹ Ekskursija po vyno gamyklą ir "Anykščių vyno" produkcijos degustacija, kas mėnesį sulaukia daugiau nei 400 turistų.

	plane (parengtame 2006 m.) šioje teritorijoje numatomas rekreacinės infrastruktūros vystymas.	teritorijomis. Šios teritorijos renovavimas pakeltų bendrą miestovaizdžio estetinę vertę.
Nr. 20 Ūkinė teritorija dešiniajame Šventosios upės krante	Miesto bendruoju plane numatoma modernizuoti/ konvertuoti teritorija. Turizmo ir rekreacijos specialiajame plane (parengtame 2006 m.) šioje teritorijoje numatomas rekreacinės infrastruktūros vystymas.	Ši ūkinė teritorija galėtų būti pritaikyta kūrybinio-gamybinio centro formavimui, įsteigiant joje menininkų dirbtuves, ekspozicines erdves, sporto ir žaidimų aikštes, o taip pat organizuojant įvairius renginius, kuriems reikalingos netradicinės erdvės. Konvertuojant teritoriją siūloma išsaugoti esamą erdvės charakterį. Šios teritorijos renovavimas pakeltų bendrą miestovaizdžio estetinę vertę,
Nr. 21 Anykščių koplyčios ² (istorinių kapinių) teritoriją	Miesto bendrajame plane ši teritorija priskiriama memorialinės paskirties želdynams ir yra žymima tapačiai kitoms kapinių teritorijoms, tačiau ji jau senai virtusi nedideliu parku.	Miesto viešosioms erdvėms priskirtina teritorija yra kultūrinės, memorialinės ir sakralinės paskirties, naudotina pažintiniam lankymui, ramiam poilsiui, kultūrinių renginių organizavimui. Teritorijos želdinimo ir tvarkymo pobūdis turi būti nustatomas jos suplanavimo projekte.
Nr. 22 Teritorija, esanti Anykštos slėnio parko rytinėje pusėje greta „Menų inkubatoriaus“ ir Anykščių regioninio parko lankytojų centro teritorijų	Šiuo metu nenaudojama, apaugusi pieva, teritorija galėtų būti pritaikyta kultūriniais, edukaciniais, visuomeniniams renginiams bei projektams, t.y. workshop‘ams po atviru dangumi	Ši teritorija yra kultūros paveldo objekto Anykščių dvarvietės (unikalus kodas 17146) dalis, veiklą joje reglamentuoja Nekilnojamosios kultūros vertybės tipinis apsaugos reglamentas (Žin., 2002, Nr.13-499). Teritorijoje siūloma išsaugoti apželdinimo natūralia žydinčių augalų pieva tipą (šienaujama kartą metuose), takus ir aikštes siūloma įrengti žolėje, šienavimo principu. Teritorijoje galimas mažosios kraštovaizdžio architektūros elementų įrengimas, <i>workshop‘ų</i> metu sukurtų darbų eksponavimas.
Nr. 23 Miesto tipo „skanseno“ teritorija	Tarpinis variantas tarp gyvenamo kvartalo ir teatralizuoto miesto buities muziejaus. Pagrindinė šios teritorijos paskirtis – atgaivinti ir reprezentuoti Anykščių miesto istorinį centrą	Atnaujinti istorines gatves, užpildyti tuščias neišnaudotas erdves, atgaivinti buvusį istorinį miesto centrą: įkurti istorinį amatininkų kvartalą: įsteigti dailių amatų, etnografinių verslų dirbtuves, užėigas. Teritorijos tvarkymo, naudojimo ir apsaugos principus reglamentuoja Anykščių istorinio centro specialusis planas
Nr. 24 Siaurojo geležinkelio kompleksas	Istorinė, edukacinė, pažintinė erdvė. Miesto geležinkelio stotis – vienas iš svarbiausių, istoriškai susiformavusių visuomeninių centrų. Stoties pastatas tebenaudojamas pagal pirmąją paskirtį; taip pat jame plėtojama edukacinė veikla.	Teritorijos tvarkymo, naudojimo ir apsaugos principus reglamentuoja Siaurojo geležinkelio komplekso (G10KP) ruožo Panevėžys - Rubikiai (G10K3P) specialusis planas.
Nr. 25 „Pasakų parko“ teritorija	Pramoginis rekreacinis centras Degraduotos teritorijos (buv. kvarcinio smėlio karjero) atgaivinimui siūloma įrengti pasakų muziejų ir atrakcionus, sukurtus lietuviškų pasakų, sakmių ir padavimų motyvais.	Teritorijoje siūloma įkurti mini botanikos ir zoologijos sodą, vaikų teatrą, vaikų kūrybinį centrą, kavines ir kt. Teritorijoje taip pat turėtų būti suformuota visa reikalinga aptarnavimo infrastruktūra: automobilių stovėjimo aikštelės, nakvynės namai, viešbučiai ir pan.

² Šiuo metu Koplyčia – kamerinių menų centras. salėje vyksta įvairūs renginiai: klasikinės muzikos koncertai, susitikimai su menininkais, skaitomos paskaitos, rengiamos konferencijos. Antrajame gaubto aukšte eksponuojamos profesionalaus meno ir tautodailės parodos.

Nr. 26 Kalitos kalnas	Sporto rekreacinis centras. Teritorija įrengta ir pritaikyta naudojimui: šaltuoju metų laiku veikia slidinėjimo centras, įrengta vasaros rogučių nusileidimo trasa.	Teritorijoje galima sporto ir rekreacijos centro bei jam reikalingos aptarnavimo infrastruktūros plėtra. Teritorijoje saugotinas ir plėtotinas gamtinio kraštovaizdžio pobūdis.
--------------------------	--	--

Pastabos:

1. Specialiajame plane siūloma konvertuoti/ renovuoti teritorijas esančias prie Anykštos slėnio parko ir Karaliaus Mindaugo ažuolyno parko, kuriose šiuo metu įsikūrę garažų bendrijos.
2. Specialiajame plane žymimos papildomos jungtys – trasos tarp esamų ir planuojamų viešųjų erdvių, tokiu būdu sukuriant optimalius maršrutus judant pėsčiomis. Šios jungtys turi būti patrauklios naudoti: jaukios, aiškios, saugios. Jas siūloma *humanizuoti* ir išryškinti kraštovaizdžio formavimo priemonių pagalba (parenkant tinkamą dangos pobūdį, žymėjimą, želdinimą, įrengiant informacinius ženklus, apšvietimą ir pan.).
3. Bendrieji viešųjų erdvių formavimo (tvarkymo, naudojimo ir apsaugos) principai aprašomi *skyriuje Nr. 2*

1.2. Kompleksinio tvarkymo teritorijos

Specialiajame plane nustatomos kompleksinio tvarkymo teritorijos, kurias siūloma vizualiai ir funkciškai apjungti pasitelkiant vieningos stiliškos kraštovaizdžio formavimo priemones (spalvą, medžiagiškumą, tekstūrą, faktūrą, mažosios kraštovaizdžio architektūros elementus). Šių teritorijų ribas, zonas, jungtis, pagrindines judėjimo trasas, susikirtimo taškus bei kitus svarbius jose esančius objektus siūloma žymėti mažųjų kraštovaizdžio architektūros elementų pagalba, t.y. įrengiant lokalius erdvių orientyrus/ akcentus: skulptūras, informacinius standus, pergoles, suolelius ir kt.

Pastaba. Siekiant vizualiai patrauklios (harmoningos) ir rišlios viešųjų erdvių infrastruktūros, įvertinus įvykdytus ir šiuo metu vykdomus viešųjų erdvių projektus, siūloma parengti „geros praktikos“ vadovą.

2. Bendrieji viešųjų erdvių formavimo principai**2.1. Gamtinio tipo kraštovaizdis:**

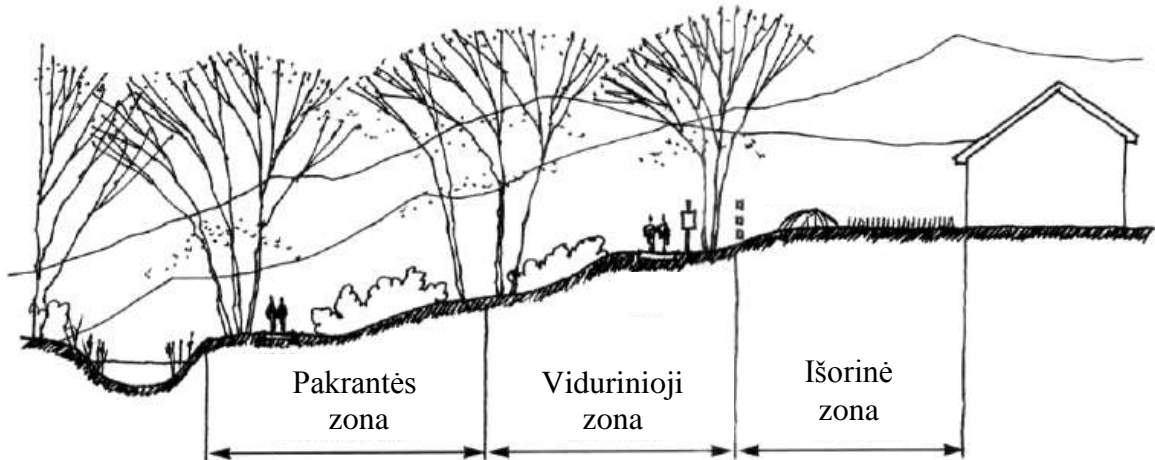
- *Anykštos slėnio parkas (eksplikacijos Nr. 3)*
- *parkai periferijoje (eksplikacijos Nr. 5,6,7,8)*
- *planuojami skverai periferijoje (eksplikacijos Nr. 12, 13, 15, 16)*
- *žaliosios jungtys (visos)*
- *miško parkai (eksplikacijos Nr. 17, 18)*
- *miesto miškai (visi)*

Tvarkymo, naudojimo, apsaugos principai:

- *Kraštovaizdžio formavimas:*

- Leistini kraštovaizdžio formavimo kirtimai - medžių ir krūmų kirtimas ar tvarkymas kraštovaizdžiui formuoti, sudarant sąlygas optimaliai apžvelgti estetiniu, gamtiniu, istoriniu ar kultūriniu požiūriu vertingą vaizdą.
- Atvirose vietose siūlomas artimų natūralioms pievų įsėjimas.
- Raguvų tvirtinimui įrengti žabų-akmenų pertvaras, įveisti papildomus želdinius (pvz.: guobos, vinkšnos, uosiai, gluosniai, putiniai, serbentai, ievos karklai).

- Stačių šlaitų sutvirtinimui įveisti želdinius: medžius ir krūmus, turinčius galias šaknų sistemas (pvz.: beržai, liepos, ąžuolai, skroblai, pušys, erškėčiai, sausmedžiai, ožekšniai).
- Visas naujai įveisiamų želdinių rūšis derinti prie aplinkoje natūraliai augančiųjų, sukuriant identiškas natūralioms sistemoms.
- Saugomi esami kūdrų biotopai.
- Saugomi ir tvarkomi svarbūs gamtinio karkaso migracijos koridoriai – upės ir upelių slėniai. Siūloma principinė jų tvarkymo ir naudojimo schema.

	Pakrantės zona	Vidurinioji zona	Išorinė zona
Paskirtis	Vandens ekosistemos apsaugos zona	Buferinė apsaugos zona	Apsauga nuo agresyvios antropogeninės plėtros ir paviršinių nuotekų.
Plotis	min. 8 m	15-30 m	min. 8 m iki pastato
Želdinimas	Saugoma natūrali miško augmenija, pakrantės želdiniai. Pageidautinas naujų pakrantės želdinių įveisimas. Galimas apsauginių vandens pylimėlių įrengimas.	Miško augmenija, galimi kraštovaizdžio formavimo kirtimai, nedidelių pievų įveisimas.	Neregamentuojamas
Naudojimas	Galimas tik būtinausios infrastruktūros, pėsčiųjų takų įrengimas.	Rekreacinės paskirties infrastruktūros įrengimas, pvz.: dviračių takai, mažosios architektūros elementų zonos, poilsio infrastruktūrai skirtų laikinų statinių statyba.	Neribojamas (pvz.: veja, sodas, daržas ir pan.)

- Esamas degraduotų gamtinio karkaso teritorijas siūloma atgaivinti ir formuoti, pritaikant jas poilsiui, gamtinės įvairovės pagausinimui. Atkuriant pažeistas vietas, įveisiant miško augmeniją siūloma vengti vienerūšių medynų, būtina palikti aikšteles, apsėtas daugiametėmis žolėmis; aikštelių pakraščiuose sodinti krūmus.
 - Siekiant kraštovaizdžio estetiško patrauklumo visumos, siūloma naikinti esamas elektros oro linijas, tiesiant jas po žeme.
- *Poilsio infrastruktūros vystymas:*
- Pėsčiųjų takų, laiptelių, apžvalgos aikštelių, informacinių ženklų įrengimas, mažosios architektūros objektų statyba. Takų dangos grūntinės, galimas fragmentinis lauko akmenų,

- medžio, skaldos, betono dangų panaudojimas. Mažosios architektūros objektų įrengimui naudoti natūralias medžiagas: medį, akmenį, metalą ir kt.
- Mažosios kraštovaizdžio architektūros elementai turi perteikti etno-architektūros bruožus ir savitumą.
 - Pagrindinius laiptus, takus, privažiavimus siūloma apšviesti. Skveruose apšvietimas – privalomas.
 - Galimas augalų, paukščių, gyvūnų, vabzdžių stebėjimo takų ir aikštelių įrengimas, papildomų jų buveinių kūrimas.
 - Visa infrastruktūra turi būti pritaikyta žmonėms su negalia.
- *Šventosios upės pakrančių kraštovaizdžio formavimas:*
- Saugomi pakrantės želdynai, natūralus upės pakrantės augmenijos pobūdis. Užliejamose zonose saugomos ar naujai užsėjamos identiškos natūralioms pievos.
 - Siūlomas želdinių papildymas (pvz., intensyviai urbanizuotose teritorijose miesto centrinėje dalyje). Želdinių grupės pageidautinos ištįsusios formos išilgai upės tėkmės. Siūlomos medžių grupės: ievos, juodalksniai, gluosniai ir pan.
 - Ardopus krantus, siūloma tvirtinti apsauginių pylimėlių pagalba, juos želdinant krūmais (šaltalankio, erškėčio, slyvos skėstašakės, sausmedžio) ir medžiais (karklais, žilvičiais, alksniais, pušimis, gluosniais).
 - Galimas takų ir prieigų prie upės įrengimas, mažosios architektūros objektų statyba (lauko baldai, šviestuvai, informaciniai ženklai ir kt.). Upės pakrantėse leidžiama tik laikinų, nesudėtingų statinių statyba.
- 2.2. Miestiškojo (kultūrinio miestiškojo) tipo kraštovaizdis:
- *miesto pagrindinės, reprezentacinės gatvės ir A. Baranausko aikštė (eksplikacijos Nr. 1)*
 - *A. Vienuolio ir Vyskupo, Aušros skverai (eksplikacijos Nr. 9, 10, 11) ir planuojamas skveras prie XX gatvės (eksplikacijos Nr. 14)*
 - *Draugystės parkas (eksplikacijos Nr. 2)*
 - *Koplyčios parkas (eksplikacijos Nr. 21)*
 - *planuojamos konvertuoti/ modernizuoti teritorijos, esančios miesto centrinėje dalyje ir šiauriau jos (eksplikacijos Nr. 19,20)*

Tvarkymo, naudojimo, apsaugos principai:

- *Kraštovaizdžio formavimas:*
- Istorinėje miesto dalyje kraštovaizdžio formavimą reglamentuoja Anykščių miesto istorinės dalies specialusis planas (punktas „reikalavimai teritorijos tvarkymui“). Anykščių miesto istorinės dalies specialiajame plane atskirų teritorijų reglamentuose detalizuoti želdinių, viešųjų erdvių, gatvių tvarkymo reikalavimai, nustatyti želdinių apsaugos ir formavimo, mažosios architektūros, dangų įrengimo ir kt. principai.
 - Miesto centrinėje dalyje siūloma formuoti reprezentatyvias (puošnias, taisyklingos struktūros) kultūrinės želdinių sistemas; gausinti želdinius, įveisti gėlynus (*taip pat žiūrėti skyrių Nr. 5 „Urbanizuotų teritorijų želdiniai“*).

- Saugomi vertingi medžiai ir krūmai. Galimas nevertingų medžių ir krūmų kirtimas, taip pat kirtimai tikslu koreguoti, performuoti miesto viešąsias erdves. Visi kirtimai turi būti kompensuojami (želdinių kiekis negali būti mažinamas).
 - Siūloma išryškinti ryšius tarp funkciškai susijusių viešųjų erdvių, tokiu būdu kuriant harmoningą kraštovaizdį (miestovaizdį) ir gerinant orientaciją aplinkoje. Viešąsias erdves siūloma vizualiai jungti į grupes pasitelkiant vieningos stiliškos kraštovaizdžio formavimo priemones (spalva, medžiagiškumas, tekstūra, faktūra). Tuo tikslu specialiajame plane suformuotos kompleksinio tvarkymo teritorijos.
- *Poilsio infrastruktūros vystymas:*
- Formuojant gatvių ir kitas viešąsias erdves prioritetą teikti pėsčiųjų judėjimui tam tikslui pasitelkiant kraštovaizdžio formavimo priemones: dangos pobūdį, skirtingus lygius, mažosios architektūros elementus (platinant šaligatvius, siaurinant gatves, pvz., dviračių juostų įrengimas gatvėse važiuojamosios dalies sąskaita, keičiant dangą, įrengiant saugias perėjas). Dviračių – pėsčiųjų takų danga turi būti kokybiška ir gerai prižiūrima (pvz.: duobėtų, medžių šaknų išvagotų paviršių taisymas, kliudančių medžių ir krūmų šakų pašalinimas).
 - Kokybiško apšvietimo įrengimas (jei erdvės bus nepakankamai apšviestos, nebus saugu jomis naudotis ir žmonės jų vengs). Pagrindiniai laiptai, takeliai, privažiavimo takai turi būti apšviesti.
 - Vaikų žaidimo aikštelių įrengimas (aikšteles būtina aptverti).
 - Visa infrastruktūra turi būti pritaikyta žmonėms su negalia.

3. Urbanizuotų teritorijų želdiniai

Pagrindinė miesto želdinių tvarkybos koncepcija – miesto centrinėje dalyje siūloma formuoti reprezentatyvias, taisyklingos struktūros kultūrinės želdinių sistemas, o tolstant nuo centro – imituojančias natūralią gamtinę aplinką, persiliejančią su čia esančiais miesto miškais, miško parkais, agrarinėmis teritorijomis. Želdinių pagalba siūloma kompensuoti urbanizacijos poveikį pažeisto gamtinio karkaso teritorijose, saugant ir atkuriant gamtinio karkaso elementus, bei sukuriant papildomus ryšius tarp gamtinio karkaso teritorijų.

Specialiajame plane suformuoti urbanizuotų teritorijų želdinių tvarkybos principai, nustatytos teritorijos, kuriose siūloma saugoti ir gausinti esamus ir/ar įveisti naujus urbanizuotus želdinius.

3.1. Želdinių tvarkymo, naudojimo ir apsaugos principai:

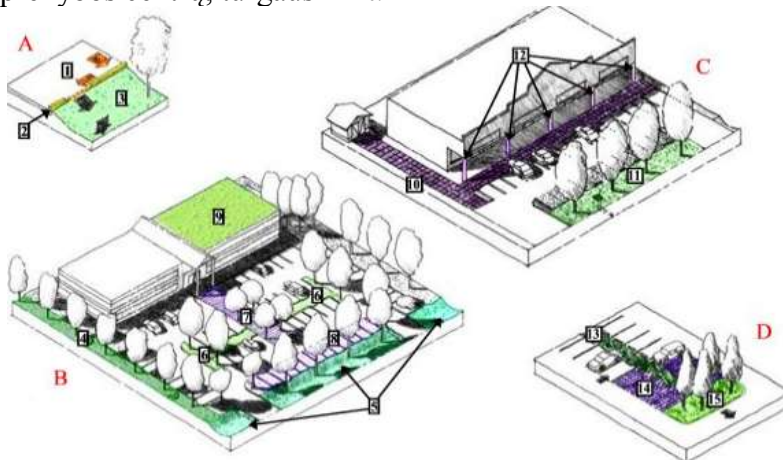
- Teritorijų tvarkymo metu turi būti išsaugoti esami gyvybingi perspektyvūs želdiniai. Rekomenduojamas tik mechanškai ir biologiškai pažeistų želdinių naikinimas juos pakeičiant naujais.
- Išsaugomas gatvių apsodinimo medžių eilėmis principas (tankus – imituojantis tunelį, ar išretintas – imituojantis kolonadą, nuolatos prižiūrimas ir plėtojamas), taip pat siūloma šį principą taikyti laisvo planavimo teritorijose, tokiu būdu vizualiai siaurinant ir atskiriant judėjimo trasas, gerinant mikroklimatą ir estetinį rajonų patrauklumą.
- Želdinimui siūloma naudoti vietines augalų rūšis.
- Parenkant sumedėjusius augalus reikia įvertinti augalo fizines savybes (aukštį, lajos plotį, pralaidumą šviesai, šaknų tipą ir pan.) ir jo tinkamumą miesto erdvėms. Rekomenduojamos

medžių rūšys: klevai, alksniai, lazdynai, šermukšniai, ąžuolai, liepos, eglės; galimas vaismedžių sodinimas.

- Suaugusius medžius sodinti tik ten kur reikalingas akcentas ar momentinis poveikis – reprezentacinėse miesto vietose. Kitose vietose želdinius įveisti palaipsniui. (*Želdinimo schema pateikiama priede Nr.2*)
- Vejas siūloma įsėti tik centrinėje miesto dalyje, kitose teritorijose rekomenduojamas artimų natūralioms (žydinčių augalų) pievų įsėjimas. Šios pievos gražiai atrodo ir priežiūros reikalauja mažiau.
- Želdinant siūloma siekti želdinių įvairovės, tuo būdu sumažinant riziką ligų ir kenkėjų plitimui. Viena augalų rūšis turėtų sudaryti iki 10 proc. visų augalų teritorijoje.
- Želdiniai turi papildyti vietines ekosistemas, sukurti gyvenamąsias buveines laukiniams paukščiams ir gyvūnams. Sukurti jaungiamąsias grandis stiprinančias esamą gamtinio karkaso sistemą.
- Želdinant gyvenamąsias teritorijas labai svarbu įtraukti vietos gyventojus, paremti jų iniciatyvą, nes jie bus pagrindiniai šių teritorijų naudotojai. Dalyvavimas procese stiprins jų pagarbą aplinkai.
- Želdinimo išlaidos ir kaštai turi būti adekvatūs ilgalaikiai želdinių priežiūrai

3.2. Teritorijos, kuriose siūloma gausinti esamus ir/ar įveisti naujus urbanizuotus želdinius:

- *Laisvo planavimo principu suformuotos teritorijos.* XX a. II pusės standartizuotos statybos miesto dalys, kuriose statiniai išdėstyti laisvo planavimo principu. Šiose zonose nuosavybės ir erdvių ribos sunkiai suvokiamos, praradę masteliškumą, vizualiai nepatrauklios, skurdžios gamtiniais elementais, todėl jose siūloma gausinti želdinius, jų pagalba tobulinti erdvinę struktūrą (pvz., žymėti erdvių ribas, atskirti poilsio zonas, atskirti judėjimo trasas ir pan.), vizualinį patrauklumą (pvz., blokuoti nemalonius vaizdus, suformuoti ekranus), gerinti aplinkos kokybę (pvz.: medžiais ir krūmais blokuoti vyraujančius vėjus, tiesioginę saulę, triukšmą, dulkes, sukurti poilsio zonas).
- *Menkaverčio kraštovaizdžio teritorijos,* kuriose planuojama urbanizacijos ir rekreacijos plėtra.
- *Parkingai.* Siūloma įveisti želdinius – medžius ir/ar krūmus – parkinguose prie didžiųjų prekybos centrų, turgaus ir kt.

3 pav.

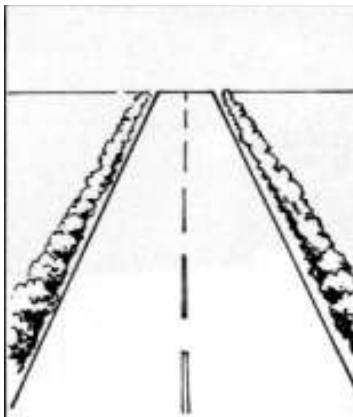
- *Infrastruktūros teritorijos* – miesto gatvės ir keliai. Išsaugoti ir papildyti esamas, formuoti naujas medžių alėjas išilgai pagrindinių kelių ir gatvių. Medžių alėjas ir juostas rekomenduojama įveisti laisvo planavimo principu užstatytose teritorijose, tikslu vizualiai atskirti judėjimo trasas, paslėpti nepatrauklius vaizdus bei mikroklimato pagerinimui.

1 PRIEDAS. Medžių alėjų formavimas periferinėse miesto teritorijose

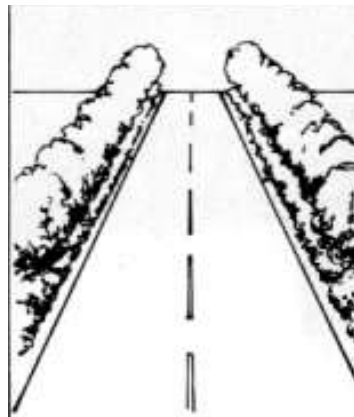
Pagrindiniai teiginiai:

- Medžių alėjos formuoja charakteringą kelio erdvę (dideli medžiai turi būti sodinami bent 7,5 m atstumu nuo važiuojamosios kelio dalies krašto).
- Medžių alėjos išryškina miesto periferinių teritorijų struktūrą ir vizualiai praturtina jų kraštovaizdį.
- Tinkamai suformuotos alėjos ir medžių juostos išryškina orientyrus, įspėja apie kelio trasos ir aplinkos pasikeitimus, informuoja apie artėjimą prie intensyviai urbanizuotų teritorijų bei koncentruoja vairuotojų dėmesį.
- Tinkamai suformuotos alėjos ženklina kraštovaizdžio pasikeitimą iš kaimiškojo į miestiškąjį.

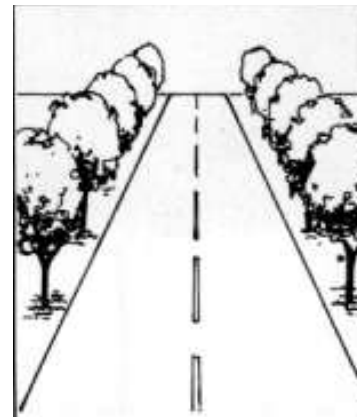
Alėjų sodinimo principinė schema:

Alėjos medžiai sodinami kartu su krūmais, tikslu greičiau suformuoti erdvės charakterį

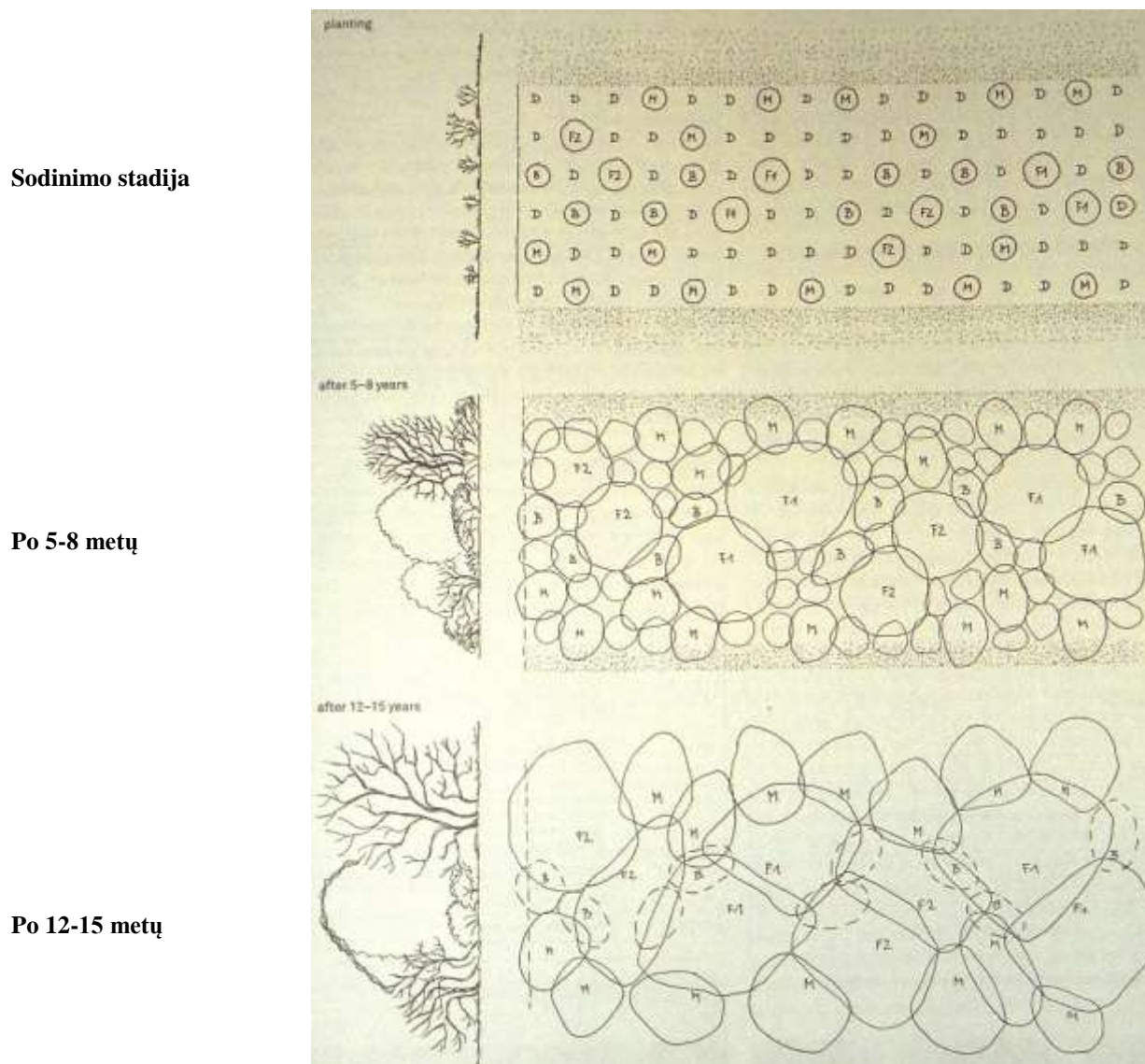
Alėjos medžiai palaipsniui formuojami, tačiau krūmai išsaugomi

Alėjos medžiai galutinai išretinami, o likusieji krūmai pašalinami

(parengta pagal *Design Manual for Roads and Bridges*, Volume 10, Section 1, Part 2, HA 56/92 : *New Roads Planting, Vegetation and Soils*. The Highways Agency, 2001)

2 PRIEDAS. Želdinių grupių įveisimo schema

simbolis	aprašymas	visų želdinių dalis [%]
F1, F2	<ul style="list-style-type: none"> Pagrindiniai sumedėję augalai (F1 stambesni už F2); želdinių grupės karkasas; aukšti, ilgaamžiai, atsparūs, galintys augti pavėsyje augalai. 	~ 8
M	<ul style="list-style-type: none"> Papildomi sumedėję augalai želdinių grupės pakraščių formavimui; panašių savybių į F1 ir F2 tik žemesni augalai. 	~ 15
B	<ul style="list-style-type: none"> Papildomi sumedėję augalai pomiškio formavimui; mėgstantys pavėsį, žemaūgiai augalai. 	~ 8
D	<ul style="list-style-type: none"> Laikinas užpildas (kol suaugęs norima želdinių grupė); šviesiamėgiai, žemaūgiai, trumpaamžiai augalai; galimas žolinių augalų įsėjimas, tikslu išsaugoti atvirą erdvę. 	~ 70

ANYKŠČIŲ MIESTO NEUŽSTATYTŲ ERDVIŲ KRAŠTOVAIZDŽIO FORMAVIMO IR POILSIO ORGANIZAVIMO SPECIALUSIS PLANAS

SPRENDINIŲ POVEIKIO VERTINIMO ATASKAITA

VILNIUS,
2012

1. Bendroji dalis

Anykščių miesto neužstatytų erdvių kraštovaizdžio ir poilsio organizavimo specialiojo plano rengimo pagrindas – 2010 m. lapkričio 25 d. Anykščių rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. TS–376 „Dėl pritarimo rengti specialiuosius ir detaliuosius planus Anykščių r. sav.“

Specialusis planas parengtas vadovaujantis šiais teisinais, norminiais aktais:

- LR Teritorijų planavimo įstatymu (Žin., 1995, Nr. 107–2391 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Aplinkos ministro 2004 m. sausio 20 d. įsakymu Nr. D1–35 „Dėl rekreacinių teritorijų naudojimo, planavimo ir apsaugos nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 18–554 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Aplinkos ministro 2004 gegužės 05 d. įsakymu Nr. D1–246 „Dėl aukštybinių pastatų išdėstymo specialiųjų planų rengimo taisyklių ir kraštovaizdžio tvarkymo specialiųjų planų rengimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 79–2811 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Ūkio ministro ir LR Aplinkos ministro 2004 m. birželio 17 d. įsakymu Nr. 4–246/D1–341 „Dėl turizmo ir rekreacijos schemų ir planų (projektų) rengimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2004 Nr. 103–3814 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Želdynų įstatymu (Žin., 2007, Nr. 80–3215 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Turizmo įstatymu (Žin., 1998, Nr. 32–852 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Aplinkos ministro 2007 m. vasario 14 d. įsakymu Nr. D1–96 „Dėl gamtinio karkaso nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 22–858 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Miškų įstatymu (Žin., 1994, Nr. 96–1872 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343 „Dėl specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo“ (Žin., 1992, Nr. 22–652 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Aplinkos ministro 2005 m. kovo 17 d. įsakymu Nr. D1–151 „Dėl žemės sklypų pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties, būdų ir pobūdžių specifikacijos patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 41–1317 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Vandens įstatymu (Žin., 2003, Nr. 36–1544 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Aplinkos ministro 2001 m. lapkričio 07 d. įsakymu Nr. 540 „Dėl paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo taisyklių“ (Žin., 2001, Nr. 95–3372 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Sveikatos apsaugos ministro 2004 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. V–586 „Dėl sanitarinių apsaugos zonų ribų ir režimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 134–4878 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių patvirtinimo vertinimo tvarkos aprašo“ (Žin., 2004, Nr. 130–4650 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Vyriausybės 2004 m. liepos 16 d. nutarimu Nr. 920 „Dėl teritorijų planavimo dokumentų sprendinių poveikio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 113–4228);
- LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu (Žin., 1995, Nr. 3–37 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymu (Žin., 2008, Nr. 81–3183);
- LR Vyriausybės 2002 m. sausio 31 d. nutarimu Nr. 152 „Dėl nekilnojamų kultūros vertybių atskirų grupių tipinių apsaugos reglamentų patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 13–499);
- LR 1995 m. sausio 24 d. įstatymu Nr. I–761 „Dėl Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo įgyvendinimo“;
- LR Valstybinės kultūros paveldo komisijos 2009 m. rugsėjo 25 d. sprendimu Nr. S–7(149) „Dėl Europos kraštovaizdžio konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje“ (Žin., 2009, Nr. 81–926);
- LR Saugomų teritorijų įstatymu (Žin., 2001, Nr. 108–3902 su vėlesniais pakeitimais);

- LR Vyriausybės 2004 m. balandžio 08 d. nutarimas Nr. 399 „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų arba jų dalių, kuriose yra paukščių apsaugai svarbių teritorijų, sąrašo patvirtinimo ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų nustatymo“ (Žin., 2004, Nr. 55–1899 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Aplinkos ministro 2008 m. liepos 02 d. įsakymu Nr. D1–358 „Dėl paukščių apsaugai svarbių teritorijų kriterijų patvirtinimo“ (Žin., 2008, Nr. 77–3048);
- LR Aplinkos ministro 2001 m. balandžio 20 d. įsakymu Nr. 219 „Dėl gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų kriterijų patvirtinimo“ (Žin., 2001, Nr. 37–1271 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Aplinkos ministro 2004 m. vasario 04 d. įsakymu Nr. D1–57 „Dėl Vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašo, skirto pateikti Europos Komisijai, ir jose randamų Europinės svarbos natūralių buveinių ir rūšių sąrašo patvirtinimo“. (Žin., 2004, Nr. 34–1115 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Vyriausybės 2009 m. kovo 04 d. nutarimu Nr. 192 „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų arba jų dalių, kuriose yra buveinių apsaugai svarbių teritorijų, sąrašo patvirtinimo ir jų ribų nustatymo“ (Žin., 2009, Nr. 34–1287);
- LR Aplinkos apsaugos įstatymu (Žin., 1992, Nr. 5–75 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Aplinkos ministro 2005 m. balandžio 19 d. įsakymu Nr. D1–214 „Dėl gamtos paveldo objektų nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 58–2026);
- LR Vyriausybės 2008 m. balandžio 02 d. nutarimu Nr. 318 „Dėl gamtinių ir kompleksinių draustinių nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2008, Nr. 44–1642);
- LR Vyriausybės 2006 m. spalio 30 d. nutarimu Nr. 1086 „Dėl kultūrinių draustinių nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 118–4484);
- LR Vyriausybės 1999 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. 490 „Dėl regioninių parkų nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 1999, Nr. 39–1227 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Aplinkos ministro 2002 m. rugpjūčio 10 d. įsakymu Nr. 410 „Dėl Anykščių regioninio parko apsaugos reglamento patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 86–3709 su vėlesniais pakeitimais).
- Statybos techninių reikalavimų reglamentu STR 2.06.01:1999 „Miestų, miestelių ir kaimų susisiekimo sistemos“ (Žin., 1999, Nr. 27–773 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Gamtinių dujų įstatymu (Žin., 2000, Nr. 89–2743 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Ūkio ministro ir Aplinkos ministro 2001 m. kovo 09 įsakymu Nr. 86/146 „Dujų sistema. Magistraliniai dujotiekiai. Projektavimas, medžiagos ir statyba. Taisyklės“ (Žin., 2001, Nr. 23–771 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Vyriausybės 1996 m. rugsėjo 18 d. nutarimu Nr. 1079 „Dėl visuomenės informavimo ir dalyvavimo teritorijų planavimo procese nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 1996, Nr. 90–2099 su vėlesniais pakeitimais).

Specialiojo plano rengimui išduotos planavimo sąlygos ir jose nurodyti sprendinių poveikio vertinimo aspektai:

	Planavimo sąlygų rengėjas	Sprendinių poveikio vertinimo aspektai
1.	Anykščių rajono savivaldybės administracijos Architektūros ir urbanistikos skyrius	<ul style="list-style-type: none"> • gamtinės aplinkos ir kraštovaizdžio; • architektūriniu ir urbanistiniu; • aplinkos kokybės; • miško naudojimo; • apželdinimo; • higieninės būklės; • ekonominiu.
2.	LR Aplinkos ministerijos Utenos regiono aplinkos apsaugos departamentas	<ul style="list-style-type: none"> • aplinkos kokybės; • kraštovaizdžio (išskyrus teritorijos tvarkymo urbanistinius aspektus); • ekosistemų; • gamtos objektų apsaugos
3.	Anykščių regioninio parko direkcija	• sąlygų sprendinių poveikio aspektams nepateikė.
4.	Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Utenos teritorinis padalinys	<ul style="list-style-type: none"> • kultūros paveldo išsaugojimo; • kraštovaizdžio; • urbanistiniu.
5.	Utenos visuomenės sveikatos centro Anykščių skyrius	• sąlygų sprendinių poveikio aspektams nepateikė
6.	Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos Anykščių žemėtvarkos skyrius	• sąlygų sprendinių poveikio aspektams nepateikė.
7.	AB „Lietuvos dujos“ Panevėžio filialas	• sąlygų sprendinių poveikio aspektams nepateikė.
8.	AB „RST“ (šiuo metu reorganizuotas į AB „Lesto“) Utenos regiono Anykščių skyrius	• sąlygų sprendinių poveikio aspektams nepateikė.
9.	Anykščių rajono valstybinės maisto ir veterinarijos tarnyba	• sąlygų sprendinių poveikio aspektams nepateikė.
10.	Anykščių rajono savivaldybės administracijos Vietinio ūkio ir turto valdymo skyrius	• sąlygų sprendinių poveikio aspektams nepateikė.

Anykščių miesto neužstatytų erdvių kraštovaizdžio ir poilsio organizavimo specialiojo plano sprendinių poveikis vertinamas tokiais aspektais:

1. teritorijos vystymosi darnos;
2. ekonominės aplinkos;
3. socialinės aplinkos;
4. architektūriniu ir urbanistiniu;
5. gamtinės aplinkos ir kraštovaizdžio;
6. gamtos objektų apsaugos;
7. aplinkos kokybės;
8. ekosistemų;
9. miško naudojimo;
10. apželdinimo;
11. higieninės būklės;
12. kultūros paveldo išsaugojimo.

2. Anykščių miesto neužstatytų erdvių kraštovaizdžio ir poilsio organizavimo specialiojo plano sprendinių poveikio vertinimas

1.	<i>Teritorijų planavimo dokumento organizatorius</i> Anykščių rajono savivaldybės administracija
2.	<i>Teritorijų planavimo dokumento rengėjas</i> UAB „Statybos inžinerija“
3.	<i>Teritorijų planavimo dokumento pavadinimas</i> Anykščių miesto neužstatytų erdvių kraštovaizdžio ir poilsio organizavimo specialusis planas
4.	<i>Ryšys su planuojamai teritorijai galiojančiais teritorijų planavimo dokumentais</i> Specialiuoju planu planuojamoje teritorijoje galioja šie teritorijų planavimo dokumentai: LR teritorijos bendrasis planas, Utenos apskrities teritorijos bendrasis planas, Siaurojo geležinkelio komplekso (G10KP) ruožo Panevėžys–Rubikiai, Panevėžio ir Utenos apskrityse, teritorijos ir apsaugos zonų ribų bei paveldotvarkos specialusis planas, Utenos apskrities kultūros paveldo tinklų schema, Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas, Anykščių rajono savivaldybės šilumos ūkio specialusis planas, Anykščių rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas 2008–2014 metų laikotarpiui, Anykščių rajono miškų priskyrimo miškų grupėms planas, Anykščių rajono savivaldybės teritorijos miškų išdėstymo žemėtvarkos schema, VĮ Anykščių miškų urėdijos „Miškotvarkos projektas“ 2009–2018 metams (teritorijos ir apsaugos zonos ribų planas ir paveldotvarkos projektas), Anykščių rajono savivaldybės miestuose ir miesteliuose (kaimuose) esančių želdynų ir želdinių inventorizacija, Anykščių rajono kultūros paveldo tinklų schema, Anykščių miesto bendrasis planas, Anykščių miesto turizmo ir rekreacijos specialusis planas, Anykščių miesto istorinės dalies (unikalus objekto kodas 17071, buvęs kodas UV2), Anykščių m., Anykščių r. sav. nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas, Anykščių regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonų ribų planas, Anykščių regioninio parko teritorijos tvarkymo planas, detalieji planai.
5.	<i>Ryšys su patvirtintais ilgalaikiais ar vidutinės trukmės strateginio planavimo dokumentais</i> Specialiuoju planu planuojamoje teritorijoje galioja šie strateginiai dokumentai: Utenos regiono plėtros planas 2006-2013, patvirtintas 2006-04-13 Utenos regiono plėtros tarybos; Anykščių rajono 2009-2013 metų strateginis plėtros planas, patvirtintas 2009-01-29 Anykščių rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-54 ir vėlesniais jo pakeitimais ir papildymais.
6.	<i>Status quo situacija</i> Status quo atveju (neįgyvendinus specialiojo plano sprendinių) nebūtų pasiekti specialiuoju planu užsibrėžti tikslai, todėl tikėtina, kad išliktų arba dar labiau išryškėtų šiuo metu esančios probleminės situacijos. Esamos būklės analizės stadijoje nustatyta, kad nors Anykščių miestas įsikūręs raiškiamame gamtiniame kraštovaizdyje ir kartu su istoriškai susiklosčiusia miesto planine erdvine struktūra formuoja unikalų miestovaizdį, nėra vieningo Anykščių miesto viešųjų erdvių ir želdynų charakterio, želdynai neturi aiškiai išreikštos paskirties ar intuityviai suvokiamų jungčių tarpusavyje ir su kitomis miesto erdvėmis. Todėl miesto viešosios erdvės darosi mažiau atsekamos vietovėje ir mažiau patrauklios lankymui. Taigi Status Quo atveju miesto viešųjų erdvių ir želdynų potencialas vietos gyventojų ir miesto svečių gyvenamosios, poilsio ir rekreacinės aplinkos reikmėms būtų išnaudotas nepakankamai, dėl šių priežasčių situacija yra nepriimtina.
7.	<i>Tikslas, kurio siekiama įgyvendinant teritorijų planavimo sprendinius</i> Specialiojo plano tikslai ir uždaviniai: <ol style="list-style-type: none"> 1. Suformuoti urbanizuotų želdynų bei kitų viešųjų erdvių teritorijas, įvairias poilsio, pramogų, sakralines, mažosios architektūros elementų zonas; 2. Nustatyti želdynų, miško parkų tvarkymo, naudojimo, apsaugos principus, funkcinio naudojimo prioritetus; 3. Parengti viešųjų erdvių vystymosi ir plėtros koncepciją;

4. Pateikti infrastruktūros plėtros pasiūlymus.				
8.	<i>Galimo sprendinių poveikio vertinimas (pateikiamas apibendrintas poveikio aprašymas ir įvertinimas)</i>			
	Vertinimo aspektai	Teigiamas (trumpalaikis, ilgalaikis) poveikis	Neigiamas (trumpalaikis, ilgalaikis) poveikis	Paaškinimai
9.	<i>Sprendinio poveikis</i>			
a.	teritorijos vystymosi darnai	teigiamas ilgalaikis	-	Tikėtina, kad įgyvendinti specialiojo plano sprendiniai sudarys sąlygas Anykščių mieste sukurti aiškų kraštovaizdžio charakterį turinčias žaliąsias erdves, tarpusavyje sujungtas intuityviai suvokiamomis jungtimis. Tikimasi, kad sprendiniai padidins ne tik miesto gyventojų gyvenamosios ir poilsio erdvių kokybę, bet ir prisidės kuriant dar patrauklesnį Anykščių miesto įvaizdį, ir teigiamai įtakos atvykstamąjį turizmą, o tai teigiamai įtakos ekonominę aplinką.
b.	ekonominei aplinkai	teigiamas ilgalaikis	-	
c.	socialinei aplinkai	teigiamas ilgalaikis	-	
d.	architektūrinei ir urbanistinei aplinkai	teigiamas ilgalaikis	-	
e.	gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui	teigiamas ilgalaikis	-	Specialiojo plano sprendiniai tiesiogiai skirti gamtinės aplinkos ir kraštovaizdžio kokybei didinti, todėl įgyvendinus specialiojo plano sprendinius laukiamos tik teigiamos ilgalaikės pasekmės gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui, gamtos objektams, aplinkos kokybei, ekosistemoms ir apželdinimui. Specialiojo plano sprendiniai nekeičia įstatyminėje bazėje apibrėžtų miško naudojimo sąlygų, tik teikia rekomendacijas šių teritorijų panaudojimui, todėl neigiamos pasekmės nenumatomos.
f.	gamtos objektų apsaugai	teigiamas ilgalaikis	-	
g.	aplinkos kokybei	teigiamas ilgalaikis	-	
h.	ekosistemoms	teigiamas ilgalaikis	-	
i.	miško naudojimui	teigiamas ilgalaikis	-	
j.	apželdinimui	teigiamas ilgalaikis	-	
k.	higieninei būklei	teigiamas ilgalaikis	-	
l.	kultūros paveldo išsaugojimui	teigiamas ilgalaikis	-	Specialiojo plano sprendiniai nekeičia kultūros paveldo objektų naudojimo sąlygų, todėl neigiamos pasekmės jiems nenumatomos. Tačiau tikimasi, kad specialiojo plano sprendiniais sukurta patraukli gamtinė aplinka sudarys

				sąlygas rekreacinei veiklai plėtoti, o tuo pačiu ir turistų srautams augti. Tokiu atveju galėtų padidėti kultūros paveldo objektų lankomumas.
10.	<p><i>Siūlomos alternatyvos</i> Alternatyvos buvo aptartos specialiojo plano koncepcijos rengimo stadijoje. Specialiojo plano sprendiniai parengti pagal planavimo organizatoriaus aprobuotą koncepciją.</p>			

Projekto vadovė

Vita Salapėtienė